În umbra Afroditei (IV)

Ultimul pahar

Amfitrionii mei nu mai contenesc cu amabilitățile. Au o disponibilitate uriașă de a se face nu numai strict indispensabili, dar și extrem de plăcuți. Este de ajuns să privești, vag, în jur și, imediat, se năpustesc spre tine încercînd să-ți ghicească o dorință care fie a căpătat contur, fie nu. Sînt apăsat de un adevărat complex : mi-e, pur și simplu, frică să mai dau impresia că aș solicita ceva. Rezultatul unei asemenea defensive a fost o listă interminabilă de propuneri, sugestii, invitații și delicioase surprize menite să transforme vizita în insulă într-o fiestă de impresii, absoluta lor majoritate de neuitat. Nu fac decît să le consemnez.

Sînt, deci, invitat să mă las dus în „Centrul Lumii". Primesc cu o plăcere suspicioasă. Nu am coborît în centrul Pămîntului și nici nu am escaladat creste supreme, de unde să îmbraci planeta dintr-o privire. Ne-am deplasat, la cîțiva kilometri de Nicosia, într-o livadă, care avea, în miez, un refugiu șleampăt și instabil, unde te-ai fi putut adăposti de ploaie, dar numai cu umbrelă. Posesorul livezii se simțea atît de bine la fața locului, încît își formase convingerea de neclintit că a pus mîna pe centrul lumii, că toate axele fericirii traversează acel punct și că, în afara cuibului său sălbatic, frust și de o sărăcie arogantă, nu mai există nici o treaptă în sus pe scara Richter a împăcării depline. Am fost, repede, de acord că așa e. Am ajuns în centrul lumii. Nu unicul. Am și eu unul. Au și alții. Dar mai multe centre ale bucuriei de a trăi nu strică nici Pămîntului, nici oamenilor, acum și în vecii vecilor.

Din centrul lumii, împingînd o ușă prinsă într-o singură balama, ies, pe rînd, tiriș-grăbiș, cîteva capre. Sînt leneșe, par că umblă în somn și behăie cu încetinitorul. Lîngă ceardac, un măgar alb rumegă placid privind ca un Sfinx mereu în direcția nord-nord-vest. Lîngă o fîntînă cu roata ruptă, un stol de curci dolofane, înalte, impresionante se împing una în cealaltă într-o sfadă taciturnă, tihnită. De jur împrejur, mandarini, portocali, lămîi, un taifun de viță de vie deasă, crescută în trombe, grea de ciorchini. Și mai ne înconjoară liniștea, o liniște care a înghițit orizontul, iar, pe noi cei absorbiți de forța centripetă a centrului lumii, ne dizolvă ca un drog.

Cîteva butoiașe, ceruite drăgăstos, strălucesc viclean în lumina începutului de amurg. Stau cuminți, la îndemînă, pe parapetul ceardacului. Au robinete de lemn. Fiecare se servește în deplină libertate, asumîndu-și riscul de a deveni mai peltic decît s-ar cuveni, chiar și aici, unde orice sunet are o solemnitate stupefiantă. În butoiașe — vin alb, rosé, roșu, negru și unul „verde" spumos, șmecher, răcoritor. Toate se lasă, voioase, în glezne și, de abia într-un tîrziu, îți taie limba scurt și fără preaviz. Sînt extrem de precaut și, între două ulcele, mă vitaminizez puternic, întinzînd mîna după cîte o portocală, care atît așteaptă. Vorbim, bineînțeles, despre Cipru la el acasă, în spațiul Mediteranei și al Europei, despre insula de acum cîteva veacuri și cea de mîine, despre ce vor principalele partide, cum și cînd vor reuși să dezlege sau să taie nodul gordian al problemei cipriote. Mîncăm cu mîna, pe blide de lemn, felii haiducești de cîrlan de abia scos din cuptorul de lîngă fîntînă, caș sărat și un fel de guvizi aduși cu mormanul și depuși în mijlocul nostru pe un platou de ceramică imens. Convenim, într-o unanimitate fără seamăn, că omului nu îi trebuie mult pentru a fi fericit, dar nici puțin. În sfîrșit, printr-un vot identic, decidem că, totuși, călătorului îi șade bine cu drumul și ne urnim. Spre Paphos.

Drumul străbate dealuri blajine, tocite de vreme, năpădite de livezi și vii. Plantații de măslini singuratice, stinse, încremenite. Din cînd în cînd, turme gigantice de oi albe, cenușii, negre, desfășurîndu-se tumultuoase pe pante, clincănînd mărunt din clopote, năruind liniștea și ridicînd, în blînda lor invazie, nori imenși de praf ca niște munți imateriali mai trufași decît toate crestele insulei la un loc. Amurgul scaldă insula într-o baie de foc, dealurile sînt roșii, șoseaua e roșie, aerul e roșu. Nici un reper de viață modernă, timpul parcă s-a solidificat, am rămas într-o altă epocă, anesteziată, cu busolele împleticite în această insulă a Afroditei prea calmă pentru a nu își transforma tragediile în nisip. Nu vezi țipenie de om, traversăm o singurătate indestructibilă, robustă, care își ajunge. Dealuri, văi, dealuri, totul e domol, dar nu lasciv, la cîțiva pași de cer.

Sînt extras, cu o amabilitate neistovită, din canalul timpului : mi se relatează că, la Paphos, la sfîrșitul anului 1982, a fost inaugurat un mare sistem de irigații, desfășurat pe 4 400 de hectare. Firește, este impozant la scara insulei. Nu îl remarc pentru că ne îndreptăm direct spre port. De fapt, am ajuns în dreptul unei portițe marine, un mini-port asediat, însă, de o armadă de bărci, bărcuțe, iahturi de pături, ambarcațiuni mărunte și multicolore, exuberante, conturînd un orășel plutitor de jucărie, ancorat în coasta altui orășel de jucărie a cărui populație depășește cu puțin 10 000 de suflete. S-ar părea că toată suflarea Paphosului s-a comprimat pe apă. O mulțime de localnici stau încremeniți, ciorchine, pe punțile vaselor, la baza unei păduri de undițe. Pescuiesc cu patos, muți, îndărătnici, încleștați în propria lor ambiție. Nimeni nu prinde nimic, dar absolut nimeni. Undițele rămîn într-o neclintire perfectă, păguboase, inutile, apatice. La sfîrșitul acestui spectacol de un comic grandios și cumsecade, în clipa cînd soarele se înfige în mare, cohortele de pescari încep să se scurgă vesele spre circiumile scunde, care bordează portul, și de unde răzbate deja un puternic miros de pește prăjit...

Noi nu vom intra în nici o circiumă. Ne îndreptăm spre locul legendar, magnetic, răsfățat de toate ghidurile : băile Afroditei. A nu se înțelege că un asemenea punct de atracție ar umbri restul Paphosului ! Tot orașul își țese viața în umbra Afroditei ca, de altfel, Ciprul însuși. Merită să reținem că numele așezării sosește, în zilele noastre, din anticul Pan-Phos, care s-ar traduce prin „peste tot lumină", ceea ce indica, încă de atunci, o stare de euforie a locului, însușită, firesc, și de oameni. Legendele locale estimează că Nea Pafos, ridicat pe coastă, în vecinătatea tandră a portului, își înnumără vîrsta din vremurile războiului Troian, cînd Agapenor, fiul regelui Ancaeus din Tegea, s-a hotărît să lase un semn de viață pe aceste meleaguri, bineînțeles la poalele unui templu, care nu putea fi edificat decît în memoria Afroditei...

Deci, spre băile Afroditei, pe un drum paralel cu marea și flancat de partea cealaltă de livezi de bananieri. Privesc exotica întindere bătută de un vînt înrăit, ramurile lungi se apleacă zăpăcite, iar sub ele mii de pungi albastre, de plastic, vîjîie strident. Fiecare snop de banane a fost ambalat, o întreagă producție s-a ascuns în pungi, pentru a fi ferită de o vreme care e dulce cu intermitențe.

Ajungem la „băi", un iureș de turiști urcă și coboară scările de piatră împinse în jungla unui deal, ne înfigem în traseu și, într-un tîrziu, ajungem la o geană de apă limpede, sticloasă, înfofolită în ramuri haotice, liane și boschete ciufulite. Locul e, mai degrabă, aspru, răcoros, întunecat. Apa e vicleană, se strecoară șerpește printre stînci, fundul e adînc, dar mințit de reflexele pietrelor verzi, aurii, albe, roșcate. Aici, în ungherele captivante ale nișelor în stîncă și printre perdelele unei vegetații toropitoare izbucnind, în iureș, de jos în sus și potopind aerul de sus în jos, făcea baie Afrodita, inoculînd în peisaj o lascivitate misterioasă pe care posteritatea a acaparat-o ca pe un cadou. Arunc o monedă în lacul mititel, undele o înhață cu un aplomb leneș și o așază pe fund printre miile de exemplare bătute în toate colțurile lumii și acumulate aici într-un tezaur scutit de prezența acră a paznicilor.

Mai departe spre Limasol. Mi se arată Stinca Grecului, bolovan impertinent ieșind din mare și înălțîndu-se singur cuc, deasupra apelor, nici insulă, nici coloană, materie gregară spărgînd orizontala albastră a undelor și proptindu-se în peisaj sec, fără nici un scrupul estetic. Și, totuși, aici, pe puntea îngustă a acestei întîmplări banale a mării, s-ar fi născut Afrodita a cărei carieră a învăluit Ciprul, i-a creat rezonanțe subtile, inefabile, planturoase, dar cît se poate de statornice...

Limasol nu are de ales și nu face excepție de la regula de marmură a istoriei insulei. Nemesos, Thseodosiana mai apoi Limasol, această așezare din sudul Ciprului s-a înălțat și s-a zdruncinat din temelii, a fost făcută zob de genovezi în 1373, din nou zdrobită de arabi în 1413 și 1426, dar, de fiecare dată, și-a iubit locul sub soare și a renăscut. Desigur, Limasol rămîne în anale drept locul în care Richard Inimă de Leu și-a permis o pauză în cruciadă și s-a căsătorit, aici, cu Berengaria la 12 mai 1191, zi de pomină pentru această coastă unde autohtonii se obișnuiseră cu alte ceremonii : cele anunțate din larg prin gura tunurilor.

Azi, Limasol păstrează tot ce merită să fie păstrat și arătat, dar s-a decis să spargă gheața obișnuinței și să devină un Miami al Mediteranei. Nu pe verticală, nu trufaș, nu interminabil, nu de o impetuozitate soporifică, scutit de prostul gust nord-american și de bunul gust încremenit în tipare arhicunoscute.

Facem turul acestei cetăți futurologice, inoxidabile, fosforescente, de o stranie consistență față de restul lumii cipriote. Bem cocteiluri etajate multicolor în care plutesc, înfoiate și arogante, fructe parfumate, atițătoare și, mai sus de ele, ca niște eșantioane botanice, frunze și tulpini. Încerc să beau, mă pierd în tufișurile care izbucnesc din pahar, parcă țin băile Afroditei sub nas, încercînd să sorb peisajul prin înmuierea buzelor în capcană. Băutura e ciudată, nici tare, nici moale, cam multe miresme la un loc, insinuantă și euforică, ai bea din ea oricît și parcă te-ai opri pentru a o mai adulmeca și întîrzia, pentru a o mai lăsa să te învăluie o vreme și vremea cealaltă. E bine, e trist fără nici un sens, așa e cînd bei „Afrodita", cocteil de ultimă oră care topește cîteva milenii de răbdătoare curtoazie față de marile nimicuri ale vieții...

Asta e. Mîine plec la București.

Radu Budeanu

Newsweek

PROBLEMELE ECONOMICE ALE VIITOAREI ADMINISTRAȚII A S.U.A.*)

PROBLEMELE economice cu care va fi confruntată viitoarea Administrație depășesc cu mult problema marilor deficite bugetare. S-a făcut atîta zarvă în legătură cu deficitele americane încît s-ar putea crede că, prin reducerea lor, Statele Unite ar păși într-un fel de paradis economic. Este o iluzie. Deficitele bugetare sînt, în ultimă instanță, simptomul unei slăbiciuni mult mai ample — și mult mai greu de soluționat — a economiei S.U.A. Pur și simplu, noi, americanii, nu prosperăm într-un ritm la fel de rapid cum obișnuiam altădată.

Această problemă mai persistentă ar putea deveni elementul frustrant central pentru Administrația Bush. Deficitele bugetare pot fi reduse. Calea o constituie reducerea cheltuielilor și majorarea impozitelor. Lipsește doar voința politică. Dimpotrivă, nu există o cale evidentă de a face ca economia să se extindă mai rapid. Întreg climatul politic s-a modificat. Cînd economia creștea mai repede, americanii simțeau că își puteau permite și o guvernare în stil mai mare și cheltuieli mai mari. Acum, există temerea că cheltuieli guvernamentale mai mari vor însemna standarde de viață individuale mai scăzute.

În mod surprinzător, natura încetinirii creșterii economice nu este pe deplin înțeleasă. În anii 1950 și 1960, produsul național brut (adică toate mărfurile și serviciile pe care le producem) s-a extins într-un ritm mediu de 4 la sută. Prin contrast, creșterea medie, în ultimul deceniu, a fost de circa 2,5 la sută. O parte a declinului reflectă o expansiune mai lentă a forței de muncă. Dar cea mai mare parte a lui provine de pe urma productivității mai scăzute a muncii.

Să luăm cîteva cifre statistice. Între 1948 și 1965, productivitatea industrială (producția per oră muncită) a crescut într-un ritm de 3,2 la sută anual. Pe la sfîrșitul anilor '70, creșterile au încetat ; în ciuda redresării parțiale din anii '80, creșterile ultimului deceniu se cifrează încă la 1,4 la sută în medie. S-ar putea ca aceasta să pară doar o mică scădere față de perioada anterioară, dar o creștere suplimentară anuală, cît de mică, are un impact uriaș. Economiștii de la Brookings Institution au estimat recent ce s-ar fi întîmplat dacă ar fi continuat creșterea productivității dinainte de 1965. Produsul economiei, acum de aproape 5 trilioane dolari, ar fi depășit 7 trilioane dolari.

Imaginați-vă cu cît mai ușoară ar fi soluționarea deficitelor bugetare, dacă bogăția noastră ar fi cu 2 trilioane mai mare. Pentru George Bush, rațiunea cea mai urgentă de a reduce deficitele este evitarea unei crize a cursului de schimb. Marile deficite îi neliniștesc pe investitorii globali, care dețin masive cantități de bonuri de trezorerie și obligații în dolari. Incertitudinea a avut tendința să genereze teamă. Oare cheltuielile guvernamentale excesive nu intensifică cumva inflația ? se întreabă unii. Oare deficitele bugetare prelungesc deficitul comercial, scoțînd în străinătate mai mulți dolari decît vor străinii să dețină ? Nimeni nu știe. Este posibil să se creeze panică, dacă prea mulți investitori ar vinde dolari dintr-odată. Pentru a menține investițiile în dolari, Banca Federală de Rezerve ar trebui să majoreze ratele dobînzilor. Ar putea urma o recesiune.

La fel ca în prevenirea incendiilor, reducerea deficitului bugetar protejează împotriva unui dezastru potențial pe termen lung. Dar reducerea bugetului nu este, desigur, soluția pentru orice problemă economică. De exemplu, aceasta nu ar evita, în mod automat, o recesiune. Nici dacă deficitele bugetare ar scădea, aceasta nu ar îmbunătăți instantaneu creșterea economiei pe termen lung.

Mai exact, există o conexiune între deficite și creștere. Deficitele pot face să scadă creșterea prin reducerea investițiilor. O țară nu poate, de obicei, să cheltuiască mai mult decît produce și, dacă guvernul cheltuiește mai mult, altcineva trebuie să cheltuiască mai puțin. În anii '80, această coliziune între cheltuielile guvernamentale și cele particulare a fost amînată. Uriașele deficite comerciale au însemnat că noi puteam cheltui mai mult decît produceam. Importurile au completat decalajul. Acum, cînd deficitul comercial scade, cheltuielile și producția noastră trebuie să se echilibreze mai bine. Majorînd ratele dobînzilor, deficitele guvernamentale pot descuraja unele cheltuieli de investiții și, astfel, pot prejudicia creșterea productivității.

În ce măsură ? Există un impediment. Productivitatea constituie un fel de mister. Economiștii nu pot cădea de acord asupra motivului pentru care creșterea ei s-a oprit la sfîrșitul anilor '70 sau asupra a ce se află în spatele modestei înviorări din anii '80. Este greu de găsit remediul unei probleme ale cărei cauze nu sînt înțelese. Logica ne dictează să îmbunătățim învățămîntul și să încurajăm inovația. Dar nu se poate garanta că aceste măsuri vor spori, rapid, productivitatea. Economia este un mecanism complex. Dacă apeși aici pe un buton și dincolo pe un altul, nu înseamnă neapărat că mecanismul funcționează mai rapid. Unele măsuri nu vor avea efect imediat.

Actualele tendințe nefavorabile s-ar putea să creeze probleme viitoarei Administrații. Ea moștenește o situație care se dovedește nesatisfăcătoare, pentru că creșterea standardelor de trai este atît de lentă. Succesul Administrației Reagan s-a datorat reducerii inflației ridicate. Administrația Bush va fi confruntată cu probleme ce s-ar putea să nu-i permită să obțină succes.

* „Newsweek" nr. 48/1988

Herald Tribune INTERNATIONAL

DESPRE COMERȚUL CU ARME*)

LA PESTE DOUĂ luni după alegerile în care Partidul Social-Democrat, de guvernămînt, a fost confirmat la conducere, Suedia se confruntă, în continuare, cu consecințele succesivelor scandaluri în domeniul comerțului cu arme. (Mai întîi, societatea „Bofors", una dintre principalele companii suedeze, a fost acuzată de vînzare ilegală de arme. Apoi, s-a afirmat că respectiva companie a oferit mită, pentru a obține un contract de vînzare masivă de arme...)

Suedia este o țară pe care unii s-ar bucura să o vadă defăimată, datorită vechii sale înclinații de a adopta o poziție morală în mari probleme internaționale. Mulți americani nu-l vor ierta niciodată pe Palme pentru opoziția sa față de războiul din Vietnam. Dar Suedia a fost autoarea multora dintre ideile de dezarmare și menținere a păcii, atît de actuale acum. Ea este o țară care se mîndrește, de multă vreme, cu neutralitatea sa. Toate acestea nu au reușit să împiedice Suedia să cadă victima mașinațiunilor sordide ale comerțului cu arme. Suedezii au avut de învățat o lecție amară și sînt afectați. Pierre Schori, subsecretar la Ministerul de externe, vorbește cu amărăciune despre faptul că guvernul s-a bazat, întotdeauna, mai mult pe încredere, decît pe un control atent.

Premierul Ingvar Carlsson își pune întrebarea dacă este cazul ca industria suedeză de armament să mai acționeze pe piața de export. Guvernul a numit un grup parlamentar special de lucru pentru a stabili dacă societățile care vînd armament pot supraviețui, limitîndu-și vînzările la piața internă.

Stockholmul va face, desigur, ordine în țară și va reimpune orientările stricte pe care le-a recomandat altora, dar guvernul suedez, ca și cele ale celorlalte state occidentale exportatoare de arme, poate, nu își dă seama că lăcomia este cauza principală a problemelor lui.

O singură cifră, cuprinsă în raportul S.I.P.R.I. (Institutul Internațional din Stockholm pentru cercetări în problema păcii), este suficientă pentru a pune punctul pe i : valoarea principalelor arme livrate Iranului și Irakului de către state neimplicate ajunge la enorma sumă de 27 miliarde dolari. Toate țările industrializate din lume, în afara Japoniei, au beneficiat de pe urma acestui război. Sfîrșitul războiului din Golf va reduce piața mondială de arme cu o sumă egală cu cea a bugetului britanic de apărare. Dacă se mai adaugă și faptul că țările din lumea a treia cumpără cu mai multă prudență și fac mai multe eforturi pentru a-și menține în funcțiune armele vechi, se va vedea de ce industria de armament se îndreaptă într-o direcție periculoasă. Deși cererea de avioane, tancuri și sisteme antiaeriene a scăzut, în schimb a crescut rapid comerțul cu arme mici, vehicule blindate și muniții. O mare parte a acestui comerț se efectuează la bursa neagră și „gri" (clandestină, dar autorizată de guvern). Este dificil ca guvernele să controleze bursa neagră. Cazul Suediei, precum și alte cazuri din S.U.A., Marea Britanie și Austria s-ar putea să constituie doar vîrful aisbergului.

În Statele Unite nu se prea discută acest lucru. Se păstrează tăcere. Dar mai importante decît amploarea acestor tranzacții sînt destinația armelor, modul în care ajung acolo și modul în care sînt plătite.

* „International Herald Tribune" nr. 32357/1988

Acesta este tabloul în care se înscriu și „afacerile suedeze". Dacă o astfel de corupție a putut avea loc chiar și în Suedia, țară cu tradiția unui guvern angajat în menținerea păcii, atunci, categoric, ea este mai răspîndită în multe alte părți.

Este momentul ca toate țările occidentale să încerce să găsească, împreună, mijloace mai eficiente de îngrădire a acestui trafic.

SOVETSKAIA ROSSIA

HAITI: ECHILIBRU INSTABIL *)

DUPĂ aproape trei ani de la răsturnarea dictaturii din Haiti, situația din această țară nu este încă stabilă. Este adevărat, ultima lovitură de stat a creat o nouă conjunctură politică, însă în acest stat — cea mai veche republică din Bazinul Caraibilor — persistă încă instabilitatea.

În timpul zilei, la Port-au-Prince pare să domnească calmul. Prezența armatei pe străzi este aproape invizibilă. Manifestațiile care au loc, zi de zi, nu sînt împrăștiate și forțele poliției se comportă corect. Totul se schimbă odată cu căderea nopții. În ultimul timp, s-au înmulțit cazurile de atacuri ale foștilor membri ai corpului de represalii, alungați din armată și serviciul de stat, dar care continuă să fie o forță politică ce se bazează pe teroare. Și dacă ziua orașul se află sub controlul autorităților, noaptea el devine o victimă a anarhiei.

Este dificil să apreciezi ce se întîmplă în culisele politice. Într-una din piețele capitalei se află Palatul național, sediul Statului major general și cazărmile batalionului de elită. Vecinătatea teritorială a puterii civile și militare nu este întîmplătoare. Dar în Haiti armata, care continuă să fie principala forță politică, nu mai este o instituție monolit. Ea este sfîșiată de aceleași contradicții ca și societatea în general. Președintele, generalul Prosper Avril, continuă să apară în public numai însoțit de sergentul Ebre. Este o situație paradoxală, întrucît nu este clar cine din cei doi militari — generalul sau sergentul — este cel care ordonă. O situație care reflectă destul de exact pe cea din armată. Lovitura de la 17 septembrie, care l-a adus la putere pe Avril, a fost înfăptuită cu participarea activă a eșalonului inferior al armatei — sergenții și soldații. Și tocmai în rîndul lor se maturizează conștiința necesității unor transformări democratice, iar corpul de generali nu poate ignora aceste stări de spirit. Cu atît mai mult cu cît noțiunea de disciplină militară este, astăzi, foarte relativă în Haiti. Sergentul poate să nu execute ordinul dat de colonel și, în repetate rînduri, soldații și-au arestat ofițerii.

Dar nu toate lucrurile sînt atît de clare cum ar părea. La mijlocul lunii octombrie s-a încercat o contralovitură, în fruntea căreia s-au aflat un sergent și un colonel. Sergentul participase activ la evenimentele de la 17 septembrie, în timp ce colonelul a fost unul din cei mai odioși criminali ai lui Duvalier. Aflat sub arest, el a reușit, în momentul tentativei de contralovitură, să evadeze. Motivele reale ale puciului zădărnicit nu sînt întru totul clare și guvernul păstrează tăcerea în legătură cu aceasta.

Paralel cu încercarea de contralovitură, un alt eveniment, poate de semnificație politică mai mare, a zguduit Haiti. Conducerea Bisericii catolice a adoptat hotărîrea să-l trimită în Canada pe cunoscutul militant pe tărîm religios, părintele Aristil. Dacă cineva se bucură astăzi în Haiti de încrederea majorității covîrșitoare a cetățenilor, acesta este preotul Aristil. Încercarea de îndepărtare a preotului „incomod" a provocat în țară o furtună de proteste. Ca urmare, el se află într-un fel de izolare liber consimțită. Deși nu a părăsit țara, el nu poate apărea în public. Schisma din Biserica haitiană este evidentă, deși și aici lucrurile nu sînt perfect limpezi.

Pe fundalul intensificării activității partidelor politice, recenta întîlnire dintre generalul Avril și sergentul Ebre cu conducătorii Partidului Unificat al Comuniștilor Haitieni a fost apreciată ca fiind un eveniment de o deosebită importanță. Nu numai pentru că, pentru prima oară în istoria țării, reprezentanții unui partid, anterior reprimat cu cruzime, au pășit pe treptele Palatului național, ci și pentru că a fost primul contact, după căderea dictaturii, dintre administrația militară și opoziția politică.

Un alt factor care a influențat asupra desfășurării evenimentelor este poziția S.U.A. Observatorii arată că tonul Casei Albe față de actuala conducere militară din Haiti s-a schimbat brusc. Astfel, tema narcoticelor s-a transformat dintr-un element de critică într-un fel de compliment. Sechestrarea unui mare transport de narcotice pe coastele mării și arestarea contrabandiștilor s-au bucurat de cele mai calde laude din partea americanilor. Ziarele locale apreciază că, în urma intensificării luptei împotriva contrabandei cu narcotice, S.U.A. vor relua ajutorul economic sistat acum un an.

Dependența guvernului haitian de investițiile străine este atît de mare, încît fără ele este imposibil să se asigure salariile funcționarilor de stat.

Acestea sînt unele trăsături extrem de contradictorii ale situației instabile din Haiti. În orice moment, conjunctura se poate schimba.

*) „Sovetskaia Rossia" nr. 264/1988

PROFIL

LUIGI CIRIACO DE MITA

primul ministru al Republicii Italiene

Începînd cu 13 aprilie a.c., Ciriaco De Mita, secretar general al democrației creștine (D.C.), a devenit primul ministru al celui de-al 37-lea guvern italian de la proclamarea republicii, în 1946.

Luigi Ciriaco De Mita s-a născut la 2 februarie 1928, la Nusco (Avellino). Licențiat în drept la Universitatea catolică din Milano, și-a început activitatea politică în anii '50, făcînd parte din aripa de stînga a partidului democrat-creștin. A fost ales deputat în 1963 pentru circumscripția Benevento-Avellino-Salerno și reales mereu de atunci, la scrutinurile generale din 1968, 1972, 1976, 1979 și 1983. Numit consilier național al D.C. la Congresul de la Trento (1956), a fost reconfirmat în această funcție la toate congresele următoare. În 1968, a devenit membru al Comisiei pentru afaceri externe din Camera Deputaților. Subsecretar la afacerile interne în primul cabinet Rumor, a fost desemnat vicesecretar politic al democrației creștine, în perioada 1969—1973. Primul portofoliu ministerial — industrie, comerț și artizanat — l-a deținut în timpul celui de-al patrulea și al cincilea guvern Rumor. De atunci, a ocupat diverse funcții (ministru al comerțului exterior, ministru pentru intervenții extraordinare în sud — Mezzogiorno, ministru fără portofoliu) în diverse cabinete italiene.

Vicesecretar al democrației creștine din martie 1979, a fost reales, în același an, deputat, fiind, numit membru al Comisiei pentru afaceri interne din Camera Deputaților. În 1981, a fost ales secretar general al democrației creștine.

Cabinetul De Mita, format din 31 de miniștri (15 democrat-creștini, 8 socialiști, 3 republicani, 4 socialist-democratici și un liberal) s-a autocalificat drept „un guvern de program". Denumirea comportă, în limbajul politic italian, o semnificativă încărcătură politică. Practic, Ciriaco De Mita a reușit ca, în urma a trei săptămîni de intense negocieri, să ajungă la un program comun, acceptat de toate partidele coaliției pentapartite, care și-au exprimat hotărîrea de a ajunge, împreună, pînă la încheierea la termen a actualei legislaturi, în 1992.

În zilele imediat următoare formării celui de-al 37-lea guvern italian, presa peninsulară comenta că actuala coaliție își va găsi, poate, o nouă forță tocmai în aceea că este condusă de un premier care este, în același timp, și secretar general al democrației creștine, cum a fost cazul guvernelor De Gasperi, Fanfani, Moro și Rumor. Acest cumul de funcții — era, de pildă, de părere „Il Giornale" — „îi atribuie, în mod automat, noului guvern un caracter politic mai pronunțat decît l-a avut cel precedent".

Pînă în prezent, observatorii apreciază drept pozitivă ducerea la bun sfîrșit a unuia din principalele puncte înscrise în program : abolirea votului secret în parlament, o „armă" utilizată de unii deputați ai coaliției (așa-numiții „franc-tirori") care, nu de puține ori, au pus în minoritate guvernele pentapartite.

R.D.

Noii gangsteri ai Americii

Fac ravagii la Miami, Chicago, Los Angeles. Sînt înarmaţi. Raţiunea lor de a fi : traficul de droguri. Aceşti noi gangsteri, în vîrstă între 13 şi 17 ani, şi-au luat nume pitoreşti şi sînt încinşi cu baticuri colorate. Duc un permanent război între ei, masacrîndu-se. Adesea, gloanţe rătăcite ucid trecători nevinovaţi. Cartiere întregi din Chicago sau Los Angeles trăiesc sub teroare. Această „epidemie a sălbăticiei" este analizată pe larg într-un reportaj semnat de Marie Gisèle Landes-Fuss, publicat în revista „Paris Match", nr. 2061 din 24 noiembrie a.c.

Mikey — relatează reportera — are 16 ani. Mai exact, a avut, căci, acum, mama sa şi cele trei surori (în vîrstă de trei, şase şi nouă ani) îl însoţesc pe ultimul său drum. Mikey, îmbrăcat, din cap pînă-n picioare, în violet, zace într-un sicriu violet, culoarea bandei din care a făcut parte, şi care terorizează oraşul Chicago. Banda lui Mikey se numeşte „Cobrele". Rivala sa poartă numele de „Ciinii turbaţi". Culoarea membrilor acesteia din urmă este galbenul.

Funeraliile abia s-au încheiat, cînd, la ieşirea din cimitir, apare un „Mustang" galben. Unul din ocupanţii lui (îmbrăcaţi toţi în galben) aruncă, prin fereastra maşinii, o grenadă în mulţime. Mama decedatului, cele trei surori şi alţi şase membri ai familiei sale sînt ucişi pe loc. Relatînd acest episod, publicaţia *„Chicago Tribune"* conchide : „Dacă nu vom găsi un mijloc de a stopa proliferarea acestor bande, ne vom afla într-o situaţie ce va necesita zeci de ani pentru a fi stăpînită".

Tragedii ca acestea au loc, în medie, de două ori pe săptămînă la Chicago, unde „gangs'guys", cum au fost denumiţi noii gangsteri, sînt în număr de 13 000. Oraşul pare să se fi reîntors brusc în vremea neagră a prohibiţiei. Dar aceşti Al Capone de azi au între 13 şi 17 ani. „Sînt mai abili în a dejuca legea decît mafioţii ! Mai sofisticaţi ! Mai eficace !" — exclamă prefectul Chicago-ului.

Motivul acestui război absurd ? Drogurile. Un imperiu asupra căruia aceste bande de copii s-au aruncat cu o rapacitate incredibilă, stabilind contacte directe cu marii traficanţi de cocaină columbieni, încîntaţi să găsească distribuitori pentru acest „crack" sau „rock cocaină", cu care au inundat piaţa americană. Drogul seamănă cu o mică piatră albă. Creează imediat o stare de euforie totală. Efectul lui este, însă, scurt : cinci minute mai tîrziu, clientul simte nevoia unei a doua asemenea pietricele. Dependenţa de drog e atît de mare, încît, anul trecut, numai la Chicago, s-a vîndut „crack" în valoare de 2 milioane dolari. „Astfel s-a născut generaţia crack-ului...", explică poliţiştii din Chicago-Sud, cartierul acestor copii de culoare, săraci, frustraţi, violenţi, imunizaţi contra speranţei, ca şi contra fricii. Unul moare, alţi patru îi iau locul.

Revista *„Newsweek"* proclamă : „Apariţia acestor bande în traficul de stupefiante ar putea crea o problemă naţională de o amploare rar întîlnită". Căci aceşti „gangs'guys" nu se află numai la Chicago.

Îi întîlneşti — relatează *„Paris Match"* — şi la Martinsburg, un orăşel cu 15 000 de locuitori din statul Virginia, celebru pentru casele sale victoriene, cu care se mîndrea George Washington, pentru livezile sale şi, mai ales, pentru „sărbătoarea anuală a mărului". Azi, Martinsburg a devenit cartierul general al „crack"-ului traficat de tineri jamaicani, veniţi aici, în anii '80, din Kingston, capitala Jamaicăi, pentru a culege merele din livezi. Cu părul coafat în zeci de codiţe ca nişte şireturi, fără acte în regulă, s-au înstăpînit în cartierul sărac al oraşului — Colina. Odată culesul merelor încheiat, se dedau traficului de marijuana. „În şase luni — povesteşte Jack Storbridge, şeful poliţiei locale — au transformat şase vile victoriene de pe strada principală în «case de crack», pentru consumul pe loc. Din cauza lor, statisticile din Martinsburg indică o creştere a asasinatelor de la două pe an la 35, anul trecut, cu toată prezenţa celor 200 de agenţi anti-crack, sosiţi din statele vecine pentru a da o mînă de ajutor poliţiei locale. În ciuda a 62 de arestări şi a confiscării a 250 arme de foc, comerţul cu «rock cocaină» se extinde pe zi ce trece". Şi nu numai la Martinsburg. Căci aceşti jamaicani s-au deplasat şi la Dallas, Houston, Miami, Washington, şi chiar în Alaska. În total, există o sută de asemenea bande rivale, cu nume exotice — „Liana", „Maimuţa", etc. —, ce nu ezită să asasineze în restaurante, cluburi de noapte, pe stradă...

Paris Match

Într-o noapte — relatează Marie-Gisèle Landes-Fuss —, în timp ce se afla în faţa ferestrei deschise a casei sale din Los Angeles, pe bulevardul Michigan, la nr. 2 227, a zărit pe trotuar un puşti de culoare, cu faţa rotundă şi părul coafat în codiţe lungi. Aştepta autobuzul 33 care, după ora unsprezece noaptea, vine numai din oră în oră. Din noapte, apare un „Mustang" cu capota strălucind. Se opreşte brusc lîngă trotuar şi unul din cei patru tineri aflaţi în maşină îl întreabă pe puşti : „Tu din ce bandă eşti ?". „Crips !" — bolboroseşte acesta. O pocnitură seacă. Puştiul se prăbuşeşte pe asfalt. „Mustangul" demarează în trombă.

— Le-a spus că făcea parte din Crips !

Noii gangsteri ai Americii au între 13 şi 17 ani. Îşi ascund faţa sub baticuri colorate şi duc un permanent război între ei, masacrîndu-se

Arestări pe un bulevard din Los Angeles

îi va explica reportera poliţistului venit la locul crimei, pe pieptul căruia se află un ecuson galben pe care scrie : „Brigadă anti-gang". Este unul din cei o mie de poliţişti suplimentari, care, în şase săptămîni, au costat deja două milioane şi jumătate de dolari, plătiţi din fondurile „Departamentului Şerifului".

— Nu făcea parte din nimic ! bombăne poliţistul. De cîtva timp ucid pe oricine le iese în cale.

— Şi atunci, voi, poliţiştii, la ce slujiţi? — urlă reportera.

— Nu la mare lucru — răspunde el politicos. Ştiţi, e nevoie de poliţişti pentru a stăpîni o problemă ! — adaugă el cu un aer misterios. Tipii din bande erau treizeci de mii în 1980 ! Azi, sînt optzeci de mii ! Şi nu numai în Los Angeles! Sînt pe cale să preia puterea în întreaga Americă ! Bandele acestea prefigurează un nou partid nazist — suspină el.

„Bandele sînt ca o boală — exclamă Steve Valdivia, de la «Departamentul de corecţie» din Los Angeles. Păcat că nimeni nu vrea să înţeleagă acest lucru ! Dac-ar fi fost vorba despre SIDA, toată lumea s-ar ocupa ! Cercetări ! Dolari ! Campanii de prevenire !" Dă din mînă a lehamite. Pe unul din pereţii biroului său se află un afiş cu capete surizătoare de tineri de toate culorile, purtînd inscripţia: ACTG (Ajutorul Comunal al Tinerilor contra Gangsterilor). Este un program creat de Valdivia în 1981, subvenţionat cu 2 milioane dolari de municipalitatea din Los Angeles. Echipe de „consilieri familiari" se îndreaptă, în fiecare dimineaţă, spre gheto-uri, pentru a vizita familiile celor asasinaţi. Anul acesta, au convins două sute de tineri să revină pe drumul cel bun.

„Cînd, în urmă cu cîţiva ani, am început să lucrez ca «terapeut pentru tinerii delincvenţi» — îşi aminteşte Valdivia —, cei care se numeau «gangs'guys» dădeau mai ales spargeri, pe ici, pe colo. Cînd se împuşcau între ei, o făceau pentru a-şi răzbuna jignirile sau a-şi împărţi zonele de influenţă. Acum doi-trei ani, totul devenise ciudat de calm. Nici urmă de poşete furate sau magazine devalizate ! Descoperiseră bucuriile şcolii sau alte meserii mai oneste ? ! Nu ! Descoperiseră «crack»-ul ! Pînă atunci, cei care distribuiau drogurile pe piaţa americană erau negrii din înalta societate. Intelectuali sofisticaţi ! Cu «Mercedes»-uri, diplome şi costume Pierre Cardin. Cînd «crack»-ul a început să vină în valuri, în anii '80, s-au simţit brusc depăşiţi de evenimente. Nu mai ştiau cum să-şi protejeze marfa. Nici cum să se facă respectaţi. Căci puştimea apărea ca din pămînt pentru a cum-

pără drogurile. Dar «uita» să le plătească. Pur și simplu îi «fura». Dincolo, în America de Sud, șefii traficanților de droguri au intrat în panică : începuseră să piardă mii de dolari. Au înțeles, însă, imediat că interesul lor era, acum, să negocieze direct cu acești copii ai străzii, șmecheri, violenți și oricînd gata de orice. Pentru ei «marele vis» american le era aproape, la îndemînă ! Viața lor de pînă atunci ce reprezentase ? Viață de ghetou. Nici urmă de familie ! Nici urmă de un loc de muncă ! Doar școli unde nu înveți nimic. Părinți care, cel mai adesea, se droghează sau se îmbată. Pe scurt, acești copii știu ce-i așteaptă. Își văd camarazii, din ce în ce mai mulți, vînzînd «crack» și plimbîndu-se în mașini sport cu buzunarele pline de dolari. Bineînțeles că toate acestea îi atrag. O viață pe picior mare, cu 150 kilometri la oră ! Dar nu le pasă ! N-au nimic de pierdut, fiindcă nu au nimic. Au ajuns în acel punct al frustrării, în care nimic nu mai contează. Se urăsc pe ei înșiși. A face parte dintr-o bandă reprezintă sumum de autodistrugere. De ce credeți că se ucid între ei ? Ucigîndu-l pe cel de alături, se ucid pe ei înșiși !" — exclamă Valdivia, adăugînd : „Desigur, e doar o teorie pur personală !". „Oricum — adaugă el — problema a devenit națională. Trei mari firme americane au dat faliment, în ultimele șase luni, din această cauză. Directorii lor generali și-au băgat mîna în casa întreprinderii, pentru a-și cumpăra droguri ! Unde vom ajunge în felul ăsta ? Vom fi cu toții împușcați, într-un an sau doi, de gangsteri ?"

„Concurența între bandele din Los Angeles a atins recent proporții incredibile" — arată un ofițer de la „Departamentul pentru minori". „Prețul „crack»-ului scade de la o zi la alta. Pentru a face afaceri, trebuie să-ți schimbi locul. Și bandele și-l schimbă. Patruzeci de orașe, printre care Denver, Seattle, Phoenix și Kansas City le-au confirmat, în numai trei luni, sosirea".

Aflați în așteptare — comentează reportera de la „Paris Match" —, americanii nu mai știu, într-adevăr, unde să se ducă. Nici unde să-și petreacă vacanța. Nici de unde să reînceapă de la zero. Nici unde să scrie o carte în liniște. Căci gangsterii se află peste tot.

Stagnare economică în Europa occidentală

Văzută din Statele Unite, scria revista „Newsweek", economia Europei occidentale seamănă tot mai mult cu un automobil Rolls-Royce care nu mai funcționează bine și care nu mai atinge viteze mari... Economia încetinește. Ea crește într-un ritm insuficient, de circa doi la sută pe an.

Ceea ce este remarcabil este că această încetineală — simbolizată cel mai bine prin aproximativ 16 milioane de șomeri — s-a banalizat. Mulți vest-europeni o acceptă drept ceva inevitabil. Creșterea lentă a Europei occidentale este poate problema centrală a economiei Occidentului.

Deși Japonia ne uimește, elementul cantitativ își are, în continuare, importanța lui. Economia Comunității vest-europene (cu o populație de 322 milioane de locuitori) este aproape la fel de mare ca a Americii și de două ori mai mare ca a Japoniei. O Europă occidentală cu o economie slabă înseamnă o economie globală slabă și mai mult protecționism.

Ceea ce stîrnește teamă este că șomajul ridicat și creșterea economică slabă din Europa occidentală au început, acum, să se perpetueze de la sine. În 1986, 63 la sută din șomerii belgieni bărbați erau fără slujbă de un an sau chiar mai mult. Procentul comparabil era de 46 la sută în Franța, 32 la sută în Germania federală și 46 la sută în Marea Britanie. Șomajul pe termen lung în rîndul femeilor era aproape la fel de ridicat. Un șomaj pe un termen atît de îndelungat poate eroda capacitatea de creștere.

„Calificarea scade. Oamenii muncii își pierd speranța. Nu au avut de lucru de atît de multă vreme, încît nimeni nu mai vrea să-i angajeze. Patronii s-au obișnuit cu creșterea lentă și ezită să mai facă noi angajări" — afirmă economistul Robert Lawrence, de la Brookings Institution din Washington. Ceea ce s-a întîmplat, în aceste țări, este o defectare a mecanismului convențional de creare de locuri de muncă...

Să luăm Germania occidentală. Restricțiile asupra concedierilor descurajează și mai mult companiile să angajeze mai mulți muncitori. La insistențele americane pentru o creștere mai rapidă, vest-germanii au răspuns că reducerea ratelor dobînzilor sau sporirea cheltuielilor guvernamentale nu ar face decît să stimuleze inflația. O creștere economică ceva mai rapidă, cel puțin temporar, este posibilă. Dar elementul de bază — că șomajul ridicat nu indică o economie cu un exces de capacitate — este corect.

O creștere lentă în Germania federală — economia vest-europeană cea mai puternică — îi afectează pe toți. Stagnarea Europei occidentale ar putea împinge toate țările în recesiune.

Pe plan politic, vest-europenii tînjesc după stabilitate. Dar economia lor este instabilă. Ei ar trebui să-și repare Rolls-ul stricat, înainte să se oprească definitiv. Din păcate, nu o fac, — conchide „Newsweek".

Neglijarea cercetării în domeniul civil slăbește competitivitatea S.U.A.

Statele Unite neglijează cercetarea în domeniul civil, necesară menținerii competitivității economiei naționale — apreciază o serie de oficialități și oameni de știință americani. Publicația „Wall Street Journal", care apare la New York, afirmă că progresul lent al cercetării și dezvoltării în domeniul nemilitar limitează perspectivele S.U.A. pe piețele mondiale. Această îngrijorare este împărtășită de o serie de institute economice, ca și de industria bunurilor de consum.

În prezent, 80 la sută din fondurile alocate cercetării servesc unor scopuri militare iar aproximativ o treime din numărul total al oamenilor de știință și inginerilor americani proiectează și realizează noi armamente. Potrivit Comitetului pentru probleme bugetare al Congresului S.U.A., ponderea cheltuielilor pentru cercetări civile în venitul național este, în prezent, mai mică decît în urmă cu 20 de ani.

Cercetarea fundamentală în scopuri civile reprezintă numai 3 la sută din actualele fonduri pentru dezvoltare, față de 5,4 la sută în 1978. Japonia și R.F. Germania alocă un procent mai mare acestor domenii ale cercetării.

Situația financiară din domeniul cercetării civile este reflectată și prin numărul brevetelor. În anul 1987, nici o firmă americană nu s-a situat pe primele trei locuri din lume în privința numărului de brevete obținute — afirmă John Young, conducătorul Consiliului american pentru competitivitate, care grupează directori, oameni de știință și oficialități sindicale. Reducerea personalului științific al unor renumite institute de cercetare evidențiază, de asemenea, situația financiară critică în domeniul cercetării civile.

R.F.G. „85 000 de cadre didactice caută un loc de muncă"

Pentru Paul Barth, din localitatea Celle, solicitarea unui loc de muncă a devenit principala sa activitate — scrie „Berliner Zeitung" (R.D.G.) într-un reportaj din care reproducem următoarele : După 18 luni de șomaj, învățătorul în vîrstă de 32 de ani își pune întrebarea dacă cele 13 semestre de studiu la Mainz, Koblenz și Nottingham nu au fost zadarnice. Avînd în vedere că, numai în landul Saxonia inferioară, sînt 15 000 de învățători șomeri, el nu prea întrevede mari șanse pentru a găsi un loc de muncă. Cu toate acestea, în R.F.G. există o mare lipsă de învățători. „La noi, în Hameln, situația din școli este deplorabilă : avem o stringentă nevoie de colegi și nu primim nici unul". Astfel descrie profesoara Jutta Köhler situația dificilă atît pentru elevi și părinți, cît și pentru cadrele didactice din cadrul învățămîntului din R.F.G. Pe de o parte, 85 000 de învățători șomeri, iar, pe de altă parte, o lipsă acută de cadre didactice, lipsă de fonduri pentru noi angajări.

Președintele Sindicatului Învățămînt și Știință, Dieter Wunder, a arătat că acest sindicat, ca și altele din cadrul serviciilor publice, a renunțat la o parte a majorării solicitate a salariilor tocmai pentru a face posibile noi angajări în acele orașe care, din cauza majorării cheltuielilor sociale, devin tot mai sărace. Cu toate acestea, declară Dieter Wunder, șansele ca cel puțin o parte a cadrelor didactice afectate de șomaj să-și poată relua activitatea sînt foarte slabe.

„La Recherche"

Cercetarea spațiului *)

(5)

ROBOȚI EXPLORATORI. Numeroșii roboți americani, sovietici sau vest-europeni au transformat, de asemenea, viziunea noastră asupra sistemului solar. Unul din cele mai bune exemple ale utilității unor astfel de mecanisme pentru cunoașterea unor obiecte cerești rămîne realizarea fantastică, de acum doi ani, a sondei vest-europene „Giotto", care, trecînd aproape de cometa Halley cu viteza de 250 000 km pe oră, a dezvăluit detalii asupra nucleului ei, permițînd să se renunțe la ipotezele emise cu privire la structura și compoziția ei, cum ar fi faimosul „bulgăre de zăpadă murdară", ipoteză emisă de astronomul F. Whipple. Împreună cu cele două sonde sovietice „Vega", observațiile sondei „Giotto" au relevat, de fapt, că aceste comete sînt făcute din materia constitutivă a nebuloasei solare primitive în starea ei originară, contrar cazului planetelor și sateliților care au suferit transformări importante în cursul evoluției lor. Mai multe proiecte vest-europene și americane, pentru aducerea de eșantioane din materia ce alcătuiește cometele, ar urma să permită, la începutul secolului următor, studierea acestei materii primitive apărute în galaxia noastră și veche de mai multe miliarde de ani. Am dispune, astfel, de adevărate fosile ale Universului.

După explorarea lunară excepțional de reușită de la sfîrșitul anilor '60 de către americani și sovietici, roboții au permis, în numai 10 ani — din 1976 pînă în 1986 —, aterizarea pe Marte și Venus, fotografierea — cu ajutorul sondelor „Voyager" și cu o precizie incomparabilă — a planetelor Jupiter, Saturn, Uranus și sateliților lor... Roboții urmează să fotografieze planeta Neptun în 1989 și să completeze, astfel, viziunea amănunțită asupra tuturor corpurilor sistemului nostru solar, a cărui diversitate demonstrează complexitatea proceselor care au stat la baza formării lui. Caracterizarea sistematică a tuturor planetelor și sateliților solizi, inclusiv Terra și Venus, observate cu ajutorul radarului, relevă, astfel, violența primelor momente : micile corpuri, reziduuri ale condensării nebuloasei solare și meteoriți se loveau între ei, bombardau planetele și sateliții sau pătrundeau în interiorul Soarelui. Aceste observații permit, de asemenea, să se constate evoluția diferită a fiecărui astru, în funcție de masa lui originară, distanța față de Soare, capacitatea lui de „degazare", de creare sau de păstrare a unei atmosfere. Conform acestei evoluții, se poate realiza studierea climatului de pe Marte, Venus, Terra. Este posibilă, de asemenea, identificarea mecanismelor care determină variațiile în viitor.

Americanii sînt considerați specialiștii necontestați în această artă a explorării planetare, în special datorită sateliților lor „Mariner", „Viking" și „Voyager". Într-un viitor foarte apropiat, putem să ne așteptăm la succese tot atît de spectaculoase din partea sovieticilor, al căror ambițios program spațial prevede plasarea, începînd din 1989, de roboți pe Phobos și Deimos, sateliți ai planetei Marte, precum și pe Marte din 1994. O misiune de aducere de eșantioane de sol marțian este, de altfel, prevăzută pentru a doua jumătate a anilor '90. Într-un viitor mai îndepărtat, la orizontul anilor 2010—2020, ar putea fi trimise echipaje umane.

De fapt, s-a născut o nouă știință : „planetologia comparată", care permite studierea aceluiași fenomen, vulcanismul sau climatul de exemplu, sau evoluția acestora din urmă, în condiții foarte diferite de la o planetă la alta. În același timp, aceste studii contribuie, în mod esențial, la înțelegerea și evaluarea consecințelor asupra propriului nostru mediu înconjurător terestru, a atmosferei și ecologiei noastre — a perturbațiior de origini naturale și antropogenice.

În acest sens. Terra, în jurul căreia gravitează, practic, toți sateliții artificiali, este cea mai bine plasată dintre planete pentru a fi observată din spațiu. Sateliții oferă o vedere globală unică, iar panoplia mijloacelor disponibile pentru a o studia este foarte largă. Astfel, fotogra-

*) „La Recherche" nr. 199/1988, „Știința și spațiul", de Roger Maurice Bonnet

Colonia de pe Lună

Aventura finală — stabilirea unei oaze lunare, care, în cele din urmă, va servi ca stație de plecare spre spațiul de dincolo de universul nostru — ridică și întrebarea la care este cel mai greu să răspundem, și anume de ce vrem să intrăm în spațiu și ce avem de gînd să facem acolo?

Dacă credem sincer că destinul nostru, ca specie, ne va împinge să mergem mereu dincolo de limitele Pămîntului, baza lunară va însemna un adevărat prim pas către tăierea cordonului ombilical. Ea nu va fi un gest spectaculos, gen Apollo, ci va trebui să ofere un laborator pe termen lung, unde oamenii pot învăța cum să trăiască și să muncească în condiții extraterestre.

Nu vom putea ajunge foarte departe în spațiu, dacă toate materialele vor trebui cărate de pe Pămînt, prin mijlocirea costisitoare a rachetelor. În consecință, activitățile de pe Lună vor fi dirijate în așa fel încît să învățăm să trăim în afara Pămîntului.

Prima sarcină a astronauților selenari ar fi să-și construiască un loc unde să poată trăi. Primele module de locuit vor fi transportate de pe Pămînt, dar s-ar mai putea construi și alte structuri din materiale existente pe Lună. Muncitorii vor săpa o groapă, vor pune, în interiorul ei, un balon etanș, de mari dimensiuni, pe care, apoi, îl vor acoperi cu saci umpluți cu sol lunar sau cu cărămizi obținute prin presarea solului. Muncitorii selenari vor trăi comod în interiorul baloanelor, protejați de radiații și de frig.

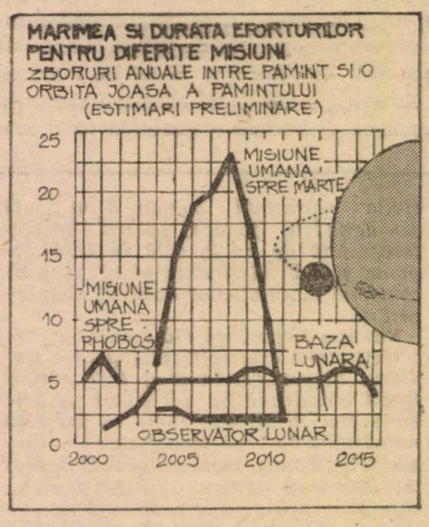

La început, energia va fi furnizată de celule solare, mai tîrziu — de o mică centrală nucleară, care este deja în curs de proiectare în vederea folosirii ei în spațiu. Cînd căldura, energia și construcțiile vor fi, toate, la locul lor, se va putea porni la crearea unor sisteme de aclimatizare. Hrana va fi produsă local, iar deșeurile se vor recicla, reducînd, astfel, sarcina aprovizionării de pe Pămînt. Infrastructura în creștere ar putea fi împărțită pe baze lunare. Principala activitate industrială de la bază ar fi producerea de oxigen lunar. Luna nu are atmosferă, dar solul său conține oxigen, ce poate fi recuperat prin intermediul unor procese chimice. Faptul este important din două motive : în primul rînd, oxigenul va permite locuitorilor bazei să respire ; în al doilea, el este un combustibil esențial pentru rachete, reprezentînd aproximativ 70 la sută din greutatea unei nave spațiale.

Oxigenul lichid, produs pe Lună, ar reprezenta o componentă esențială pentru viitoarele proiecte de mare anvergură. Gravitația Lunii este de șase ori mai mică decît cea terestră, deci ar fi mult mai ușor să plasezi, de acolo, pe orbita lunară sau să trimiți la stația spațială, rezervoarele cu combustibilul pentru Marte, decît să expediezi de pe Pămînt acest lichid greu. Mai ușor și mai ieftin. Baza lunară mai prezintă un argument în favoarea unei eventuale expediții spre Phobos. Dacă se va constata că există, într-adevăr, apă pe satelitul lui Marte, aceasta ar putea fi descompusă în oxigen și hidrogen, care, apoi, s-ar putea transporta relativ ieftin pe Lună, ca sursă suplimentară de combustibil pentru motoarele de rachetă.

Crearea unei baze lunare ar cere numai o jumătate de duzină de lansări grele de pe Pămînt în fiecare an, în comparație cu cele 15 care ar fi necesare în anii mai aglomerați din cadrul pregătirilor pentru expediția spre Marte.

Și poate lucrul cel mai important este că deprinderile pe care oamenii le vor căpăta pe Lună vor fi cele necesare pentru ridicarea unei baze pe Marte, în anul 2014. Aceasta ar da și mai mult aripi visului de extindere a prezenței umane în spațiu. Echipajele nu vor mai trebui să înfigă steguleț la repezeală și, apoi, să se întoarcă spre casă. Iar cîndva, în viitor, din bazele lor răspîndite prin sistemul solar, vizionarii vor putea visa la aventuri și mai îndrăznețe, la zborul spre stele.

fierea solului permite o vedere instantanee a vegetației, gheții, norilor. În ceea ce privește meteorologia, datorită sateliților geostaționari de tip „Meteosat", ai Agenției Spațiale Europene, sau a celor plasați pe orbită polară, previziunile pot fi făcute, în prezent, pe o perioadă de cinci sau șase zile pentru cea mai mare parte a zonelor globului. Fără îndoială, se va putea prevedea, în curînd, clima și variațiile ei pe termen lung. Umanitatea, în ansamblul ei, va dispune atunci, de instrumente eficace pentru a lupta împotriva secetei, inundațiilor și altor cataclisme naturale.

Astfel, pentru o cunoaștere mai aprofundată a planetei noastre, sînt programate mai multe zeci de misiuni în Europa, Japonia, Statele Unite, Uniunea Sovietică, ca și în India, care acordă o mare importanță observării Terrei.

UN LABORATOR UNIC. În afară de faptul că deschide un fantastic domeniu de cercetare pentru științele Universului și ale Terrei, spațiul este și un laborator unic, unde se pot efectua experiențe de fizică, de chimie și biologie fundamentală, în condiții imposibil de reprodus pe Terra. Spațiul-laborator este, mai întîi, tot ceea ce are legătură cu problemele referitoare la teoria gravitației și a relativității generale. El a furnizat deja mai multe dovezi ale acestei teorii; el a permis, în special, să se constate devierea unui semnal electromagnetic emis de un satelit în cursul trecerii lui prin cîmpul de gravitație al Soarelui. Proiectul american „Gravity Probe B", al giroscopului pe o orbită în jurul Terrei, în 1995, va avea menirea să testeze două efecte fundamentale ale relativității generale, neverificate încă : precesiune de amplitudine de 0,042 secunde pe an, datorată mișcării de rotație a Terrei, și o altă amplitudine de 6,6 secunde pe an, perpendiculară pe prima și care rezultă din curbura spațiului-timp, în vecinătatea planetei noastre.

Pînă atunci, microgravitația va juca un rol important în slujba chimiei, diverselor materiale și biologiei. Chiar dacă mizele în acest domeniu au, categoric, un caracter industrial și de exploatare, această disciplină se dezvoltă, și astăzi, în domeniul cercetării fundamentale. Să luăm cazul materialelor. Aproximativ 1 600 au fost făcute de sovietici, ceea ce arată importanța acordată acestui domeniu. De exemplu, este imposibil de produs, în cîmpul de gravitație terestră, monocristale de HgI2 fără defecte, căci, la temperatura cerută pentru crearea lor, sînt induse imperfecțiuni prin deformare. Or, aceste monocristale, utilizate pentru detectori, ar fi foarte utile în diverse domenii, în locul germaniului și siliciului, acestea din urmă necesitînd procese de răcire foarte costisitoare; se consideră că ar putea fi utili la controlul combustibililor nucleari, la stabilirea diagnosticelor medico-nucleare, în astronomia razelor gamma etc. HgI2 ar putea fi utilizat fără sistem refrigerent. Potrivit primelor încercări efectuate la bordul diferitelor misiuni ale „Spacelab"-ului european, se pare că este posibil să se producă, în condiții de microgravitație, asemenea cristale, conform calității cerute.

Un alt exemplu tipic pentru avantajele laboratorului spațial: pentru a putea realiza noi agenți și noi remedii farmaceutice, este indispensabil ca industria să stabilească structurile chimice ale proteinelor utilizate, ceea ce înseamnă că trebuie să dispui de acestea sub formă cristalină. Or, datorită fenomenelor de convecție induse de gravitație, este imposibil de produs pe Terra monocristale ale majorității complexelor proteice, cum ar fi anticorpi, hormoni, sisteme receptoare, substraturi enzimatice și alte virusuri. Grație experiențelor efectuate pe „Spacelab I", se știe, astăzi, că unele proteine, cum ar fi betagalactozidaza, al cărei rol este esențial în genetica modernă, pot fi obținute în monocristale de mari dimensiuni, fără defecte și de cea mai înaltă calitate.

Menționăm, în sfîrșit, că, pentru biologie, nu există alt loc decît spațiul unde să se studieze în profunzime mecanismele sensibilității plantelor la gravitație. Experiențele desfășurate, pînă în prezent, arată, clar, efectele pronunțate ale lipsei de gravitație asupra morfologiei, reproducerii și diferențierii acestor organisme. De asemenea, dacă se are în vedere, în mod serios, o colonizare permanentă a spațiului, fiziologia umană trebuie să fie studiată în condițiile lipsei de gravitație pe perioade lungi. Expunerea la raze cosmice și la bombardament cu particule solare face, de asemenea, parte din această necesară investigație. La modul mai general, zborul recent al sovieticului Romanenko arată, cît se poate de clar, că astfel de probleme sînt reale, dar că ele nu ar trebui, totuși, să fie un obstacol în calea zborurilor de lungă durată, destinate explorării cu oameni la bord, de la începutul secolului viitor, a planetei Marte și chiar a planetelor mai îndepărtate.

(Sfîrșit)

Duel și tratative

Dacă nu ar exista interese divergente într-un domeniu sau altul, negocierile nu ar avea nici un sens. Ar fi o anomalie să te așezi la masa tratativelor și să încerci să convingi un „adversar" care îți împărtășește profund și unanim propriile idei. Este adevărat că societatea omenească a perfecționat, de-a lungul timpului, anomaliile, ceea ce natura a evitat să o facă, dar aceasta este o cu totul altă problemă.

Negocierile rămîn, așadar, necesare într-o lume care se poate plînge de orice, nu însă și de inexistența conflictelor. Că un conflict merită, pentru părțile implicate ca și pentru ceilalți, să fie redus la tratative, oricît ar fi acestea de complicate, îndelungate sau obositoare, s-ar părea că nu mai trebuie demonstrat. O polemică pe hîrtie sau prin viu grai și, cu atît mai mult, o înțelegere pe hîrtie sau prin viu grai sînt de preferat unui duel de artilerie sau unei măcelăriri paritare de mari mase de nevinovați.

S-ar părea că nu există o determinare strictă cînd o metodă se adjudecă în defavoarea celeilalte. Uneori, războaiele izbucnesc după negocieri nereușite, alteori înainte. Oricum, după apelul la ambele mijloace, nu izbucnește, în mod necesar, pacea definitivă. De prea multe ori, „pacea" germinează, sesizabil sau nu, stări conflictuale, acestea reclamă pregătirea terenului pentru negocieri iar eșecul dialogului, considerat, unanim sau unilateral, drept preludiul unei tranșări militare, conduce la ruinarea reciprocă a oponenților.

Un conflict nu se reîncălzește, neapărat, ciclic, antrenînd din timp în timp aceiași inamici. Apar conflicte noi, generate de interese noi, amicii de altă dată devin inamicii de astăzi, iar inamicii de ieri se contopesc, prin pacte noi, în matca unor proaspete prietenii. În felul acesta se conturează un sistem anarhic în care labilitatea dușmăniilor de azi pregătește labilitatea prieteniilor de mîine. Desigur, știința și tehnica și, după ele, economia dictează, pînă la urmă, mizele confruntării. Azi, nu s-ar mai declanșa un război al piperului sau al aurului. Uraniul, cobaltul, petrolul (o vreme) s-au înscris în fruntea listei. Noile tehnologii solicită noi materii prime, noile materii prime nu sînt deloc obligate să se afle în perimetrul subsolurilor perimate, roata intereselor mătură geografia după legi stricte, ca și intrarea în arenă a celor interesați să se bată sau capabili să se bată. Ștafeta puterii tehnologice trece dintr-o zonă în alta, de la un veac la altul. Uneori mai repede, alteori mai lent. Conflictul însă, mecanismul proliferării și declanșării lui rămîn, în esență, aceleași. Principiul negocierilor rămîne, dincolo de formele sale schimbătoare, de asemenea același. Pînă la urmă, omenirea se menține permanent pe muchia unei alternative : pace sau război.

Metodele de realizare și de administrare a păcii sau a războiului se modifică de la o epocă la alta, dar realitățile esențiale nu sînt decît două. A treia variantă nu a existat și nu va exista vreodată, deși în vocabularul politic au intrat expresii, precum „războiul rece" sau „pacea nucleară", care însă nu sînt decît nuanțări și nu transbordări de sensuri.

Deci : interese mobile, alianțe mobile, parteneri sau adversari schimbați. Ai crede că lumea se află sub o determinare excesivă și răutăcioasă, potrivit căreia toți se duelează cu toți de la caz la caz și de la un an sau deceniu la altele. Ipoteza poate sta în picioare tot atît de bine, în plan logic, precum cea inversă : toți se pot înțelege cu toți pe un termen oricît de îndelungat. Singura problemă, de mult abordată și în continuare nesoluționată, este să se ajungă la concluzia de fond, și nu formală, că războiul este incomparabil mai scump decît pacea. Scump pentru toată lumea. Și, în sfîrșit, să se ajungă în timp util la constatarea că un conflict nuclear ar face superflue viitoarele negocieri, pentru motivul simplu că, la masa tratativelor, nu ar mai avea cine să se așeze. Interese posterioare dispariției civilizației nu vor mai exista, întrucît nu va mai avea cine să le inventeze. Argumentul îmi pare suficient în ordine logică. Și dacă logica are ce căuta în devenirea lumii, atunci pacea devine posibilă și probabilă, pentru că indispensabilă este oricum...

Radu Budeanu

UN NOU SERIAL

„Armele inteligente" sau iluzia supremației militare într-o nouă ipostază

„Poate că nici un aspect al tehnologiei militare nu se schimbă mai repede și mai radical decît electronica. Sînt bine cunoscute progresele constante în domeniul producerii computerelor, viteza și capacitatea acestora sporind rapid, în timp ce dimensiunile și costurile se reduc. Aceste progrese sînt, acum, însoțite de o evoluție a sistemelor de programare și de comunicații, care va spori și mai mult puterea și flexibilitatea sistemelor electronice militare". Concis, aceste fraze, extrase dintr-un articol publicat de curînd de revista vest-germană „Military Technology", ilustrează un proces ce se remarcă deosebit de pregnant în ultimii ani, în materie de tehnică de luptă, în arsenalele statelor ce ocupă primele locuri în competiția înarmărilor. Gradul de implicare este atît de mare și de intens, încît autorul studiului publicat afirmă — fără îndoială, făcîndu-se ecoul preocupărilor unora dintre strategii militari : „Un dezavantaj pe care-l prezintă ritmul rapid al progresului tehnologic este faptul că, datorită perioadelor îndelungate de timp, care sînt, adeseori, necesare pentru achizițiile militare, apare posibilitatea ca echipamentul (electronic — n.n.) să fie depășit încă din momentul în care este introdus în dotare".

Război electronic ?

Desigur, legătura dintre electronică — cu varianta acesteia, dezvoltată tot mai mult în ultimul timp : microelectronica — și mijloacele de purtare a războaielor nu este nouă, existînd destule „secvențe" care ilustrează astfel de relații. O dovadă, în acest sens, este și intrarea, în vocabularul obișnuit, a noțiunii de „război electronic", definind, în fapt, acea luptă din eter, pentru bruierea, interceptarea, emiterea de semnale false, în scopul dezorganizării rețelei de comunicații din cadrul dispozitivelor inamicului. În opinia unor strategi, în ultimele decenii ale secolului XX, pe plan militar a apărut și s-a afirmat conceptul C 3 — comandă, control, comunicații —, care cuprinde totalitatea operațiunilor vizînd culegerea și prelucrarea informațiilor ce contribuie la luarea deciziilor și difuzarea ordinelor. În acest context, o importanță aparte s-a acordat și se acordă dezvoltărilor în materie de telecomunicații și informatică, în scopul asigurării, pe de o parte, a transmiterii rapide — dacă se poate, instantaneu — a informațiilor, pe de altă parte, a păstrării secretului conținutului informației, al emițătorului și destinatarului. În aria preocupărilor, în acest sens, au fost incluși sateliții, și, în ultimul timp, fibrele optice și ceramica.

Este cunoscut că, în strategia și tactica războaielor moderne, comunicațiile reprezintă unul din sectoarele esențiale. Înțelegînd un astfel de adevăr, unii strategi și-au îndreptat atenția în direcția găsirii mijloacelor pentru a se acționa asupra undelor radio utilizate atît pentru transmiterea unor ordine la diferite eșaloane, a informațiilor necesare dirijării rachetelor, cît și pentru reperarea, cu ajutorul radarului, a diferitelor obiective. Sînt păreri conform cărora, în zilele noastre, nu există nici un sistem de comandă sau tip de armă modernă care să funcționeze fără să folosească ajutorul undelor electromagnetice. Se apreciază, astfel, că eficacitatea unei armate dincolo de calitatea armamentelor și a luptătorilor, este dată, în proporție de circa 50 la sută, tocmai de fiabilitatea diferitelor sale sisteme de comunicație și comandă. Altfel spus, modernizarea mijloacelor tehnice de purtare a războiului a transpus o bună parte a acțiunilor de luptă în cîmpul electronic, o astfel de „bătălie" comportînd două aspecte complementare : ofensivă și apărare. Aspectul ofensiv se referă, în primul rînd, la folosirea, cu maximă eficiență, a informațiilor pe care ascultarea unor rețele radio, potențial inamice, le poate furniza. Pornind de aici, se urmărește neutralizarea, cît mai promptă, a acestor rețele prin bruiere, iar în caz de conflict deschis, prin trimiterea unor mesaje false. Aspectul defensiv constă în luarea contramăsurilor necesare care să evite situația arătată mai înainte. În unele armate există unități militare înalt specializate în ducerea acestui gen de război, antrenate să conlucreze pe teren cu celelalte unități militare. A căpătat o importanță deosebită studierea activității electronice a armatelor potențial inamice, chiar fără a se urmări decodificarea mesajelor interceptate. Simpla analiză cantitativă a activității electromagnetice a unei armate oferă concluzii prețioase cu privire la acțiunile acesteia, iar, dacă acestea sînt coroborate cu informațiile provenite din alte surse (fotografii făcute prin sateliți, agenți informatori etc.), ele pot oferi un tablou complet asupra deplasărilor sau intențiilor armatei respective.

Canale informative „intoxicate"

Unitățile specializate în războiul electronic urmăresc, deci, cu prioritate, localizarea emisiunilor radio ale armatei inamice, măsurarea puterii acestor emisiuni, înregistrarea duratei mesajelor pe care le reconstituie prin mijloace specifice, ceea ce permite identificarea unităților sau a sistemelor de arme. Operațiuni de acest gen au fost, relativ, pe larg utilizate în timpul celui de-al doilea război mondial, cînd bruierea diferitelor emisiuni ale inamicului se făcea în mod curent, dar, mai ales, în cadrul unor acțiuni contrainformative, cînd „se pătrundea" pe canalele informative inamice, făcîndu-se ceea ce, în limbaj profesional, se numește „intoxicarea" acestuia cu informații false. Mai mult, s-a folosit pe larg, în domeniul contramăsurilor, falsificarea. Este ilustrativ episodul petrecut în anul 1945, în Insulele Britanice, cînd armatele anglo-americane au fabricat, pur și simplu, din lemn mai multe „divizii" de tancuri pe care le-au amplasat în sud-vestul Angliei, creînd, în același timp, rețelele necesare de transmisiuni radio prin care mesajele codificate circulau între așa-zisele unități, fiind identificate diferite cereri, rapoarte, ordine de marș etc. Falsul a avut succes dacă ne gîndim că mai mulți generali germani au fost, realmente, înșelați, așteptînd debarcarea aliată la Pas-de-Calais.

Astăzi, în condițiile în care sistemele de transmisiuni au devenit mult mai complexe, dar, în același timp, și mult mai legate de activitatea directă din cîmpul de luptă, războiul electronic a intrat, profund, în panoplia mijloacelor și acțiunilor militare. Evident, departe de a constitui un „element pozitiv", această formă de război contribuie, și ea, la crearea unei atmosfere de tensiune în relațiile dintre state, la încordarea acestora și la sporirea neîncrederii, punîndu-se, și sub acest aspect, în evidență cerința ca și un asemenea gen de război să fie eliminat din viața umanității, iar cuceririle electronice să fie puse în slujba omenirii. „International Herald Tribune" nota, fără echivoc, în aprilie 1987 : „Recesiunea economică și eforturile de a evita rămînerea, în urma revoluției tehnologice în domeniile computerelor și microelectronicii au făcut ca importanța contractelor de apărare să fie mai mare ca niciodată. Competiția între companiile aerospațiale și cele care construiesc arme avansate a devenit extrem de acută, datorită faptului că activitatea în domeniul militar constituie, în măsură tot mai mare, cheia supraviețuirii și supremației tehnologice". O „cheie" pe care unele firme din țările membre ale N.A.T.O. o dețin și o folosesc. Încă la începutul anilor '60, I.B.M. rezerva circa 30 la sută din computere pentru Pentagon și pentru alți clienți guvernamentali, deloc străini de sectorul militar. Peste două decenii și jumătate, nu mai era un secret că aceeași companie devenise un adevărat colos, cu vînzări anuale de peste 50 miliarde dolari, datorită comenzilor din domeniul apărării.

Mărturii...

Iată numai cîteva mărturii ale implicării tot mai evidente a electronicii în sectorul militar : un tanc modern are cel puțin șapte sisteme electronice : stații de radio ; tele-

metru laser ; dispozitive în infraroşu pentru conducerea pe timp de noapte ; staţie radar pentru descoperirea ţintelor ; calculator electronic pentru determinarea elementelor de tragere ; echipamente pentru sistemul de navigaţie ; echipamente ale stabilizatorului armamentului etc. La alte categorii de armamente — cum sînt sistemele de rachete, avioanele, navele — componenţa electronică este mult mai dezvoltată şi mai complexă. Astfel, pentru controversatul avion amerian B-1, al cărui cost era estimat, iniţial, la 80 milioane de dolari, se preconiza să se instaleze : 22 calculatoare electronice foarte rapide, 5 staţii radar, aparatură de televiziune şi în infraroşu, mijloace radio de transmisiuni ,radiogoniometre, aparatură de recunoaştere a avioanelor proprii, echipamente pentru lupta electronică şi altele. Se întrevede, deja, echiparea cu un sistem de ghidare bazat pe dispozitive electronice. În 1987 s-a anunţat că o instalaţie, aparent ciudată, a fost pusă la punct de ingineri de la Universitatea Carnegie-Mellon din Pittsburgh, S.U.A. Este vorba despre un ordinator denumit „Warp", care ghidează şi controlează un vehicul. „Vede şi calculează distanţele pînă la diferite obiective prin intermediul unui obiectiv electronic", afirmau cei ce au conceput instalaţia. Apoi, decide care este cel mai bun itinerar, potrivit priorităţilor oferite de programarea sa. La început, „Warp" — instalat pe o mică maşină — o dirija cu doi kilometri pe oră. Dar, după unele modificări, a ajuns să efectueze 100 milioane de operaţiuni pe secundă, putînd, astfel, să conducă maşina cu o viteză de 56 kilometri pe oră, fără să atingă un pom, un pieton sau o altă maşină. Avea şi inconveniente — prea mare (cît un dulap) şi prea scump (10 milioane dolari). Dar autorii săi — ale căror lucrări sînt finanţate de către armata americană — sperau să-i reducă atît gabaritul, cît şi preţul, şi să-i sporească, treptat, capacitatea de acţiune, pentru ca să trateze nu mai puţin de un miliard de operaţiuni pe secundă. Probabil că, la această oră, speranţele au devenit certitudini...

O atenţie specială se acordă, de către unii strategi, echipării electronice a aparatelor destinate misiunilor de luptă aeriene, vizîndu-se, de exemplu, în concepţia Comandamentului suprem al forţelor N.A.T.O. din Europa, următoarele obiective : supravegherea cîmpului de luptă şi executarea de recunoaşteri în zonele de interes deosebit, pentru a se procura informaţii asupra situaţiei existente şi a ţintelor care au apărut ; determinarea exactă a situaţiei prin stabilirea naturii ţintelor şi a faptului dacă sînt în mişcare sau staţionare ; calculul coordonatelor ţintelor şi găsirea mijlocului cel mai potrivit pentru a le lovi ; controlul asupra modului în care este executat atacul asupra ţintelor.

Misiunile computerului

Pentru atingerea acestor scopuri există sau sînt pe cale de a fi definitivate dispozitive complexe, cum ar fi AWACS sau JSTARS. În cazul primului, se afirmă că un avion ce intră în componenţa sa poate să urmărească, în acelaşi timp, 600 avioane ale adversarului şi să dirijeze propria aviaţie concomitent asupra a 15 aparate inamice. Cel de al doilea sistem este compus dintr-un avion Boeing 707, echipat cu aparatură radar, de conducere şi control, de comunicaţii. Este utilizabil atît de către aviaţie, cît şi de trupele de uscat. În ultima perioadă se ţinteşte tot mai mult spre realizarea avionului de tip „Stealth", „invizibil", — adică nedetectabil de către mijloacele de contra-acţiune electronică aflate în înzestrarea „celeilalte părţi" —, precum şi spre intrarea în dotare a unei clase de avioane fără pilot, deci ghidate electronic. În legătură cu acest tip de avion, „Science et vie" scria că, prin introducerea comenzilor electronice de zbor, se produce „o răsunătoare revoluţie tehnologică". Se pare — nota publicaţia — că astfel de tehnologii reprezintă viitorul însuşi al electronicii, deoarece nu numai că permit să se imagineze noi tipuri de avioane, dar au dat naştere unui nou concept ambiţios, ce rezidă în încredinţarea electronicii a tot ce ţine de securitatea zborului. Calculatorul are misiunea de a neutraliza toate efectele perturbaţiilor de origine externă, obligînd la instaurarea unui nou concept, şi anume acela al controlului activ generalizat. Începute în S.U.A., studiile sînt continuate şi în Anglia, R.F.G., Italia.

(Va urma)

I. Stoica

CONTRAPUNCT

A luat sfîrşit „războiul rece"?

„Trebuie să începem să ne gîndim cum să organizăm lumea în perioada de după «războiul rece»", iată tema unei dezbateri propuse, de urgenţă, în săptămînalul american „Time" de Charles Krauthammer. Oare a luat sfîrşit „războiul rece"? Nu, răspunde acelaşi autor, dar, după el, ne-am afla în faza sa finală „care trebuie dusă pînă la capăt". Cum? „Pentru prima oară, este de părere Krauthammer, apare, în mod serios, posibilitatea de a obţine un sfîrşit liniştit al acestuia, pe baza condiţiilor impuse de Occident".

Pe hîrtie se pot spune multe. Dar realitatea, care, în general, este mai bogată decît orice definiţie, apare, în cazul de faţă, cu totul alta decît cea reconstituită de Charles Krauthammer. Întrucît, în spiritul convingerilor care-l animă, autorul citat nu poate exclude pe nimeni de la marea dezbatere ce o prevesteşte, vrem să înscriem, în cadrul ei, cîteva idei care, evident, vor contrazice premisele şi concluziile sale. Reţinem, totuşi, ca valabil, un lucru esenţial : spre deosebire de alţi specialişti în analizarea „războiului rece", el nu îl defineşte numai ca o confruntare între Est şi Vest, între capitalismul occidental şi ţările socialiste, ci ca un conflict „la rece" şi, cîteodată, chiar la cald, între Occident şi aproape tot restul lumii — ţările socialiste, ţările noi independente care nu adoptă sistemul capitalist.

Diversificarea complexă a lumii postbelice, dispariţia vechilor centre de putere imperialiste şi coloniale, apariţia altora noi, înmulţirea numărului statelor independente, afirmarea ţărilor socialiste, ca şi a ţărilor în curs de dezvoltare nesocialiste au pus la ordinea zilei, după cel de-al doilea război mondial, organizarea relaţiilor între toate componentele acestei lumi noi, în funcţie de învăţămintele conflagraţiei distrugătoare, care tocmai luase sfîrşit. Respingerea conlucrării pe baza acceptării realităţilor noi şi continuarea confruntării cu alte mijloace a stat la originea „războiului rece". S-au încercat multe definiţii pentru caracterizarea războiului acesta drept „rece", spre deosebire de cel „cald", anterior. Unii, bazîndu-se, în analiza lor, pe o îngustare a cîmpului de manifestare al acestuia la relaţiile dintre statele socialiste şi cele capitaliste, i-au găsit „virtuţi" în faptul că e „rece" şi că, în nici o împrejurare, oricît de gravă a fost aceasta, nu a dus la un conflict armat mondial între aceste grupuri de state, atribuind o asemenea evoluţie puterii de distrugere inhibitoare a armelor atomice şi cu hidrogen. Se ignora, astfel, puzderia de conflicte singeroase deosebit de grave, care a jalonat întreaga perioadă a „războiului rece", în spatele cărora s-a profilat, de regulă, lupta pentru sfere de influenţă a marilor puteri imperialiste.

Din perspectiva actuală se poate spune că „războiul rece" a constituit o încercare de a conferi continuării luptei pentru dominaţie şi sfere de influenţă, cu mijloace de forţă şi ameninţarea cu forţa, un ambalaj ideologic. Krauthammer însuşi încurajează, fără să vrea, o astfel de evaluare, atunci cînd afirmă că terminarea „războiului rece" va însemna o trecere a relaţiilor dintre superputeri „de la lupta ideologică la simpla rivalitate de mare putere".

În lumina realităţilor mondiale în continuă schimbare ar fi, deci, inevitabilă concluzia că încetarea „războiului rece" ar trebui să însemne atît eliminarea exportului de revoluţie, cît şi a exportului de contrarevoluţie, a politicii de forţă şi de ameninţare cu forţa, a politicii sferelor de influenţă, afirmarea respectării dreptului tuturor popoarelor de a-şi hotărî dezvoltarea în mod independent, asigurarea participării tuturor statelor la soluţionarea problemelor mondiale, care afectează securitatea şi bunăstarea lor. Din păcate, nici Krauthammer, nici alţii care împărtăşesc concepţiile sale nu trag astfel de concluzii. Ei privesc organizarea lumii „de după războiul rece", ca un „condominium al marilor puteri" în condiţiile în care Consiliul de Securitate al Organizaţiei Naţiunilor Unite — susţin ei — „ar conduce lumea ca un comitet al marilor puteri". Singura problemă, care mai rămîne deschisă în cazul unei astfel de evoluţii imaginate de autorul menţionat, ar fi cum să se asigure „unanimitatea de lucru" într-o „lume post-belo-rece, cu cinci superputeri în competiţie". De fapt, o astfel de organizare a lumii ar însemna continuarea „războiului rece" cu alte mijloace. Ea nu ar putea însemna nici atenuarea rivalităţilor între marile puteri, nici o soartă mai bună pentru restul lumii, destinat a fi cîmp de înfruntare sau cel puţin „condominizat", al reîmpărţirii poziţiilor de putere şi sferelor de influenţă. Este, însă, contrar oricăror logici a istoriei ca numărul mare de state, care alcătuiesc majoritatea omenirii, să accepte, cu braţele încrucişate, o astfel de situaţie, sau ca minţile lucide din întreaga lume să fie gata să considere o asemenea concepţie drept o viziune înaintată, democratică, progresistă — sau măcar „liberală" — asupra relaţiilor interstatale.

Nicolae Lupu

POSTA REDACȚIEI

Habitat

Vasile Alexandru, Bistrița. Preocuparea Națiunilor Unite pentru problemele așezărilor umane, în mod deosebit față de deteriorarea condițiilor de trai și necesitatea elaborării unor programe adecvate la nivel național, s-a concretizat în organizarea primei conferințe internaționale cu acest subiect — „Habitat", și anume Conferința Națiunilor Unite asupra Așezărilor Umane, de la Vancouver (Canada), din mai-iunie 1976. Planul de acțiune adoptat la conferință conține 64 de recomandări privind adoptarea unei politici adecvate, la nivel național, în problema așezărilor umane, asigurarea de adăpost, infrastructură și servicii, utilizarea rațională a terenurilor. De asemenea, la conferința de la Vancouver s-au făcut recomandări în legătură cu sporirea activităților O.N.U. și crearea unei singure organizații, consacrată exclusiv așezărilor umane. Astfel, în 1977, Adunarea Generală a hotărît transformarea Comitetului locuințelor, construcțiilor și planificării în Comisia asupra Așezărilor Umane, iar în 1978 a fost întemeiat Centrul Națiunilor Unite pentru Așezări Umane — HABITAT, cu sediul la Nairobi, care are drept obiectiv prioritar coordonarea activităților legate de problema așezărilor umane în cadrul sistemului Națiunilor Unite. Activitățile Centrului, bazate pe Planul de acțiune adoptat la Vancouver, includ asistență tehnică programelor guvernamentale, organizarea de întîlniri la nivel de experți, publicarea de documente tehnice și stabilirea unei agende de lucru la nivel global. Avînd în vedere situația gravă existentă în lume în domeniul asigurării unor condiții decente de locuit, în 1982, Adunarea Generală a proclamat anul 1987 drept „An Internațional al locuințelor pentru cei fără adăpost" (I.Y.S.H.) și a hotărît ca obiectivele Anului să constituie îmbunătățirea situației celor săraci atît la nivel individual, cît și comunitar, îndeosebi în țările în curs de dezvoltare, și realizarea de programe pe termen lung în acest domeniu. Prioritățile Anului au fost dezbătute în cadrul celei de-a X-a sesiuni a Comisiei O.N.U. pentru așezări umane (Habitat), ce a avut loc în aprilie 1987, în capitala Kenyei. Peste 500 de delegați din 100 de țări ale lumii au făcut bilanțul activității Comisiei și au elaborat strategia, la nivelul Organizației mondiale, în vederea asigurării de locuințe pentru toți locuitorii Terrei, pînă în anul 2000.

Amintim că, în această problemă, România a făcut o serie de propuneri concrete. Recent, în cadrul Expunerii la ședința comună a Plenarei C.C. al P.C.R., a organismelor democratice și organizațiilor de masă și obștești, tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat necesitatea adoptării unui program special în direcția rezolvării într-o perioadă — de exemplu, pînă în anul 2000 — a problemei locuințelor necesare pentru cetățenii fiecărei țări. **(M.B.)**

Taifunuri

Aurora Filip, București. Taifunul „Susang" sau „Ruby", cel de al 18-lea ciclon tropical care a afectat Filipinele, anul acesta, a fost deosebit de distrugător. Daunele provocate de el au determinat conducerea filipineză să declare șase din cele 13 regiuni ale țării, inclusiv capitala, drept zone calamitate. Din surse oficiale s-a comunicat că 88 504 familii (în total, 485 453 de persoane) au rămas fără adăpost, după cele patru zile, cît a bîntuit taifunul. Au pierit, potrivit unor estimații incomplete, circa 180 de persoane și un număr însemnat au fost rănite sau sînt considerate ca dispărute. Ministrul agriculturii a menționat că recolta de pe aproximativ 167 000 de ha a fost distrusă. Daunele sînt apreciate la circa 200 milioane pesos (20 de milioane dolari). În timpul taifunului, s-a scufundat o navă de pasageri, „Dona Marilyn". Din cei 500 de pasageri și membri ai echipajului aflați la bord, doar aproximativ 140 au supraviețuit. Nava aparținea companiei „Sulpicio Lines", ca și vasul „Dona Paz", care s-a scufundat în decembrie, anul trecut, cu aproximativ 3 000 de persoane la bord. Naufragiul „Donei Paz" a fost considerat drept cea mai gravă catastrofă maritimă, după al doilea război mondial. Pe de altă parte, numeroasele accidente produse în rîndul navelor filipineze, în ultima vreme, au determinat organele de resort să întreprindă serioase cercetări. O comisie senatorială a fost alcătuită, în acest sens. Concluzia specialiștilor a fost că una din principalele cauze o constituie starea tehnică nesatisfăcătoare a vaselor, datorată exploatării prea îndelungate, fără reparații capitale, și sistemelor învechite de telecomunicații de care dispun ele. Vîrsta medie a navelor comerciale filipineze — estimează unele surse — este de peste 22 de ani, dar există și vase care au intrat în exploatare în urmă cu 40 de ani.

Recent, un nou taifun devastator, „Skip", a lovit Filipinele, în special regiunile centrale și nordice, provocînd moartea sau dispariția a cel puțin 360 de persoane și lăsînd fără adăpost 400 000 de locuitori. Pagubele sînt estimate la 2,5 miliarde pesos.

Viitorul în cosmonautică

Matei Grigorescu, București. Considerate de la apariția lor, în 1981, ca un miracol al tehnologiei, invidiate și copiate de toți, apoi dezavuate după catastrofa „Challenger", navetele spațiale își reafirmă, prin lansarea navetei „Discovery", importanța primordială pentru prezența omului în spațiu.

De acest tip de vehicul spațial depinde, într-adevăr, instalarea omului în împrejurimile Terrei, adică pe orbitele joase (pînă la 500 km altitudine), unde evoluează deja primele stații spațiale locuite. U.R.S.S. termină ultimele zboruri experimentale ale sistemului racheto-cosmic universal, care include naveta spațială „Buran" și racheta „Energhia". Europa occidentală, în cadrul programului său spațial „Orizont 2000", își construiește mininaveta „Hermes". Japonia o pregătește pe a sa, nu fără a întîmpina unele dificultăți. În sfîrșit, China și-a anunțat, în mai multe rînduri, intenția de a avea, și ea, o navetă proprie la sfîrșitul secolului.

Dorința de a realiza acest tip de vehicul este determinată de raționamente tehnice și economice. Naveta poate fi folosită în spațiu pînă la o altitudine de aproximativ 600 km, mai bine decît un vehicul lansat de o rachetă convențională, care nu poate transporta decît un echipaj de trei oameni. În plus, o navetă este reutilizabilă (100 de ori pentru americani), deci reduce costul zborurilor, și, în consecință, pe cele ale stațiilor orbitale de astăzi sau de mîine.

Conceptul de navetă a fost lansat în Statele Unite atunci cînd Congresul a considerat prea scumpă continuarea cuceririi spațiului și pentru că trebuia să îi ofere NASA un plan de perspectivă după zborul pe Lună : de a exploata spațiul unde omul poate să trăiască.

Prima experiență a acestui nou program a fost SKYLAB, construit în 1973. Cu cele 89 de tone ale sale, laboratorul spațial american, construit dintr-un al doilea etaj al rachetei lunare, era deja o stație permanentă. Nouă persoane l-au ocupat timp de 171 de zile. Dar, după zborul americano-sovietic Apollo-Soiuz, în 1975, din lipsă de credite și de lansatoare — navetele nefiind încă terminate —, în America a urmat o perioadă de stagnare în acest domeniu.

Anul următor, U.R.S.S. prelua — pentru mult timp — ștafeta prezenței permanente sau semipermanente a omului în spațiu prin stațiile sale „Saliut", la bordul cărora s-au succedat, pînă în 1986, aproape fără întrerupere, echipaje de două sau trei persoane ale rachetelor de tip „Soiuz".

Lansată la 20 februarie 1986, „MIR" — ultima ca dată dintre stațiile sovietice — stabilește recordul omului în spațiu : Vladimir Titov și Musa Manarov au stat un an. De asemenea, ea a fost ocupată, în permanență, din martie 1986, și există în continuare datorită modulilor succesivi expediați prin navele automate Progres, care o alimentează. Dar acestea, ca și navele „Soiuz" cu echipaj, continuă să fie lansate de rachete convenționale.

Prima navetă americană, „Columbia", este lansată la 12 aprilie 1981. În 24 de zboruri înconunate de succes pînă la zborul funest din 28 ianuarie 1986, navetele vor duce 122 de bărbați și femei în spațiu, pentru șederi de opt pînă la 10 zile, cîte patru sau șapte persoane într-o misiune. Mult mai mulți decît în cazul navelor Soiuz, dar niciodată pentru mai mult timp.

Ușurința de manevrare a acestor aparate spațiale, calitatea echipamentelor lor, manevrele pe care ele le permit, capacitatea spațiului interior fac din ele mijlocul ideal pentru legăturile cu stațiile spațiale de mîine.

S.U.A. pregătesc, acum, programul stației spațiale americane „Freedom" — la care vor participa Europa occidentală, Canada și Japonia. Costul său — pe puțin 25 miliarde dolari —, precum și catastrofa navetei „Challenger" și consecințele acesteia fac, însă, ca ea să nu fie lansată pe orbită înainte de 1995.

Pentru a o construi, majoritatea experților sînt de părere că există un singur mijloc : navetele capabile să transporte la față locului pe astronauții-mecanici, care vor monta grinzile, îi vor fixa modulii aduși în calele lor în decurs de 15 zboruri sau lansați de rachete, după modelul sovietic. Apoi, alte navete vor asigura, la fiecare trei sau patru, chiar și la șase luni, rotațiile echipajelor și alimentarea.

Premiile Nobel 1988

Marcel Alexescu, Galați. Unsprezece persoane și o organizație a O.N.U. — respectiv, cea de menținere a păcii — au primit la 10 decembrie, șase Premii Nobel, în semn de recunoaștere a activității lor în beneficiul umanității. În marea aulă a Universității din Oslo, Premiul Nobel pentru pace 1988 i-a fost înmînat, în prezența regelui Olav V, secretarului general al O.N.U., Javier Perez de Cuellar, și unui număr de 17 din cei 10 000 de soldați („căștile albastre"), aparținînd forței O.N.U. de menținere a păcii în diverse zone ale globului. (Este a opta oară cînd se acordă acest premiu pentru pace unei organizații a Națiunilor Unite).

Președintele Comitetului Nobel norvegian, Egil Aarvik, a arătat că este „pentru prima oară în istorie" cînd se acordă un premiu pentru pace unei organizații de forțe militare, dar „ceea ce pare a fi o contradicție" a fost „universal acceptat", ca semn al faptului că forțele O.N.U. „acționează în spiritul păcii", „evitînd noi ostilități", prin utilizarea „negocierii în locul violenței". Aarvik a cerut să se păstreze un moment de reculegere pentru cei 733 de tineri care „au plătit cu viața" menținerea păcii în diverse zone ale lumii. În momentul de față, — a arătat el— „funcționează 13 operațiuni" de pacificare, la care contribuie 53 de țări.

Cîteva ore mai tîrziu, la Stockholm, au fost înmînate celelalte premii. Naguib Mahfouz (77 ani), Egipt, este primul scriitor de limbă arabă care primește Premiul Nobel pentru literatură. Starea sănătății nu i-a permis însă să se deplaseze la Stockholm, premiul fiind înmînat fiicelor sale, Fatma și Om Alsoum. Fizicienii americani Leon Lederman (66 ani), Melvin Schwartz (56 ani) și Jack Steinberger (67 ani) au primit Premiul Nobel pentru lucrările lor privind neutrino, cea mai mică particulă existentă a materiei. În chimie, americanul Johan Deisenhofer (45 ani) și vest-germanii Robert Huber (51) și Hartmut Michel (40) au descoperit structura tridimensională a proteinelor membranei, care ajută la explicarea fotosintezei, procesul chimic cel mai important din natură. Premiul Nobel pentru medicină l-au primit americanii Gertrude B. Elion (70 ani) și George H. Hitchings (83) și britanicul James W. Black (64), pentru aportul lor la îmbunătățirea medicamentelor utilizate, între altele, în afecțiuni cardiace, leucemie și infecții virale. Profesorului francez Maurice Allais (77 ani), de la Centrul Național de Cercetări Științifice din Paris, i-a fost înmînat premiul pentru economie.

Premiile Nobel s-au acordat pentru prima oară în 1901 (cu o întrerupere în timpul celor două războaie mondiale), anul acesta fiind dotate cu două milioane și jumătate coroane suedeze (415 000 dolari), medalie de aur și diplomă. Industriașul suedez Alfred Nobel a stipulat, în testamentul său, ca averea să i se împartă „în cinci părți egale" (premiul pentru economie a fost instituit în 1969) pentru premierea activității „oricărei persoane, în beneficiul umanității". Ceremonia de acordare a premiilor se desfășoară, în fiecare an, la 10 decembrie, ziua morții (în 1896) a lui Alfred Nobel.

Potrivit testamentului (care nu dă nici o motivație), Premiul Nobel pentru pace este singurul ce nu se înmînează la Stockholm.

Ștefan Popescu, București. Problema distrugerii stratului de ozon care protejează Terra de radiațiile ultraviolete continuă să rămînă în centrul preocupărilor lumii științifice. Recent, dr. Robin Russel Jones, de la spitalul londonez St. Johns, a atras atenția, în cadrul Conferinței internaționale privind protejarea stratului de ozon, că, în viitorii ani, 18 000 de persoane ar putea deceda în urma îmbolnăvirii de cancer de piele, cauzat de expunerea la soare. Pînă în anul 2030 — avertizează el — numai în Marea Britanie ar putea muri din această cauză, un număr de 170 000 de persoane. În paralel, arată medicul britanic, se vor înmulți bolile de ochi și se va deteriora sistemul imunologic, fapt ce va declanșa apariția altor boli necunoscute. În cadrul lucrărilor conferinței, s-a subliniat că interzicerea aerosolilor și altor produse industriale ce folosesc clorofluorocarbon (gaz considerat vinovat de distrugerea ozonului) „nu este suficientă pentru protejarea ozonului și a mediului ambiant". Este necesar — s-a arătat în cadrul lucrărilor — să se adopte măsuri mai drastice și urgente; „altfel, Terra va fi confruntată cu o catastrofă ecologică de proporții inimaginabile".

În atenția cititorilor noștri

În curînd va apărea almanahul „Lumea '89"

Constantin Frățilă, Deva. Nu numai fumatul este cancerigen, ci și consumul de alcool — aceasta este concluzia la care a ajuns dr. Takeshi Hirayama, directorul Institutului de Oncologie Preventivă din Tokio, pe baza unui studiu epidemiologic realizat pe parcursul a 17 ani de cercetări. Părerea sa este că alcoolul induce cancer prin faptul că transportă substanțe cancerigene în țesuturile organismului (nu există dovezi că alcoolul însuși conține astfel de substanțe) și că persoanele care consumă, în mod frecvent, alcool pot contracta cancer, în special la organele digestive. Marii băutori sînt, de regulă, și fumători, arată Hirayama, relevînd că substanțele cancerigene inhalate cu fumul de tutun, dacă sînt dizolvate în alcool, sînt ușor absorbite de țesutul organic. „Chiar și nefumătorii riscă, datorită efectelor combinate ale alcoolului și fumului de tutun existent în ambianța restaurantelor și barurilor, a precizat el, reliefînd că fumul ce se înalță din vîrful aprins al țigării conține mai multe substanțe cancerigene decît fumul inhalat de fumători.

Potrivit studiului, persoanele care consumă zilnic alcool au o rată de incidență a cancerului la faringe, la gură, la esofag mai mare de 2—3 ori. Aceste date nu cuprind efectele combinării alcoolului cu tutunul. El avertizează că, la persoanele care fumează și consumă băuturi tari (spre exemplu, whisky), o incidență a cancerului de esofag este de 6,3 ori mai mare decît la cele care nu consumă astfel de băuturi.

G. Cristea, Tulcea. Canalul Panama, construit în 1903 și dat în folosință în 1914, face legătură între oceanele Atlantic și Pacific. Are o lungime de 79,6 kilometri. Este „tăiat" de trei ecluze la Gatun, o ecluză la Pedromiguel și două ecluze la Miraflores. Aceste ecluze, de 305 metri lungime și 33,5 metri lățime fiecare, sînt cu două sensuri, navele fiind remorcate cu ajutorul unor locomotive electrice.

Conform tratatului Torrijos — Carter din 1977, administrația canalului va trece total în seama panamezilor în ultima zi a anului 1999. În prezent, Comisia de administrare a Canalului este formată din 5 americani și 4 panamezi. Potrivit tratatului amintit, începînd din 1989, Statele Unite urmează a-și retrage treptat echipamentele și trupele de la bazele militare din zona Canalului (Z.C.) și vor transfera gradat către partea panameză atribuțiile ce le revin. Deși S.U.A. s-au angajat să respecte acest tratat, în ultimii ani s-au manifestat o serie de forțe politice conservatoare americane care se opun aplicării prevederilor acestuia.

În imagine: Podul „Las Americas" peste Canalul Panama

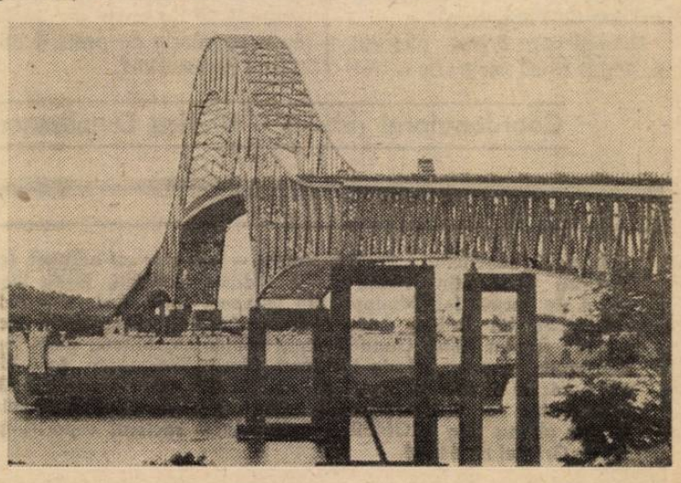

POSTA REDACȚIEI

Polul Nord: o controversă soluționată

Petre Munteanu, Hunedoara. Despre faptul că exploratorul american Robert Peary nu a atins Polul Nord în anul 1909, cum a lăsat să se creadă, revista noastră a mai scris în cadrul acestei rubrici, în numărul 36 a.c. Recent, agenția norvegiană „Norinform" a publicat extrase dintr-un document găsit în arhivele naționale din Statele Unite, care elucidează o polemică ce a persistat, vreme de cîteva decenii, în rîndurile specialiștilor. Performanța de a fi atins, primul, punctul cel mai nordic al globului revine, astfel, norvegianului Roald Amundsen, care a survolat Polul Nord în anul 1926, la bordul dirijabilului „Norge".

Cel care a soluționat această problemă a fost Dennis Rawlins, astronom și istoric american. În cursul unor cercetări de rutină efectuate la biblioteca universității John Hopkins, Rawlins a descoperit întîmplător un document secret, pe care Robert Peary îl lăsase soției sale. Acesta conținea măsurătorile astronomice efectuate în cursul expediției sale, care demonstrează, fără drept de apel, că Peary nu a atins niciodată Polul Nord.

Robert Peary a murit în 1920. La sfatul unui prieten de familie, fiica lui Peary a interzis lectura acestui document pentru o perioadă de 50 de ani. Din 1986, el se găsea, totuși, în arhivele publice. Din analizele efectuate de Rawlins rezultă că exploratorul american s-a oprit într-un punct situat la o distanță de 195 km de Polul Nord.

Primul care a pus piciorul pe Polul Nord geografic a fost americanul Joseph Fletcher. El a ajuns în punctul respectiv la bordul unui avion, în anul 1952. În 1961, compatriotul său, Ralph Plaisted a reușit să ajungă la Polul Nord, cu un scuter de zăpadă. **(A.D.).**

Rangoon

I. Riureanu, Rm. Vîlcea. Rangoon, capitala Republicii Socialiste a Uniunii Birmane, oraș cu un bogat trecut istoric, a fost ridicat în preajma anului 585 î.e.n., în jurul pagodei Shwedagon, locul sfînt al budiștilor, sub denumirea de Okkala, apoi de Dagon. În anul 1755, regele birman Alaungpaya, fondatorul dinastiei Konbaune, îi va da capitalei Birmaniei numele de Rangoon, ceea ce înseamnă „sfîrșitul animozității" (dintre cele două mari grupări etnice — budiștii și monii). În 1852, orașul va fi cucerit de englezi, devenind centrul administrativ al posesiunilor engleze în Birmania. După proclamarea independenței țării, la 4 ianuarie 1948, orașul-capitală s-a înscris pe calea dezvoltării și modernizării, în ultimii ani acesta cunoscînd o creștere impetuoasă. Au fost construite spitale, imobile administrative, precum și numeroase întreprinderi. Totuși, pentru moment, aspectul capitalei birmane este determinat de templele și pagodele budiste, precum și de micile locuințe cu un etaj sau două. Un loc aparte în arhitectura Rangoonului îl ocupă clădirea Adunării Populare (parlamentul), impozantă construcție în stilul tradițional birman. La ultimul recensămînt din anul 1984, orașul număra peste 2,4 milioane de locuitori, urmînd ca, după previziunile O.N.U., în jurul anului 2000, capitala birmană să se situeze printre primele 20 de orașe ale Asiei, cu o populație de peste 5 milioane de locuitori.

Coordonatorul rubricii : Rodica Dumitrescu

LUMEA
SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ

apare în limbile română, engleză, franceză, rusă, germană, spaniolă

51 (1312) 15 decembrie 1988

ARTICOLE, CORESPONDENȚE

Concepte de înaltă valoare teoretică și practică. Imperativul afirmării unei noi gîndiri, a unei noi politici în viața internațională. Aurel Zamfirescu 1

Lupta unită a popoarelor garantează pacea lumii. Ștefan Cârjă 2

Dezarmarea — lumini și umbre. Ilie Olteanu 4

Națiunile Unite. Dezbateri și rezoluții. N. Pătrașcu 5

Inițiative și propuneri ale U.R.S.S. în probleme ale vieții internaționale 6

Geneva. Adunarea Generală a O.N.U. Dezbaterile în problema palestiniană. Neagu Udroiu 7

G.A.T.T. Reuniunea de la Montreal. Exigențele „rundei Uruguay". dr. Ilie Șerbănescu 8

Cutremurul din R.S.S. Armeană. Anca Voican 10

Manila. Evoluții cu scadență electorală. Liana Enescu 12

Washington. Perioada de tranziție. Stelian Țurlea 13

Madrid. Iarnă socială fierbinte. Rodica Dumitrescu 14

Colombo. Scrutin prezidențial — candidați, programe, perspective. Liana Nichifor 15

În umbra Afroditei (4). Ultimul pahar. Radu Budeanu 21

DECLARAȚII, INTERVIURI 3

REPORTAJ PE GLOB

Bloc-notes cubanez (I). Havana. Rodica Dumitrescu 16

1 000 + 1 18–20

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA INTERNAȚIONALĂ

Newsweek, International Herald Tribune, Sovetskaia Rossia 22–23

PROFIL

Luigi Ciriaco De Mita, primul ministru al Republicii Italiene 23

DIN LUMEA CAPITALULUI

Noii gangsteri ai Americii 24

Stagnarea economică în Europa occidentală 25

ÎN LUMEA ȘTIINȚEI

Cercetarea spațiului (5) 26

ACCENTE

Duel și tratative. Radu Budeanu 27

SERIAL

„Armele inteligente" sau iluzia supremației militare într-o nouă ipostază. Ioan Stoica 28

CONTRAPUNCT

A luat sfîrșit „războiul rece" ? Nicolae Lupu 29

POȘTA REDACȚIEI 30–32

Colectivul redacțional : Radu Budeanu — redactor șef-adjunct (ediția internațională), Mihaela Brumă, Ștefan Cârjă, Dumitru Constantin, Vasile Crișu, Adrian Dascălu, Radu Dobre, Rodica Dumitrescu, Liana Enescu, Crăciun Ionescu — șef de secție, Ion Madoșa, Ilie Olteanu, Radu Pascal — redactor șef-adjunct, Ilie Șerbănescu, Doina Topor — șef de secție, Stelian Țurlea, Anca Voican, Aurel Zamfirescu — secretar responsabil de redacție. Secretariatul de redacție și tehnic : Anatol Albu, Oana-Daniela Dinulescu, Mircea Dub, Ana Ghinea, Eliza Iliescu, Ad. Ionescu, Tudorina Mavlea, Constantin Mendea, Marin Pieleanu, Maria Simionescu, Ana Maria Tatovici. Revista „Lumea", București, Piața Scînteii nr. 1, sector 1, Oficiul poștal 33, cod 71 341, căsuța poștală 33–29, telefon 17 60 10 ; Internațional : 18 50 81. Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții. Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA" — sectorul export-import presă. P.O. Box 12–201, telex. 10 376 prsfir București, Calea Griviței nr. 64–66.

C.P.C.S. 3

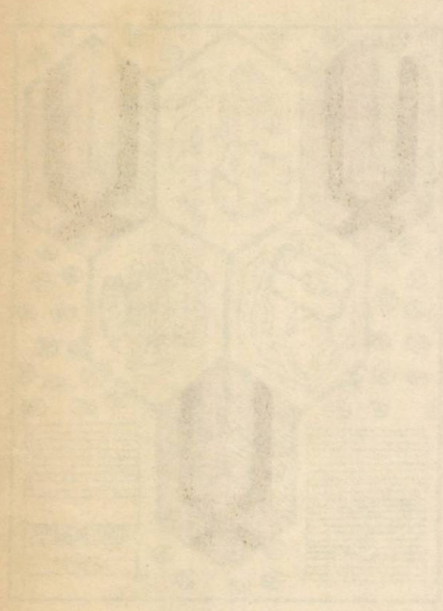

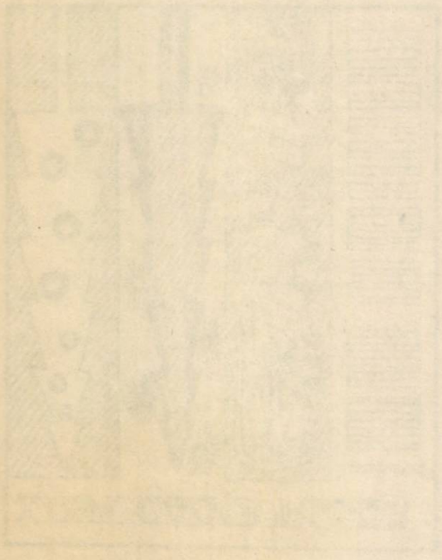

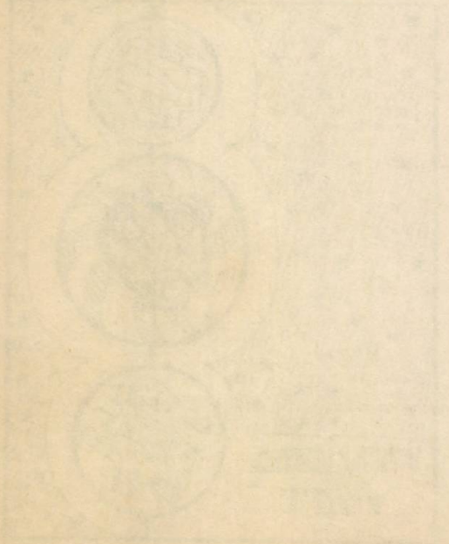

PENTRU FIECARE, SURPRIZA PREFERATĂ ÎN...

LUNA CADOURILOR

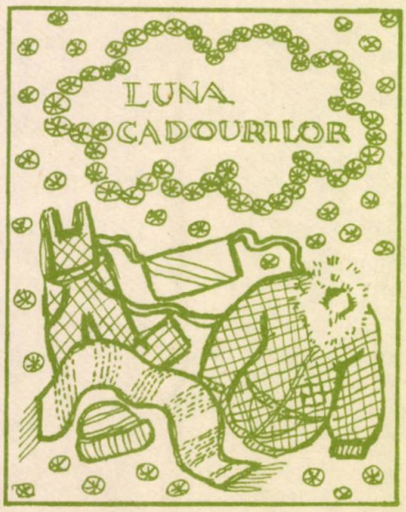

Pentru cei dragi, cadourile dorite :

- **pulovere, veste sau jachete tricotate tip lînă sau mohair PNA, în nuanţe şi modele pline de fantezie, eşarfe, şaluri sau baticuri asortate, căciuliţe şi fulare cochete, cizme sau botine elegante ;**
- **pălării, căciuli din blană sintetică, fulare şi cravate în ton, canadiene şi bluzoane matlasate, încălţăminte termoizolantă ;**
- **pantaloni şi salopete matlasate pentru copii, bluzoane din tricot în combinaţie cu materiale textile, expresie a modei de iarnă, în diverse contexturi, modele şi culori.**

LUNA CADOURILOR PENTRU TOŢI – LUNA SURPRIZELOR PENTRU FIECARE !

MUZEUL PRESEI SEVER BOCU
JIMBOLIA
NR. C-14

Nr. 52 22 decembrie 1988

LUMEA

SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ

Concepte de înaltă valoare teoretică şi practică

Ţări bogate – ţări sărace: contradicţia cea mai puternică a lumii contemporane

Din actualitatea internaţională

ORIENTUL MIJLOCIU
Luări de poziţie în problema palestiniană

AFRICA AUSTRALĂ
După semnarea protocolului privind reglementarea situaţiei din regiune

SPANIA
Implicaţiile politico-sociale ale grevei generale

REPORTAJ PE GLOB

SERIAL

1000+1

POŞTA REDACŢIEI

Strălucite confirmări ale justeței și clarviziunii politicii externe românești

Largul ecou internațional, înalta apreciere, exprimată de factori politici de răspundere din diverse țări, de care se bucură demersul constant de pace și colaborare al României socialiste, al președintelui Nicolae Ceaușescu reprezintă una din cele mai elocvente dovezi ale justeței liniei politice a partidului și statului nostru, justețe izvorîtă din confruntarea cu timpul, cu viața, cu faptele, cu evenimentele în desfășurarea lor. Întemeiată pe o profundă cunoaștere și înțelegere a devenirii lumii contemporane, în complexitatea ei și în directă conexiune cu marile imperative ale epocii, viziunea politică a președintelui Nicolae Ceaușescu se distinge printr-o amplă deschidere înnoitoare în abordarea problemelor de a căror soluționare depind destinele de pace ale umanității, printr-o exemplară unitate dialectică între planul conceptual și cel al acțiunii practice, totul integrîndu-se într-o strategie de amplitudine globală.

Refuzînd pasivitatea, inerțiile sau prejudecățile de tot felul, președintele Nicolae Ceaușescu a oferit — printr-o permanentă investiție de idei și de acțiuni — soluții originale, promovînd, cu curaj și clarviziune, o nouă gîndire și un nou mod de abordare a problemelor, deblocînd, prin inițiative și demersuri de pionierat, situații de imobilism, de anacronică și conflictuală închistare în raporturile dintre state, pentru a face să demareze procese novatoare, cărora timpul — supremul judecător al oricăror opțiuni politice — le-a confirmat pe deplin legitimitatea. Epoca inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului este, și în acest sens, ilustrativă pentru marile deschideri în planul abordărilor teoretice și, deopotrivă, al practicii politice de amplă rezonanță internațională, pentru inestimabila contribuție a președintelui Nicolae Ceaușescu la patrimoniul universal al gîndirii și acțiunii politice înaintate.

De la tribuna înaltului for al democrației noastre muncitorești-revoluționare, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, în magistrala Expunere prezentată, evidențiia, cu vigoare, acest adevăr incontestabil: **„Viața, evenimentele au confirmat pe deplin justețea activității internaționale a partidului și statului nostru. Se poate afirma că nu au fost, în această perioadă, momente mai importante în viața internațională în care România să nu fi acționat și să nu fi adus o contribuție activă, pozitivă, la soluționarea lor".** Puternic izvor de mîndrie patriotică și, totodată, de continuă și strălucită afirmare a României în conștiința lumii, această subliniere, din cadrul Expunerii, își găsește profund ecou în cele mai fierbinți sentimente de recunoștință, înaltă stimă și dragoste față de secretarul general al partidului, președintele Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu — prestigioasă personalitate politică a contemporaneității, militant ferm pentru cauza socialismului, a păcii și conlucrării între națiuni.

Amplul ecou internațional al Expunerii tovarășului Nicolae Ceaușescu la ședința comună a Plenarei C.C. al P.C.R., a organismelor democratice și organizațiilor de masă și obștești, frecventele referiri elogioase ale personalităților politice din străinătate față de inițiativele și acțiunile de politică externă românească, relatările și comentariile care apar în cele mai diverse mijloace de informare în masă — sînt, toate acestea, elocvente pentru recunoașterea locului și rolului deosebit pe care România și președintele ei și le-au dobîndit în conștiința politică de avangardă a lumii.

Cititorilor revistei noastre le sînt, desigur, cunoscute numeroasele aprecieri, pe plan internațional, față de acțiunile și inițiativele constructive ale țării noastre, ale președintelui Nicolae Ceaușescu. Și nu e menirea acestor rînduri de a le relua în amplitudinea și marea lor diversitate. Ceea ce vrem să subliniem este realitatea pe care orice incursiune retrospectivă în timp o proiectează cu autoritatea faptului confirmat de viață, de experiență: cadrul principial al politicii externe românești și-a dovedit, de-a lungul anilor, caracterul deosebit de fertil, stimulator și creator de idei și inițiative care, dacă, atunci cînd au fost formulate, s-au lovit, uneori, de neînțelegere sau chiar împotrivire rigidă, sînt, astăzi, larg recunoscute în adevărata lor substanță înnoitoare, generatoare de largi platforme de acțiune solidară pentru reglementarea celor mai spinoase probleme ale vieții internaționale. Cînd, zilele trecute, aflat la București, într-un moment de intensă dezbatere internațională a problemelor din Orientul Mijlociu, președintele Comitetului Executiv al O.E.P., Yasser Arafat, declara că președintele Nicolae Ceaușescu a fost primul om de stat care a evidențiat, pentru întîia oară în lume, necesitatea unei conferințe internaționale de pace în Orientul Mijlociu, care s-a referit la constituirea statului palestinian, chiar într-un context istoric în care mulți oameni și lideri politici se opuneau unei asemenea idei —, acest adevăr este, prin el însuși, revelator pentru clarviziunea gîndirii și acțiunii conducătorului partidului și statului nostru. Adevăr care nu este, însă, singurul, iar, dacă s-ar scrie o reală biografie a ideilor care, astăzi, au intrat definitiv în patrimoniul gîndirii politice mondiale, și, care, mai ales, oferă baza unor acțiuni internaționale concrete, fără îndoială că, în toate marile probleme, va fi recunoscută contribuția originală, născută pe solul fertil al gîndirii românești. Efortul de definire și consacrare a principiilor noi de relații între state, de normalizare a raporturilor intereuropene și, în general, pe plan mondial, conceptul de edificare, pe baze noi, a securității europene, structurarea unui cuprinzător program de dezarmare, demersul — cu ideea și cu fapta — la definirea și făurirea noii ordini economice și politice mondiale, conceptul de solidaritate internațională, înțeles în noile condiții și în dimensiunile sale ample, reclamate de acestea, fundamentarea bazelor dinamicii procesului de democratizare a vieții internaționale — sînt, fie și într-o sumară, incompletă evocare, contribuții ilustrative pentru bogata investiție de idei și de acțiuni novatoare care caracterizează vasta operă teoretică și practică a președintelui Nicolae Ceaușescu.

Recunoașterea internațională a contribuțiilor originale, profund constructive, ale României și președintelui Nicolae Ceaușescu la soluționarea problemelor majore ale lumii contemporane își găsește firesc reflex și în numeroasele interviuri solicitate șefului statului român de către importante organe de presă din străinătate. Ultimul în suita acestor interviuri acordate de președintele Nicolae Ceaușescu îl reprezintă cel oferit, recent, cotidianului **„The Australian"**.

Punînd în lumină dinamica edificării noii orînduiri sociale în România — într-o vastă proiecție istorică —, pornind de la dialectica trecut, prezent, viitor —, președintele Nicolae Ceaușescu sublinia semnificațiile tezei de largă deschidere filozofică și verificată aplicabilitate practică a construcției socialiste cu poporul și pentru popor, cu oamenii pentru oameni. **„Noi** — arăta, în acest sens, tovarășul **Nicolae Ceaușescu — acordăm o mare prețuire**

tuturor momentelor din istoria patriei noastre, tradițiilor, personalităților și tuturor celor care au făcut totul pentru dezvoltarea poporului român. În primul rînd, prețuim mult poporul însuși, care constituie, de fapt, forța hotărîtoare, el fiind adevăratul făuritor al istoriei, al vieții sale, al însuși României moderne de astăzi. De aceea, tot ce facem facem cu poporul și pentru popor, cu oamenii și pentru oameni !"

Memorie pentru prezent și pentru viitor — aceasta este una din ideile călăuzitoare pusă cu putere în evidență de secretarul general al partidului, președintele Republicii, cînd sublinia în continuare : **„Prețuim mult trecutul de luptă — repet —, dar dorim să tragem din el învățăminte pentru prezent și pentru viitor. Aceasta ne determină să acționăm pentru întărirea continuă a independenței și suveranității României, pentru ridicarea continuă a nivelului general de dezvoltare, de civilizație, de viață al poporului nostru".**

Reafirmarea direcțiilor fundamentale ale politicii externe a partidului și statului nostru pune în relief constanța, principialitatea și realismul opțiunilor și acțiunilor țării noastre în plan internațional, degajînd, cu putere, rolul luptei unite a popoarelor ca factor determinant în afirmarea unei noi gîndiri, a unei noi politici în viața mondială.

Participarea activă a României la schimbul mondial de valori materiale și spirituale, la soluționarea problemelor majore ale lumii contemporane este reafirmată ca expresia unei legități obiective, a necesității democratizării autentice a vieții internaționale, astfel încît fiecare țară, indiferent de mărime sau de orînduire socială, să poată să-și aducă propria contribuție în interesul său și, deopotrivă, al păcii și progresului umanității, în ansamblu. Problematica dezarmării (exigența eliminării complete a armelor nucleare, încetarea oricăror experiențe nucleare, renunțarea la orice acțiuni de militarizare a Cosmosului — și, în acest context, aprecierea tratatului sovieto-american cu privire la lichidarea rachetelor nucleare cu rază medie de acțiune ca un prim pas, care, însă, reclamă o reală dinamică a dezarmării, în toate componentele ei : nucleară, convențională, chimică, a reducerii cheltuielilor militare, a trupelor etc) ; imperativul soluționării exclusiv politice, negociate a tuturor conflictelor și diferendelor ; rezolvarea problemelor economiei mondiale, făurirea unei noi ordini economice — sînt, toate acestea, aspecte asupra cărora președintele Nicolae Ceaușescu a insistat, în interviul citat, fiecare în parte — și toate la un loc —fiind elocvente pentru spiritul constructiv al abordării, pentru tezele, ideile, inițiativele românești avînd ca prioritate absolută triumful politicii de pace, independență și largă conlucrare între națiuni. Ceea ce atestă, încă o dată, una din acele calități determinante ale gîndirii și acțiunii politice ale președintelui Nicolae Ceaușescu, și anume o nouă atitudine în fața istoriei, întemeiată nu numai pe identificarea, cunoașterea și prezentarea fenomenelor lumii contemporane, ci, pornind de la aceasta, pe adoptarea, în fiecare împrejurare, cu neabătută consecvență, a unei poziții active, creatoare, plenar angajate în soluționarea durabilă a marilor probleme, în consens cu voința popoarelor de a trăi într-o lume mai dreaptă și mai bună, în pace și libertate.

„LUMEA"

„Adresez cele mai sincere mulțumiri tovarășului Nicolae Ceaușescu pentru sprijinul pe care îl acordă poporului palestinian"

La invitația secretarului general al Partidului Comunist Român, președintele României socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu, **săptămîna trecută , tovarășul** Yasser Arafat, **președintele Comitetului Executiv al Organizației pentru Eliberarea Palestinei, a efectuat o vizită în țara noastră. În timpul convorbirilor de la București, secretarul general al partidului nostru a salutat călduros prima vizită a tovarășului Yasser Arafat în România după declararea Statului Palestinian Independent — Palestina. De asemenea, tovarășul Nicolae Ceaușescu a relevat importanța deosebită a constituirii Statului Palestinian Independent, apreciind că acest eveniment creează condiții noi, favorabile, soluționării juste a problemelor din Orientul Mijlociu. Cu același prilej, tovarășul Yasser Arafat a adresat conducătorului partidului și statului nostru cele mai calde mulțumiri pentru recunoașterea statului Palestina, pentru sprijinul consecvent acordat, evidențiind că, în întreaga perioadă a luptei sale, poporul palestinian a beneficiat de ajutorul permanent al poporului român.**

În timpul întrevederilor s-a relevat, totodată, că hotărîrea Consiliului Național Palestinian privind proclamarea Statului Palestinian Independent — Palestina, precum și Declarația politică adoptată cu acest prilej exprimă dorința de a se acționa pentru soluționarea justă a problemelor din Orientul Mijlociu, în spiritul și pe baza rezoluțiilor 242 și 338 ale Consiliului de Securitate al O.N.U., implicit recunoașterea existenței statului Israel, în paralel cu recunoașterea dreptului la autodeterminare a poporului palestinian, la crearea unui stat propriu, independent.

Președintele României socialiste și președintele Comitetului Executiv al O.E.P. au apreciat, de asemenea, că, în noile condiții, sînt create posibilități mai mari, care trebuie valorificate printr-o activitate susținută, în vederea convocării unei conferințe internaționale, sub egida Națiunilor Unite, la care să participe toate părțile interesate, inclusiv statul palestinian, precum și Israelul și membrii permanenți ai Consiliului de Securitate.

Referindu-se, de la început, la recenta întrevedere cu secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la semnificația și conținutul acesteia, președintele Comitetului Executiv al O.E.P., tovarășul Yasser Arafat, a subliniat în cadrul unei întîlniri cu reprezentanți ai presei române :

În primul rînd, doresc să evidențiez că vizita mea în țara prietenă are loc într-un moment istoric pentru poporul palestinian, după recentele hotăriri adoptate, la Alger, de către Consiliul Național Palestinian, după anunțarea proclamării statului palestinian, precum și după adoptarea, de către Consiliu, a cunoscutei rezoluții cu conținut pozitiv ; și, de asemenea, după discursul pe care l-am rostit la Geneva, în cadrul dezbaterilor Adunării Generale a O.N.U. consacrate problemei palestiniene, ca și în contextul evoluțiilor ulterioare care s-au înregistrat în această problemă, între care și recenta declarație a Administrației americane referitoare la stabilirea unui dialog direct cu Organizația pentru Eliberarea Palestinei. Toate acestea au constituit teme abordate în cadrul întîlnirii cu președintele Nicolae Ceaușescu, întîlnire desfășurată într-o atmosferă deosebit de călduroasă.

Am analizat, cu același prilej, situația din teritoriile ocupate, evoluția revoltei poporului palestinian din interior. După ce am prezentat aceste probleme, am ascultat, din partea domniei sale, o serie de opinii, sugestii și sfaturi. Și doresc să subliniez, cu acest prilej, că Excelența Sa președintele Nicolae Ceaușescu este primul om de stat care, pentru întîia oară în lume, a subliniat necesitatea convocării unei conferințe internaționale de pace pentru soluționarea situației din Orientul Mijlociu, a problemelor existente în regiune, respectiv a problemei palestiniene.

Poporul palestinian dă o înaltă apreciere acestei poziții prietenești pe care a adoptat-o și o adoptă președintele Nicolae Ceaușescu, conducerea României, întregul popor român. De aceea, consider că întîlnirea a fost deosebit de importantă pe plan palestinian, cît și pe planul raporturilor cu România, deschizînd largi perspective demersurilor viitoare vizînd reglementarea situației palestiniene.

Subliniind, în continuare, sprijinul permanent acordat de România, de președintele Nicolae Ceaușescu, luptei poporului palestinian pentru dobîndirea drepturilor sale legitime, tovarășul Yasser Arafat a declarat :

Președintele Nicolae Ceaușescu a fost primul om de stat care s-a referit la necesitatea constituirii statului palestinian, chiar într-un context istoric în care mulți oameni de stat, lideri politici se opuneau unei asemenea idei. Constatăm, astăzi, că toată lumea vorbește despre conferința de pace, despre un stat palestinian independent.

La recenta sesiune de la Geneva a Adunării Generale a O.N.U., ideea convocării conferinței de pace a fost susținută cu 104 voturi. Acesta este unul din numeroasele exemple care dovedesc cît de ample sînt perspectivele acțiunilor președintelui Nicolae Ceaușescu, nu numai în ceea ce privește dezvoltarea României, dar, în aceeași măsură, și pe plan internațional iar, în acest context, în ce privește modul de rezolvare a situației din Orientul Mijlociu.

În această ordine de idei, aș dori să subliniez multitudinea demersurilor, a acțiunilor președintelui Nicolae Ceaușescu în sprijinul luptei duse de poporul palestinian.

În numele meu personal, în numele conducerii palestiniene, al întregului popor palestinian, adresez cele mai sincere mulțumiri și exprim, totodată, întreaga gratitudine tovarășului Nicolae Ceaușescu pentru tot sprijinul pe care ni-l acordă, pentru tot ce face în folosul poporului palestinian.

Răspunzînd unei întrebări privind ultimele hotăriri ale Consiliului Național Palestinian, tovarășul Yasser Arafat a precizat :

După cum se cunoaște, Consiliul Național Palestinian a decis constituirea unui guvern palestinian provizoriu. În acest sens, Consiliul Central și Comitetul Executiv au fost împuternicite să acționeze pentru constituirea acestui guvern, pentru stabilirea atribuțiilor acestuia, precum și a componenței lui, care, în principal, va include personalități atît din teritoriile ocupate, cît și din afara acestora. În perioada premergătoare constituirii guvernului, atribuțiile, prerogativele acestuia vor fi exercitate de către Comitetul Executiv.

Întrebat despre perspectiva viitoarelor relații cu statele din zonă, inclusiv cu Israelul, tovarășul Yasser Arafat a arătat :

Această problemă va face, fără îndoială, obiectul de dezbatere în cadrul conferinței internaționale de pace. Hotărîrile pe care le-am adoptat — a declarat, în acest sens, conducătorul palestinian — se referă la necesitatea de a continua lupta, în ceea ce ne privește, pînă la instituirea unei păci globale, juste și trainice în zonă.

Solicitat să-și exprime opinia în ce privește actuala poziție a S.U.A. în problema contactelor cu O.E.P., tovarășul Yasser Arafat a răspuns :

Este un aspect deosebit de important, cu atît mai mult cu cît el sparge zidul impus de veto-ul precedentei Administrații americane. La vremea respectivă, hotărîrea de neparticipare, de refuz al dialogului, nu a fost impusă de interesele americane, cît, mai curînd, de cele israeliene — și-a exprimat opinia conducătorul palestinian.

Cunoaștem conținutul deciziei Administrației. De altfel, la Tunis a avut loc prima întîlnire oficială americano-palestiniană. Considerăm că este un pas deosebit de important pentru impulsionarea eforturilor în direcția convocării conferinței internaționale pentru pace. Ne așteaptă, însă, o etapă foarte grea și trebuie să continuăm eforturile în această direcție.

Referindu-se la modul cum a fost primită proclamarea statului palestinian de populația din teritoriile ocupate, tovarășul Yasser Arafat a afirmat :

● *Președintele Nicolae Ceaușescu — primul om de stat care a evidențiat, pentru prima oară în lume, necesitatea unei conferințe internaționale de pace pentru soluționarea situației din Orientul Mijlociu, care s-a referit la constituirea statului palestinian, chiar într-un context istoric în care mulți lideri politici se opuneau unei asemenea idei*

● *Doresc să subliniez multitudinea demersurilor, a acțiunilor președintelui Nicolae Ceaușescu în sprijinul luptei duse de poporul palestinian*

Vreau să precizez că revolta din teritoriile ocupate este parte integrantă a activității Organizației pentru Eliberarea Palestinei. Organizațiile de masă din interior, forțele care luptă efectiv, toate acestea aparțin unei conduceri unificate, toate constituie parte integrantă a O.E.P. și, fără îndoială, revolta va continua.

Vreau să repet, să reafirm, și cu acest prilej, că revolta poporului palestinian va continua, val după val, pînă la lichidarea ocupației ; și pînă la constituirea statului palestinian, deasupra căruia va flutura drapelul palestinian.

În finalul conferinței sale de presă, tovarășul Yasser Arafat a subliniat :

Reafirm întreaga noastră considerație și respect pentru președintele Nicolae Ceaușescu. Adresez cele mai bune urări poporului român, față de care poporul palestinian nutrește sentimente de sincer respect și considerație.

Răspunzînd solicitării revistei noastre, președintele Comitetului Executiv al O.E.P., Yasser Arafat, a declarat :

Vă rog să adresați, din partea mea, cititorilor revistei „Lumea", în numele meu, al conducerii palestiniene, în numele poporului palestinian, toate sentimentele de apreciere, de dragoste, de mulțumiri pentru întregul popor român prieten, care în toate împrejurările s-a situat alături de cauza poporului palestinian.

Doresc să exprim încă o dată sentimentele mele de deosebită stimă și respect față de președintele Nicolae Ceaușescu, omul de stat care s-a preocupat în permanență de dezvoltarea raporturilor palestiniano-române, cel în care vedem adevăratul nostru prieten.

ȚĂRI BOGATE — ȚĂRI SĂRACE: CONTRADICȚIA CEA MAI PUTERNICĂ A LUMII CONTEMPORANE (II)

Revoluția științifico-tehnică și polarizarea bogăției pe plan mondial

Actualele dimensiuni ale izbitoarei polarizări a bogăției pe plan mondial, ale tendinței de accentuare a acesteia în anii '80 — evidențiate, potrivit statisticilor internaționale existente, într-un număr precedent al revistei (vezi **„Lumea" 50 1988**) — își au, în ultimă instanță, determinările în distribuția net discrepantă a înzestrării cu resurse științifico-tehnice și economico-financiare, care condiționează hotărîtor, în epoca contemporană, procesul dezvoltării, nivelul performanțelor economice și, implicit, posibilitățile privind standardul de consum, de viață și civilizație al populațiilor.

Distribuția net discrepantă, între țările lumii, a înzestrării cu resurse științifico-tehnice și economico-financiare — care, spre deosebire de resursele naturale, nu sînt date geografice și istorice, ci sînt dobîndite, prin cumulare în timp, în procesul dezvoltării — nu a existat dintotdeauna, fiind un produs al evoluțiilor din ultimele două secole, ca rezultat, în bună parte, al unor relații economice internaționale inechitabile, de tip colonialist și apoi neocolonialist, care au permis și permit încă dezvoltări ale unor țări pe seama altora, dezechilibre profunde în repartizarea mondială a activităților productive, obstrucționarea accesului generalizat la cuceririle științei și tehnicii, acumularea de resurse economico-financiare în dauna altor țări, prin schimburi comerciale inegale și transferuri financiare oneroase.

Potrivit unor aprecieri strict estimative — de natură a oferi doar o descriere și nu o cuantificare precisă, care, în domeniu, este aproape imposibilă din multiple motive (legate îndeosebi de diferențierile calitative și de prețurile de evaluare) —, echipamentul productiv, pe ansamblul țărilor occidentale și țărilor în curs de dezvoltare, se află concentrat în proporție de circa 3/4 în primele țări și numai în proporție de 1/4 în ultimele. Cu alte cuvinte, în medie pe lucrător, există o înzestrare tehnică a muncii (pe ansamblul industriei și agriculturii) de aproximativ 13 ori mai ridicată în țările bogate decît în țările sărace (vezi **tabel**).

Disparitatea de înzestrare este — față de media pe ansamblu — mai accentuată în sectorul agricol (4/5 și, respectiv, 1/5). Producția pe unitate de echipament este, în sectorul agricol, mai mare în țările în curs de dezvoltare decît în țările occidentale dezvoltate, datorită faptului că, în primele țări, producția agricolă se obține, în covîrșitoare majoritate, prin aportul muncii manuale. Dar discrepanța enormă de înzestrare tehnică a muncii determină și explică decalajul considerabil de productivitate a muncii (de circa 24:1) între cele două grupuri de țări în acest sector (vezi **tabel**). Țările bogate obțin 40 la sută din producția agricolă pe ansamblu, folosind doar 3 la sută din forța de muncă ocupată în agricultura celor două grupuri de țări. Iar țările sărace — cotate drept „agricole" pentru că, în proporție de peste 3/5, populația lor depinde de agricultură — realizează 60 la sută din producție utilizînd, însă, 97 la sută din forța de muncă agricolă pe ansamblu. De asemenea, față de medie, disparitatea de înzestrare este ceva mai mică pe ansamblul sectorului industrial (7/10 și, respectiv, 3/10). În acest sector, discrepanța dintre cele două grupuri de țări în ce privește productivitatea muncii (9:1) este mai mare decît cea din nivelul înzestrării tehnice a muncii (aproape 5:1), întrucît se adaugă influența producțiilor mai ridicate, obținute în primele țări, pe unitate de echipament, datorită calității acestuia, calificării forței de muncă și organizării muncii (vezi **tabel**).

În cadrul industriei, discrepanța de înzestrare crește pe măsură ce se referă la tehnicile și tehnologiile superioare, la ramurile industriale de „vîrf", direct legate de pregresul științifico-tehnic contemporan. Chiar la nivelul de ansamblu al industriei prelucrătoare, echipamentul productiv ajunge a fi concentrat în proporție de circa 5/6 în țările dezvoltate (ponderea țărilor în curs de dezvoltare fiind doar de 1/6). În ce privește echipamentele din ramurile de vîrf, tehnicile și tehnologiile înalte, monopolul țărilor dezvoltate este aproape absolut sau cvasitotal, ponderile țărilor mai slab dezvoltate fiind insignifiante sau chiar cu totul insignifiante. Doar cîteva procente din parcul de calculatoare electronice se află în aceste din urmă țări și, oricum, cvasitotalitatea producției și a livrărilor externe aparține țărilor puternic dezvoltate. În domeniul microelectronicii — ale cărei progrese spectaculoase din ultimii ani și ale cărei aplicații extraordinare anunță cel puțin o nouă fază în revoluția științifico-tehnică postbelică —, monopolul țărilor puternic industrializate este absolut, ele deținînd peste 95 la sută din parcul de aparataj pentru prelucrarea datelor și realizînd ponderi de aproape 99 la sută în producția și doar ceva mai mici în „consumul" mondial de circuite integrate, situația fiind similară în ce privește aparatajul de reproducere audio-vizuală sau aparatura electronică de înaltă fidelitate. În condițiile continuării tendințelor din prezent, prăpastia dintre echipamentul electronic din statele industrializate și, respectiv, din țările în curs de dezvoltare tinde să crească. La începutul actualului deceniu, țărilor în curs de dezvoltare le reveneau doar 10 procente din desfacerea mondială de instalații de telecomunicații (inclusiv telefoanele) și, în 1990, ponderea se apreciază că va fi doar de 14 la sută. De asemenea, monopolul țărilor puternic dezvoltate este cvasitotal, practic, în domeniul ingineriei genetice, ale cărei dezvoltări — nebănuite măcar, încă în urmă cu cîțiva ani — sînt acum considerate, la rîndul lor, de natură să imprime un impuls nou, calitativ deosebit, progresului științifico-tehnic contemporan.

Se apreciază, de altfel, că, din stocul de brevete și licențe pe ansamblu, țărilor în curs de dezvoltare le revin doar puțin peste 4 procente. Nici măcar 1/10 din savanții și cercetătorii științifici existenți în prezent nu activează în țările în curs de dezvoltare, iar eforturile acestor țări de pregătire a specialiștilor în vederea „decolajului" lor științifico-tehnic sînt subminate de efectele dramatice ale racolajului de cadre de către țările puternic industrializate, fenomen ce a ajuns a fi numit, pe deplin relevant, „transferul invers de tehnologie", pentru că, astfel, țările occidentale industrializate își însușesc aport creator din țările în curs de dezvoltare, în loc de a le ajuta ele pe acestea din urmă în promovarea tehnologiilor moderne.

Resursele științifico-tehnologice condiționează, direct, potențialul de dezvoltare, resursele financiar-investiționale. Prin sine, ele creează un cadru de eficiență a investițiilor, efectul (absolut) fiind net superior în cazul în care efortul investițional se realizează în condițiile unor tehnologii mai înalte. Totodată, în asemenea condiții, investițiile făcute din recuperarea costurilor echipamentului tehnic (respectiv din amortizări) înseamnă, practic, o sporire a efectului productiv, întrucît sînt efectuate într-un cadru tehnologic mai avansat (decît cel din perioada recuperării) și efectul multiplicator este cu atît mai important, cu cît rata înnoirii tehnologice este mai ridicată. De asemenea, cu cît valoarea echipamentului productiv este mai mare, cu atît crește partea din investiții făcută din recuperarea costului echipamentului (din amortizări) și scade (relativ) partea făcută din acumulări, ceea ce dă posibilitatea ca, din produsul brut obținut, să se aloce o cotă sporită consumului. Aceeași eficiență mai înaltă a investițiilor permite ca o parte semnificativă din resursele financiar-investiționale să fie destinată cercetării științifice și dezvoltării tehnologice, cu incidențe nemijlocite pe linia propagării, pe un plan superior, a efectelor potențatoare ale științei și tehnicii.

„Distribuția" pe plan mondial a resurselor financiar-investiționale se dovedește aproape tot atît de asimetrică precum cea

Discrepanțele în înzestrarea cu resurse științifico-tehnice și economice și decalajele de dezvoltare, 1985

	Țări occidentale industrializate	Țări în curs de dezvoltare
Echipament de producție		
(în industrie și agricultură)	3/4	1/4
— în agricultură	4/5	1/5
— în industrie (total)	7/10	3/10
— în industria prelucrătoare	5/6	1/6
(calculatoare) (%)	95	5
(telecomunicații) (%)	88	12
Tehnologii		
— stoc brevete și licențe (%)	96	4
— activități cercetare-dezvoltare (alocații) (%)	95	5
Populație (%)	17	83
Populație economic activă (%)	19	81
— ocupată în industrie și agricultură	12	88
— ocupată în agricultură (%)	3	97
— ocupată în industrie (%)	34	66
Înzestrare tehnică a muncii		
(echipament pe lucrător) ca raport al decalajului		
— industrie și agricultură (total)	13	1
— agricultură	120	1
— industrie	5	1
Resurse investiționale		
— investiții realizate (%)	80	20
— pe locuitor (ca raport al decalajului)	20	1
Performanțe economice		
— produs intern brut (%)	81	19
— în agricultură și industrie (%)	76	24
— în agricultură (%)	40	60
— în industrie (%)	82	18
Producție pe lucrător (ca raport al decalajului)		
— pe ansamblul economiei	18	1
— în industrie și agricultură	23	1
— în agricultură	24	1
— în industrie	9	1
Consum		
— total (%)	81	19
— pe locuitor (ca raport al decalajului)	21	1

Sursa : Calculat pe baza datelor pentru anul 1985 ale Băncii Mondiale (Rapport sur le développement dans le monde, 1987) ; cifrele privind ponderile în domeniul echipamentului productiv (reprezentînd evaluări din diverse surse) au un caracter strict estimativ, putînd fi avute în vedere pentru descrierea fenomenului și nu pentru cuantificarea sa exactă.

a resurselor științifico-tehnologice. Circa 4/5 din resursele investiționale se află la dispoziția țărilor bogate. Ținînd cont că, în aceste țări, nu trăiește decît 1/6 din populația pe ansamblul țărilor occidentale industrializate și țărilor în curs de dezvoltare, resursele investite pe locuitor în 1985 — anul la care se referă datele — au fost de aproape 20 de ori mai mari în primele țări, decît în ultimele (vezi **tabel**). În condițiile cuantumului atît de scăzut al resurselor financiar-investiționale în țările mai slab dezvoltate nu este de mirare că ele consacră sume atît de puțin importante activității de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică, ceea ce le rezervă un loc încă marginal în această activitate pe plan de ansamblu (circa 5 la sută) și ceea ce face ca, pe locuitor, alocațiile respective să fie, în țările slab dezvoltate, de 60—70 de ori mai mici decît în țările industrializate.

Nu întîmplător, în asemenea condiții, performanțele economice pe plan internațional se polarizează, caracterul asimetric — mai mult decît anacronic — al economiei mondiale adîncindu-se. Discrepanțele flagrante între nivelurile de înzestrare cu resurse științifico-tehnice și financiar-investiționale delimitează net semnificațiile creșterii economice. Un procent în creșterea economică pe locuitor poate ajunge, în situația actuală, să reprezinte un spor de produs sau venit de numai cîțiva dolari anual în marea majoritate a țărilor în curs de dezvoltare, dar de cîteva zeci de dolari (sau chiar peste 100 dolari) în țările dezvoltate.

Nivelul consumului — privit ca expresie a standardului de viață — resimte implicația. Acesta sporește în țările dezvoltate chiar la procente slabe de creștere economică, în timp ce, în țările în curs de dezvoltare, un spor semnificativ în nivelul de consum nu poate fi obținut decît la performanțe cu totul deosebite în creșterea economică. În prezent „șesimea" din populația de ansamblu care trăiește în țările bogate beneficiază de peste 4/5 din consumul total ; în schimb, cele „cinci șesimi" din populație, care trăiesc în țările sărace, nu au acces nici măcar la 1/5 din acest consum. Pe locuitor, consumul exprimat în dolari este, în prezent, de circa 21 de ori mai mare în țările bogate decît în cele sărace (vezi **tabel**).

Într-o asemenea lume, a unor grave asimetrii de dezvoltare, a unor adînci contraste în standardul de viață și civilizație, are loc formidabila revoluție contemporană în știință și tehnică. Și, într-o asemenea lume, șansa la scară globală pentru ridicarea nivelului dezvoltării globale și al civilizației generale, pe care o oferă revoluția științifico-tehnică actuală, își limitează anvergura doar la un segment restrîns al omenirii. Această revoluție s-a desfășurat în ultimele decenii și continuă să se desfășoare, de fapt, într-un număr redus de țări, puternic dezvoltate. Într-o mică parte a omenirii, multiplele aplicații ale microelectronicii și altor tehnologii de „vîrf" au pătruns în cele mai diverse sectoare, în viața cotidiană ; au apărut și se extind noi industrii, noi servicii, noi ocupații, noi forme și metode de învățare, se pune problema unui alt conținut al timpului de muncă și timpului liber. Majoritatea omenirii, însă, nu beneficiază nici de cele mai modeste realizări ale progresului științifico-tehnic contemporan. 850 milioane ființe umane rămîn în afara instruirii elementare : codificarea (scrisul) și decodificarea (cititul) limbajului. Iar încă și mai mulți dintre locuitorii țărilor sărace trăiesc în ceea ce O.N.U. numește „sărăcie absolută" : absența accesului la un nivel minim de venituri, hrană, ocrotirea sănătății și condiții de locuit. Cîteva sute de milioane de oameni suferă de malnutriție (hrană structural neadecvată) și alte cîteva sute de milioane chiar de subnutriție (neasigurarea necesarului caloric zilnic). Iar peste 2 miliarde locuitori ai țărilor sărace nu au acces curent la apă potabilă, poate cea mai ofensatoare sfidare la adresa condiției umane, în epoca ordinatoarelor și cuceririi spațiului cosmic.

Rezultatele revoluției științifico-tehnice, prin modul vădit discrepant în care se răspîndesc pe plan internațional, par mai degrabă de natură să adîncească asimetriile și contrastele, deja izbitoare, accentuînd polarizarea între ceea ce, simbolic desigur, se consideră a fi „Nordul bogat" și „Sudul sărac" al lumii contemporane. Canalele sînt multiple. Revoluția științifico-tehnică — cu vîrfurile ei de lance (microelectronica, informatica, robotica, materialele noi, biotehnologiile) — a proiectat, pe orbita dezvoltării, ramuri industriale și sectoare economice noi, aflate într-o puternică expansiune, care lasă în pierdere de viteză și poziție ramuri și activități care au fost port-stindardul industrialismului clasic și care au constituit, pînă nu de mult, factorii propulsori ai creșterii economice. Sub impactul revoluției științifico-tehnice, natura, locul și rolul serviciilor se schimbă. Servicii tradițional considerate în afara sferei producției materiale se implică strîns cu aceasta și servicii noi apar în legătură cu și pentru desfășurarea producției. Introducerea tehnologiilor informatice și comunicaționale moderne a determinat o veritabilă revoluționare a proceselor de producție, formele actuale tot mai automatizate de producție necesitînd cantități mai reduse de forță de muncă fizică și de materiale și, în schimb, tot mai multe resurse informaționale și de cunoștințe tehnice pe care le înmagazinează produsul final. Tehnologiile informatice și serviciile generate de dezvoltarea lor se integrează strîns nu numai proceselor de producție propriu-zise, cît și activităților din „amonte" (prospectare, proiectare) și „aval" (control, comercializare). Toate aceste mutații se produc, însă, preponderent, în țările puternic industrializate. Și distanța se mărește față de țările sărace, unde aceste dezvoltări nu au loc ori au doar o anvergură restrînsă.

În plus, pe măsură ce tehnologiile devin mai sofisticate, crește gradul lor de „inadecvare" în raport cu structurile economice și industriale din țările slab dezvoltate. Adecvarea și adaptarea — marile probleme ale transferului către aceste țări de tehnologii moderne, pentru a putea corespunde nevoilor specifice și a le putea articula pe structurile economico-industriale existente — se arată mereu mai dificile. Tehnologiile moderne utilizează, în mare parte, materiale noi, bazate pe materii prime netradiționale și, în orice caz, presupun un consum material scăzut. În noile tehnologii, raportul dintre contribuțiile echipamentului și forței de muncă se schimbă substanțial față de tehnologiile tradiționale. În tehnologiile tradiționale, chiar dintre cele mai recente, tendința era — ca expresie a obiectivului mecanizării complexe și automatizării — de a reveni, atît cantitativ cît și valoric, tot mai mult

echipament pe lucrător ocupat. Costurile produselor realizate pe baza acestor tehnologii reflectau tendința : pe unitate de produs, cota forței de muncă scăzînd și cea a echipamentului crescînd. În noile tehnologii intervine, într-un fel, o inversare a situației. Într-un fel, pentru că „redobîndirea" unei contribuții prevalente a „forței de muncă", în dauna celei a echipamentului, are un cu totul alt conținut, o complet altă semnificație : participarea forței de muncă apare, predominat, nu ca aport indirect de prelucrare, ci direct, ca aport creativ (inteligență încorporată). Alături de material, echipament și forța de muncă (în calitate de agent de dirijare a prelucrării), inteligența — sub forma cheltuielilor de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică, testare și control — devine a patra componentă principală a actului productiv, cu o pondere chiar precumpănitoare în costurile de producție ale unor produse (70 la sută în cazul „microchip"-urilor și peste 70 la sută în cazul unor medicamente). În aceste condiții, o serie de atu-uri ale țărilor în curs de dezvoltare în concurența internațională — disponibilitățile importante de materii prime tradiționale sau abundența forței de muncă — slăbesc. Obiectivul multor țări slab dezvoltate ca, prin transferurile de tehnologie către ele, să-și asigure utilizarea abundentei lor forțe de muncă devine greu de atins, avînd în vedere parametrii tehnologiilor noi. Și deja fluxurile de investiții din țările dezvoltate, care se îndreptau spre țările în curs de dezvoltare în vederea accesului la materiile prime sau a folosirii forței de muncă ieftine din aceste țări, au scăzut sever ; dimpotrivă, posesorii tehnologiilor noi, în condițiile ponderii reduse a cheltuielilor cu forța de muncă (în calitate de agent prelucrător) și cu materiile prime în totalul cheltuielilor unitare de producție, tind să-și reorienteze fluxurile de investiții spre locurile unde există un mare potențial științifico-tehnic și o piață largă de desfacere pentru produsele realizate pe baza acestor tehnologii, adică tot țările dezvoltate.

Un canal important prin care asimetriile de dezvoltare se acentuează, în condițiile revoluției științifico-tehnice actuale, îl constituie însești schimburile economice internaționale. Gradul net diferențiat de implicare a științei și tehnologiei în produsele și serviciile ce fac obiectul schimburilor internaționale este unul din factorii de bază care evidențiază și explică inegalitatea acestor schimburi, amploarea transferurilor de avuții economice antrenate. Tehnologiile avansate ridică nivelul calitativ al produselor, mutiplică și îmbunătățesc funcțiile și performanțele acestora, reduc consumurile materiale (la aceleași funcții și performanțe realizate), ca și costurile unitare de producție. În cazul unor produse similare, se creează, pentru cele obținute pe baza tehnologiilor superioare, o competitivitate substanțial sporită în plan calitativ și din punctul de vedere al costurilor de fabricație, avantaje nete dobîndind, în cadrul schimburilor, deținătorii unor asemenea tehnologii (de regulă țări dezvoltate, puternic industrializate). Mai mult însă : produse cu calități materiale sau tehnice deosebite, echipamente complexe de strictă necesitate și importanță hotărîtoare nu pot fi decît expresia unor tehnologii înalte, devenind monopolul de producție și comercializare — aproape exclusiv — al grupului restrîns al celor ce posedă și dezvoltă astfel de tehnologii ; ca urmare, și prețurile la care sînt desfăcute constituie, practic, prețuri ridicate de monopol. Aceleași prețuri operează, în general, la tehnologiile transferate, deși — tot în general — cei ce le livrează (țări industriale avansate) o fac doar ulterior unei uzuri morale și numai după ce au pregătite și dezvoltate, pentru utilizare proprie, noi tehnologii mai perfecționate. Asimetria tehnologică a devenit factorul poate cel mai important al perpetuării și adîncirii asimetriilor de dezvoltare, al accentuării disparităților în performanțele economice generale și comerciale. Gradul net discrepant al implicării științei și realizărilor tehnologice, în componentele materiale (produse) sau nemateriale (servicii, asistență tehnică, licențe, programe în domeniul informaticii etc.), ale fluxurilor comerciale constituie, în zilele noastre, o determinare esențială și cu pondere crescîndă a schimburilor inegale dintre țările puternic dezvoltate și țările slab dezvoltate, a polarizării avantajelor în comerțul mondial, a transferurilor financiare internaționale pe care o asemenea polarizare le antrenează.

Problema asigurării accesului generalizat la cuceririle moderne din știință și tehnică devine mereu mai complexă, cu multe laturi și aspecte specifice, de a căror abordare concretă depinde însăși reglementarea acestei probleme de importanță crucială, în lumea contemporană, pentru promovarea dezvoltării la nivel global-mondial. Din păcate, în anii '80, nu s-a înaintat cîtuși de puțin pe linia unei asemenea abordări. Nici vorbă de o preocupare pentru adaptări ale tehnologiilor la condițiile specifice. Dimpotrivă, termenii în care s-au desfășurat transferurile de tehnologie au fost înăspriți. În baza unor criterii neeconomice, accesul fizic la multe din acestea a fost, pur și simplu, blocat. Restricții diverse au fost impuse, în continuare, cumpărătorilor de licențe : interdicția cedării mai departe a acestora, obligația de a se achiziționa anumite echipamente de la cesionarul de licență, limitarea producției realizate pe baza licenței și, în orice caz, a exporturilor atît cantitativ, cît și geografice etc. Iar accesul financiar la tehnologiile moderne a fost scumpit. Și, în ultimii ani, posesorii de tehnologii din țările dezvoltate și-au accentuat presiunile în direcția adoptării, în cadrul G.A.T.T., a unor reglementări comerciale care, în virtutea drepturilor de autor, să le permită a-și întări controlul asupra diseminării tehnologiilor moderne și a-și valorifica la maximum avantajele financiare decurgînd din exploatarea acestora.

Mai grav este, însă, faptul că asemenea practici au fost grefate pe fondul accentuării fără precedent a constrîngerilor „tradiționale" asupra țărilor în curs de dezvoltare : ridicarea de bariere protecționiste în acele sectoare cu o mai slabă intensitate a aportului tehnologiilor moderne, în care produse ale țărilor în curs de dezvoltare au ajuns să concureze produse similare ale țărilor dezvoltate ; presiuni în direcția livrării la prețuri ridicate și achiziționării la prețuri scăzute în schimburile cu țările în curs de dezvoltare ; înăsprirea neobișnuită a condițiilor de creditare și transferarea riscurilor valutare asupra țărilor respective. Despre toate aceste practici — care au contribuit masiv la accentuarea polarizării bogăției pe plan mondial, la adîncirea decalajelor dintre țările bogate și țările sărace — într-un număr viitor al revistei.

dr. Ilie Șerbănescu

Geneva. Sesiunea Adunării Generale a O.N.U.

Un puternic val de aplauze a inundat marea sală de conferințe a Palatului Națiunilor din Geneva, joia trecută, cînd s-a anunțat adoptarea rezoluției prin care Adunarea Generală a O.N.U. ia act de hotărîrea Consiliului Național Palestinian privind proclamarea Statului Palestinian Independent — Palestina, în conformitate cu rezoluția 181 din anul 1947. Rezoluția reafirmă necesitatea urgentă de a permite poporului palestinian exercitarea suveranității în teritoriile ocupate după 1967, preocuparea deosebită a Națiunilor Unite de a se ajunge la o soluție justă în problema palestiniană, precum și necesitatea urgentă de a se asigura reglementarea justă și globală a situației din Orientul Mijlociu, coexistența pașnică a tuturor statelor din regiune. Organizația Națiunilor Unite a stabilit, prin votul marii majorități a statelor membre, ca, începînd din ziua de 15 decembrie, să fie folosită, în activitățile sale, denumirea Palestina în loc de Organizația pentru Eliberarea Palestinei. Aceasta, se subliniază în textul rezoluției, nu aduce nici un prejudiciu statutului și funcțiilor de observator ale Organizației pentru Eliberarea Palestinei în sistemul Națiunilor Unite.

A fost momentul de final al dezbaterilor care, timp de trei zile, au ținut trează atenția lumii întregi. Spunem acest lucru

Zile și ore la Palatul Națiunilor din Geneva

Marți 13 decembrie, orele 11,12 : *În prezența secretarului general al O.N.U., la Geneva, în marea sală de conferințe a Palatului Națiunilor Unite, încep dezbaterile Adunării Generale a O.N.U. în problema palestiniană, care constituie punctul 37 pe ordinea de zi. Președintele Adunării Generale, Dante Caputo (Argentina), atrăgînd atenția asupra numărului mare de vorbitori, insistă asupra necesității ca dezbaterile să fie prelungite zilnic mult dincolo de ora obișnuită, pentru a permite delegațiilor să-și expună punctele de vedere.*

Sînt invitați la tribună Absa Claude Diallo (Senegal), președintele Comitetului O.N.U. pentru exercitarea drepturilor inalienabile ale poporului palestinian, și, respectiv, Alexander Borg-Olivier (Malta), autorul raportului din partea Comitetului menționat.

Orele 15,00 : *Întîmpinat cu aplauze puternice, urcă la tribună președintele Comitetului Executiv al Organizației pentru Eliberarea Palestinei, Yasser Arafat, care avansează o inițiativă de pace în trei puncte vizînd reglementarea globală, între toate părțile implicate în conflictul arabo-israelian, inclusiv statul Palestina și Israel, în cadrul unei*

Rezoluții cu ample semnificații pentru soluționarea problemei palestiniene

gîndindu-ne la faptul, ușor de constatat, că, în 1988, mai mult ca oricînd în lunga perioadă de cînd problema palestiniană se află în dezbaterea Națiunilor Unite, analiza ei, în toate componentele fundamentale, a avut loc în interesul general, sub semnul efortului declarat de a se ieși din impas. N-au lipsit, nici de această dată, factori care stîrnesc îndoială, generînd greutăți de tot felul. N-au lipsit aprecierile pripite, din partea acelor cercuri interesate să amîne la nesfîrșit rezolvarea justă și durabilă a situației din Orientul Mijlociu, asigurarea drepturilor inalienabile ale poporului palestinian, recunoașterea dreptului său la autodeterminare, inclusiv la crearea unui stat propriu, independent. A fost, după cum se știe, pusă inițial în cauză însăși dezbaterea problemei palestiniene în actuala sesiune a Adunării Generale. Spre lauda Organizației mondiale, ea a găsit resurse să anihileze handicapul născut din refuzul S.U.A. de a permite președintelui Comitetului Executiv al O.E.P., Yasser Arafat, să vină la New York. Discursul liderului palestinian la Geneva a reprezentat un termen de referință în desfășurarea actualei sesiuni.

Noi confirmări ale justeței poziției românești

Acum, cînd sesiunea s-a pronunțat asupra punctului 37 de pe ordinea de zi, referitor la problema palestiniană, pot fi alese destule teme de reflecție legate de contextul internațional în care a avut loc, de evoluțiile pe plan palestinian în perioada premergătoare, de conținutul discuțiilor din plenară, de punctele de vedere majoritar împărtășite în cursul dezbaterilor, de bătălia în jurul proiectelor de rezoluție.

Pentru noi, ca români, dezbaterile de la Geneva ne oferă o serie de motive de puternică satisfacție. Este larg cunoscut faptul că, în politica externă a partidului și statului nostru, Orientul Mijlociu s-a definit ca o permanentă preocupare. Sînt ani și ani de zile de cînd președintele Nicolae Ceaușescu, acționînd cu fermitate în sprijinul rezolvării marilor probleme cu care se confruntă omenirea, acordă cea mai mare atenție evenimentelor din această parte a lumii. Au emanat de la București, în ultimele două decenii, atîtea idei generoase vizînd stingerea focarului din regiune, instaurarea unui climat de înțelegere între toate statele din zonă, crearea condițiilor ca fiecare popor, stăpîn pe soarta lui, să-și edifice în liniște un viitor mai bun. Timpul a confirmat, de atîtea ori, opțiunile românești. Am avut prilejul să constat, urmărind dezbaterile actualei sesiuni, cît de numeroase sînt conceptele și ideile românești în ceea ce privește soluționarea problemei palestiniene, a situației din Orientul Mijlociu în ansamblu, care se regăsesc cu superioară distincție în filigranul realităților la zi, deși — ne amintim — unele din ele trezeau rețineri în epocă, pe seama noutăților, a curajului în gîndire și acțiune pe care îl impuneau. România a fost printre acele țări care au sprijinit, fără rezerve, lupta dreaptă a poporului palestinian pentru înfăptuirea aspirațiilor sale legitime.

S-au întîmplat atîtea evenimente contradictorii în deceniile din urmă, dar nimic n-a contrazis adevărul că, oricît de complicate ar fi problemele, dialogul politic, calea tratativelor rămîn singurele modalități de acțiune în lumea contemporană și că ele trebuie să prevaleze oricînd în fața forței sau amenințării cu forța. Țara noastră a reușit să stabilească și să promoveze larg dialogul cu toate statele din Orientul Mijlociu, cu toate părțile

→

---

conferințe internaționale privind Orientul Mijlociu, pe baza rezoluțiilor 242 și 338. (vezi și „Lumea" nr. 51)

Discursul se încheie în aplauzele tuturor. O excepție : delegația SUA. Banca Israelului este goală.

14 decembrie, orele 9,20 : *Dezbaterile din această zi — ziua cea mai lungă prin numărul participanților la discuții — sînt deschise de reprezentantul României, care prezintă aprecierile și poziția țării noastre în problema palestiniană.*

Ca și în ziua anterioară, se detașează sublinierile privind necesitatea convocării unei conferințe internaționale pentru rezolvarea problemei palestiniene, în vederea instaurării păcii în Orientul Mijlociu. Se cere cu insistență Israelului și SUA să-și modifice pozițiile și să răspundă pozitiv inițiativelor OEP.

În sălile rezervate corespondenților de presă, noutățile nu întîrzie. Purtătorul de cuvînt al Departamentului de Stat apreciază că discursul rostit de Yasser Arafat nu răspunde condițiilor necesare pentru începerea unui dialog cu SUA, cuvîntarea conținînd, totuși, anumite elemente interesante și pozitive și, prin urmare, SUA „vor încuraja noi evoluții în această direcție". Primul ministru al Israelului a respins categoric propunerile prezentate de liderul palestinian. El își exprimă speranța că SUA nu vor negocia niciodată oficial cu OEP. În plenară ia cuvîntul reprezentantul permanent interimar israelian la Națiunile Unite, Johanan Bein, care prezintă opoziția guvernului său.

Aflăm opinia secretarului general al ONU, Javier Perez de Cuellar, prin intermediul purtătorului său de cuvînt : cuvîntarea lui Yasser Arafat reprezintă „o nouă și importantă contribuție la procesul de întărire a păcii".

La ora 11,00, sala XIX, din aripa cea nouă a Palatului Națiunilor, este arhiplină. Ziariștii așteaptă sosirea lui Yasser Arafat pentru conferința de presă. Cînd totul pare a intra în așteptarea de final, cineva anunță amînarea întîlnirii de presă pentru 19,30.

Orele 15,00. *Se reiau dezbaterile în plen. Este așteptată intervenția reprezentantului Statelor Unite ale Americii. O rostește ambasadorul Vernon Walters. Se pronunță pentru negocieri directe între părți. Crede că o conferință internațională nu ar fi utilă decît în măsura în care ar permite lansarea negocierilor directe. SUA, oricum, vor vota împotriva proiectelor de rezoluție propuse.*

Orele 20,00 : *În timp ce, în sala mare, intervențiile se succed, în aceeași sală XIX începe conferința de presă a lui Yasser Arafat. O scurtă alocuțiune introductivă în limba engleză. În același timp, pe telex poate fi citită declarația secretarului de stat american, George Shultz, prin care se anunță că Statele Unite au hotărît să stabilească un dialog cu Organizația pentru Eliberarea Palestinei. Declarația nord-americană a surprins Europa în plină noapte : ambasadorul american de la Tunis are mandat să contacteze conducerea OEP în vederea inițierii unui dialog substanțial.*

Abia coborît din mașină, secretarul general al ONU răspunde ziariștilor : „Declarația secretarului de stat american va permite declanșarea procesului. Va fi, sper, începerea unui proces foarte important". Dialogul cu ziariștii continuă : „Care este rolul ONU ?" „Națiunile Unite au un rol bine cunoscut, el privește convocarea unei conferințe internaționale, cu participarea tuturor părților interesate, inclusiv a OEP. Trebuie să acționăm în această direcție".

Aici, în fața sălii de conferințe, în vestita „sală a pașilor pierduți", aparatele de filmat și fotografiat s-au concentrat în jurul purtătorului de cuvînt al Organizației pentru Eliberarea Palestinei, Ahmed Abderraman. Califică un „fapt istoric" hotărîrea S.U.A. de a intra în dialog cu OEP.

15 decembrie, orele 9,15 : *Se reiau dezbaterile în plen. Președintele Adunării Generale, Dante Caputo, cere, la un moment dat, permisiunea să facă o scurtă declarație. Ține să-și exprime satisfacția în legătură cu hotărîrea S.U.A. de a stabili un dialog direct cu O.E.P., pe care Adunarea Generală o recunoaște ca unic și autentic reprezentant al poporului palestinian.*

Orele 15,00 : *Se supun votului Adunării Generale proiectele de rezoluție în legătură cu problematica dezbătută. Trei dintre ele privesc activitatea, în continuare, a Comitetului ONU pentru exercitarea drepturilor poporului palestinian, a Diviziei drepturilor palestiniene și a Departamentului pentru informații publice. Adunarea Generală a adoptat cu 138 voturi pentru, două împotrivă și două abțineri, rezoluția care prevede organizarea unei conferințe internaționale de pace în Orientul Mijlociu. Rezoluția referitoare la recunoașterea proclamării, de către Consiliul Național Palestinian, a statului Palestina a întrunit 104 voturi, 34 abțineri și două împotrivă (S.U.A. și Israel).*

Orele 18,00 : *Dezbaterile sesiunii consacrate punctului 37 de pe agendă s-au încheiat. O constatare, care rămîne la îndemîna oricui, privește ușa deschisă spre dialog în problema palestiniană, cercul tot mai larg de voci dispuse să se alinieze căutărilor și măsurilor concrete.*

Corespondențe de la Neagu Udroiu

aflate în conflict, dovedind că, doar astfel, se poate acționa constructiv, perseverent și eficient în căutarea de rezolvări pentru spinoasele probleme acumulate. Diplomația dialogului a funcționat și funcționează fără ezitări și fără pauze conjuncturale între București și capitalele aflate în zona fierbinte a Orientului Mijlociu. Aici, la Palatul Națiunilor, în cercurile diplomatice și de presă, au fost rostite cuvinte de reală vibrație la adresa politicii externe românești, a consecvenței cu care conducătorul României socialiste a întreținut și dezvoltă raporturi prietenești cu președintele Arafat, cu ceilalți lideri din lumea arabă, din Orientul Mijlociu.

Una din veștile de ultimă oră, ajunsă în sala dezbaterilor, se referea tocmai la instituirea dialogului referitor la problema palestiniană pe un traseu considerat atîta vreme definitiv închis. Ne referim la anunțarea, de către S.U.A., a măsurilor privind stabilirea de contacte cu Organizația pentru Eliberarea Palestinei, fapt apreciat, în general, pozitiv în direcția găsirii de soluții acceptabile, prin dialog, problemelor existente în Orientul Mijlociu. La ora la care revista noastră iese de sub tipar se cunoaște că au fost consumate deja fazele de început ale acestui dialog între O.E.P. și S.U.A.

Au trecut mulți ani de cînd președintele Nicolae Ceaușescu a avansat și susținut necesitatea convocării unei conferințe internaționale de pace, sub egida O.N.U., privind această incendiară zonă a lumii. Așa cum a subliniat tovarășul Yasser Arafat în cadrul întîlnirii cu reprezentanții presei de la București, președintele Nicolae Ceaușescu a fost primul om de stat care a evidențiat, pentru prima dată în lume, necesitatea convocării unei conferințe internaționale pentru soluționarea situației din Orientul Mijlociu și a problemelor acestuia, inclusiv problema palestiniană.

Joi seara, la Palatul Națiunilor din Geneva, Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite a adoptat, cu o impresionantă majoritate de voturi, o rezoluție care statuează această drept unul din obiectivele prioritare ale forumului mondial în perioada imediat următoare. Faptul că s-a ajuns aici, astfel încît cvasitotalitatea țărilor să adere și să militeze pentru o conferință internațională, sub auspiciile O.N.U., confirmă, cu strălucire, realismul poziției țării noastre în această problemă, poziție subliniată și susținută cu atîta insistență de președintele Nicolae Ceaușescu.

Că Organizația Națiunilor Unite a devenit, și în ceea ce privește conflictul palestiniano-israelian, un eficient laborator de soluții vizînd stingerea acestuia și instaurarea unei păci juste și durabile în Orientul Mijlociu — lucru dovedit și cu prilejul recentelor dezbateri de la Geneva — pune și mai bine în relief autoritatea și realismul insistenței cu care țara noastră, președintele ei, tovarășul Nicolae Ceaușescu, au exprimat convingerea în rolul și posibilitățile forumului mondial de a analiza și descifra rezolvări viabile, au considerat și consideră, de cea mai mare însemnătate, întărirea continuă a rolului Organizației Națiunilor Unite, astfel încît aceasta să-și manifeste plenar și constant potențialul său de catalizator în rezolvarea problemelor lumii de azi.

Pe deplin convinsă de contribuția ce poate fi adusă de O.N.U. la limpezirea situației din Orientul Mijlociu, la stingerea conflictului din regiune, la îmbunătățirea climatului internațional, țara noastră a avut, și la dezbaterile de la Geneva, o poziție activă, constructivă, reafirmîndu-și disponibilitatea de a face, în continuare, totul pentru rezolvarea problemei palestiniene, pentru reglementarea, pe cale pașnică, prin tratative, a situației din Orientul Mijlociu, pentru instaurarea unei păci globale, juste și durabile în regiune.

AFRICA AUSTRALĂ

Final de negocieri, început de noi evoluții...

După 11 întîlniri — dintre care cinci s-au desfășurat în capitala R.P. Congo —, Angola, Cuba și Africa de Sud (cu medierea S.U.A.) au semnat, la 13 decembrie, Protocolul de la Brazzaville. Acesta va fi urmat de Tratatul final de pace privind Africa australă, ce va fi încheiat, la 22 decembrie, la New York.

Consemnăm, așadar, un sfîrșit — menit să decidă perspective favorabile — al îndelungatei perioade de negocieri purtate, începînd de la 14 martie a.c. (la Londra) de Angola, Cuba, Africa de Sud și S.U.A., iar, apoi, la Geneva, Cairo, New York, Praia (Capul Verde), Brazzaville, uneori de mai multe ori în același oraș, cum a fost cazul capitalei congoleze. Finalul este cu atît mai important cu cît, la 2 decembrie, tot la Brazzaville, în ultimul moment, delegația sud-africană refuzase să semneze protocolul și plecase pe neașteptate la Pretoria, punînd astfel capăt, în mod brutal, ședințelor tehnice, dar și creînd un nou moment critic în evoluția situației din regiunea australă africană. De altfel, în vară, s-a avut în vedere ca 1 noiembrie a.c. să reprezinte data de debut a aplicării mecanismului Rezoluției 435 a O.N.U. privind acordarea independenței Namibiei, dată care, însă, n-a fost respectată de Africa de Sud, din cauza dezacordului privind calendarul retragerii trupelor cubaneze din Angola. S-a vorbit, ulterior, de 1 ianuarie, dar, cum negocierile privind cauza dezacordului amintit au trenat, firește că s-a îndepărtat și perspectiva reglementării problemei namibiene și, implicit, cea a situației din Angola. În aceste circumstanțe, pasul făcut înainte în rezolvarea, pe cale negociată, a situației din Africa australă, prin încheierea acordului privind retragerea trupelor sud-africane din sudul Angolei și crearea unei comisii mixte care să supravegheze retragerea respectivă și încetarea focului, a fost urmat de un pas înapoi, prin persistența unor neînțelegeri, care au condus la blocarea tratativelor. Au urmat momente de incertitudini, de „suspans" și chiar de scepticism total în legătură cu șansele de concretizare, încă în acest an, a negocierilor tripartite, cu mediere americană.

Pînă la urmă, protocolul privind retragerea trupelor cubaneze de pe teritoriul angolez și accesul Namibiei la independență a fost semnat, la 13 decembrie, la Palatul Poporului din Brazzaville, de reprezentanții Angolei, Cubei și Africii de Sud, sub auspiciile Statelor Unite. Ceremonia respectivă s-a desfășurat în prezența președintelui Republicii Populare Congo, colonelul Denis Sassou Nguesso. Documentul a fost parafat de adjunctul ministrului angolez al apărării, Antonio dos Santos, de adjunctul ministrului de externe al Cubei, Ricardo Alarcon, și de ministrul de externe sud-african, Roelof „Pik" Botha. O copie a documentului a fost remisă de mediatorul american Chester Crocker (subsecretar de stat pentru problemele africane) șefului statului congolez. În calitate de observatori, au fost de față A. Adamîșin, adjunct al ministrului de externe sovietic, și Marti Ahtisaari, comisar O.N.U. pentru Namibia.

După cum anunță agențiile de presă, documentul parafat prevede aplicarea, începînd de la 1 aprilie 1989, a Rezoluției 435 (1978) a Consiliului de Securitate al O.N.U. privind independența Namibiei. În afara datei referitoare la începerea aplicării Rezoluției 435, protocolul de la Brazzaville (ce va fi urmat de semnarea Tratatului final de pace, la 22 decembrie a.c. la New York) stabilește, de asemenea, data de 22 decembrie pentru parafarea unui acord între Angola și Cuba privind retragerea militarilor cubanezi aflați pe teritoriul angolez.

Redesfășurarea militarilor cubanezi în nordul Angolei și părăsirea, în etape, a acestei țări, de către unitățile cubaneze, se vor efectua în decurs de 27 de luni, începînd de la 1 aprilie 1989. În protocolul de la Brazzaville sînt prevăzute, de asemenea, schimbul de prizonieri de război și crearea, de către cele trei țări, a unei comisii comune însărcinate cu „discutarea și soluționarea" tuturor problemelor ridicate de textul documentului. O anexă referitoare exclusiv la comisia comună precizează că, după accesul Namibiei la independență, guvernul acestei țări va fi invitat să se alăture comisiei, ca membru cu drepturi depline. O comisie de verificare se va ocupa de aplicarea protocolului semnat la Brazzaville.

Semnarea acestui protocol — încheiat la 15 noiembrie, la Geneva — va deschide, astfel, calea aplicării Rezoluției 435 privind independența Namibiei, teritoriu ocupat de Africa de Sud, începînd din 1920.

Din sursă diplomatică s-a aflat că, inițial, datele avansate pentru aplicarea Rezoluției 435 în schițele de protocol, redactate în cursul precedentelor dezbateri, au fost 1 martie și 1 aprilie, dar, în cele din urmă, a fost reținută ultima dintre ele.

Retragerea treptată a trupelor cubaneze spre nordul Angolei și plecarea lor — operațiune ce se va extinde pe o perioadă de 27 de luni — vor fi controlate, pe teren, la trei niveluri. Verificarea propriu-zisă va fi efectuată de către echipe de observatori ale O.N.U. (În negocierile de la începutul lunii decembrie a.c., piatra de încercare o constituia faptul că Havana și Luanda nu acceptau să-i autorizeze pe funcționarii O.N.U. să se deplaseze unde doresc pe teritoriul angolez). La nivelul imediat superior se va situa un organism incluzînd cele trei părți direct interesate (Africa de Sud, Angola și Cuba), plus Statele Unite și U.R.S.S., care ar urma să fie sesizate în caz de diferend. În ultimă instanță, dacă dezacordul persistă, cei cinci membri permanenți ai Consiliului de Securitate al O.N.U. ar urma să intervină — remarcau observatorii — ca un fel de „curte de apel".

După semnarea acestui protocol, viitoarea etapă a constituit-o redactarea unui tratat trilateral, pe care Pretoria, Havana și Luanda îl vor parafa, astăzi, joi, 22 decembrie. Consiliul de Securitate al O.N.U. se va întruni, apoi, imediat, la începutul lunii ianuarie, pentru a da, oficial, cale liberă procesului de aplicare a Rezoluției 435.

În discursul rostit după semnarea protocolului de la Brazzaville, mediatorul american C. Crocker a salutat semnarea acestui document. De asemenea, el a mul-

tumit președintelui congolez, precum și tuturor celor care au participat activ la îndelungatul proces al negocierilor.

Dintre reacțiile după semnarea documentului de la Brazzaville o semnalăm, în primul rînd, pe cea a Organizației Poporului din Africa de Sud-Vest (SWAPO), prin care aceasta a salutat protocolul tripartit, exprimîndu-și satisfacția pentru faptul că, „pînă la urmă, poporul nostru va putea să-și exercite dreptul la autodeterminare și independență națională". Secretarul pentru informații al SWAPO, Hidipo Hamutenya, a declarat că semnarea documentului va contribui la consolidarea încetării neoficiale a focului, instituită de SWAPO începînd de la 1 septembrie a.c., ca parte a procesului de pace. Sursa a precizat că actuala decizie de încetare a ostilităților va fi menținută pînă la declararea armistițiului definitiv și oficial.

În ce o privește, SWAPO — recunoscută și de O.N.U. drept „singurul reprezentant al poporului namibian" — a fost ținută permanent la curent, de către angolezi și cubanezi, cu desfășurarea negocierilor inițiate în luna martie, la Londra. În prezent, ea se pregătește pentru alegerile prevăzute de Rezoluția 435 a Consiliului de Securitate al O.N.U., sub controlul unei forțe internaționale a O.N.U., care va asigura administrarea provizorie a teritoriului, imediat după punerea în aplicare a procesului.

■

Observatorii apreciază că SWAPO va trebui să facă față opoziției partidelor namibiene „interne" și manevrelor pe față sau pe ascuns ale cercurilor sud-africane vizînd dezbinarea populației negre, majoritare, pentru a împiedica apariția, în apropierea granițelor sale, a unui regim, care să le fie „ostil". Potrivit experților, mișcarea condusă de Sam Nujoma va trebui să-și desfășoare campania într-o atmosferă încordată, marcată de retragerea treptată a trupelor sud-africane, prezente în număr foarte mare în Namibia și, în special, la baza Walvis Bay, al cărei statut nu pare să fi fost încă reglementat în cadrul negocierilor de la Brazzaville.

În Angola, autoritățile guvernamentale apreciază că vor putea face față, în continuare, insecurității provocate de gruparea rebelă UNITA, dacă Washingtonul și Pretoria vor înceta ajutorul material acordat acesteia și dacă luptătorii mișcării de gherilă nu vor mai putea conta pe baze în adîncimea teritoriului namibian. Acest punct de vedere nu este, însă, împărtășit de Administrația S.U.A., care, potrivit unor surse informate, „a anunțat că nu își va întrerupe, deocamdată, ajutorul militar acordat UNITA". O necunoscută importantă o constituie atitudinea viitoare a sud-africanilor față de UNITA. Observatorii își pun întrebări în legătură cu poziția militarilor și a serviciilor de securitate de la Pretoria, iar opiniile lor nu sînt prea clare în această direcție.

■

Precizări privind eșalonarea întoarcerii militarilor cubanezi din Angola a făcut, la încheierea celei de-a VIII-a plenare a C.C. al P.C. din Cuba, primul secretar al C.C. al P.C. din Cuba, Fidel Castro. Astfel, potrivit agenției „Prensa Latina", el a anunțat revenirea din Angola, pînă la 1 aprilie 1989, a 3 000 militari cubanezi și a declarat că, în cursul următorilor doi ani după începerea punerii în aplicare a Rezoluției 435 a Consiliului de Securitate al O.N.U., privind accesul la independență al Namibiei, vor reveni în țară celelalte trupe cubaneze din Angola (aproximativ 50 000 militari). De notat că, în legătură cu toate aceste aspecte, Fidel Castro a avut convorbiri, la Havana, cu José Eduardo dos Santos, șeful statului angolez, care s-a aflat în vizită în Cuba.

Revenind la ecourile înregistrate după „momentul Brazzaville", notăm, de asemenea, că și președintele Congresului Național African (A.N.C.), Oliver Tambo, a salutat recenta semnare a protocolului privind soluționarea situației din sud-vestul Africii, exprimîndu-și convingerea că acest fapt va permite accesul la independență al Namibiei. Totodată, el a subliniat că actuala evoluție din regiune va impulsiona lupta A.N.C. pentru eliminarea sistemului de apartheid din Africa de Sud.

Comentînd semnificația semnării protocolului de la Brazzaville, observatorii politici apreciază că el se înscrie în efortul de rezolvare prin tratative a tuturor problemelor din Africa australă. Se relevă, în general, că negocierile, odată finalizate — atît în documente, cît, mai ales, în realitatea politico-geografică a continentului —, vor încheia un capitol al istoriei Africii și vor deschide un altul nou, menit să consemneze, ca realitate cotidiană, stabilitatea și pacea în zona australă africană.

Dumitru Constantin

În această săptămînă...

Islamabad. Precizări de politică externă

Președintele nou ales al Pakistanului, Ghulam Ishaq Khan, a declarat că țara sa dorește pacea și prietenia cu toate statele.

Adresîndu-se celor două camere ale parlamentului pakistanez, întrunite în ședință comună, Ghulam Ishaq Khan a afirmat că nealinierea va fi pilonul fundamental al politicii externe promovate de Islamabad, care va continua să acționeze în favoarea păcii și stabilității regionale și internaționale, ca membru al mișcării de nealiniere. Promovarea de bune relații cu vecinii va ocupa, pe mai departe, un loc important în activitatea de politică externă — a precizat președintele, specificînd că, în ce privește relațiile pakistanezo-indiene, țara sa are în vedere continuarea eforturilor pentru stabilirea de legături pașnice și de bună vecinătate cu India, pe baza respectării independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi, respectării integrității teritoriale, neintervenției și nefolosirii forței. Apoi, noul șef al statului s-a referit la raporturile Pakistanului cu S.U.A., pe care le-a caracterizat ca fiind bazate „pe perceperi identice ale păcii și stabilității în regiune", arătînd că întărirea acestor raporturi constituie unul din obiectivele politicii externe pakistaneze. De asemenea, el a evocat preocuparea noii conduceri de la Islamabad de a stabili relații prietenești cu Uniunea Sovietică și de a promova cooperarea reciproc avantajoasă în domenii economice și alte sfere de activitate.

Referindu-se la legăturile dintre Pakistan și China, președintele a subliniat că acestea au prioritate în activitatea de politică externă pakistaneză. Șeful statului a menționat, de asemenea, importanța relațiilor țării sale cu țările occidentale și Japonia, pentru sprijinul și asistența acordate în diferite domenii.

Despre acordurile privind Afganistanul, președintele pakistanez a considerat că ele au deschis căi pentru o soluționare cuprinzătoare a problemei afgane și, în acest context, a pledat pentru o rezolvare politică. El s-a pronunțat, de asemenea, pentru continuarea sprijinului acordat cauzei arabe, ca și mișcărilor democratice și de independență din Africa și America de Sud.

Israel. Spre un nou guvern de coaliție

Liderul Blocului Likud, Yitzhak Shamir, și conducătorul Partidului Muncii, Shimon Peres, au convenit să formeze un nou guvern de coaliție după intense negocieri care au durat 48 de ore — anunță agențiile internaționale de presă. Acordul, în acest sens, urmează să fie ratificat de comitetele centrale ale celor două partide.

Yitzhak Shamir — arată agenția „EFE" — dorește să anunțe componența viitorului său guvern la 22 decembrie și să o prezinte președintelui Chaim Herzog, care îi ceruse să formeze o coaliție cu Partidul Muncii. Astfel, în noul guvern, Shamir — relevă aceeași agenție — va exercita funcția de prim-ministru pe întreaga perioadă a mandatului său de patru ani, iar Shimon Peres va fi vicepremier și ministru de finanțe. În funcția de ministru al apărării va rămîne, în continuare, Yitzhak Rabin (Partidul Muncii), unul dintre principalii promotori ai coaliției cu Blocul Likud, iar funcția de ministru de externe va fi deținută de Moshe Arens, apropiat colaborator al primului ministru.

Negocierile între cele două mari partide israeliene s-au încheiat după ce Y. Shamir a acceptat cererile formulate de Partidul Muncii, în special aceea ca președinția comisiei parlamentare pentru problemele financiare să revină Partidului Muncii — funcție considerată de importanță vitală în aceste momente cînd țara este confruntată cu o recesiune incipientă, iar zeci de întreprinderi ale Confederației Oamenilor Muncii (Histadrut, controlată de Partidul Muncii) se află în pragul falimentului, comentează agenția „EFE".

Acordul prevede, de asemenea, ca partidele coaliției să dețină un număr egal de ministere în guvern (zece fiecare).

În urma acordului Shamir-Peres se așteaptă ca partidele de extremă dreaptă, care se angajaseră să-l sprijine pe primul ministru, să treacă în opoziție.

Noul guvern de coaliție, apreciază observatorii, prezintă aceleași caracteristici ca și precedentul guvern, adesea criticat de israelieni pentru imobilismul său. Cele două mari partide israeliene au hotărît, într-adevăr, să facă față împreună unei conjuncturi internaționale radical schimbate, în urma deciziei Consiliului Național Palestinian privind proclamarea statului palestinian independent, a recentelor rezoluții adoptate de Adunarea Generală a O.N.U., ca și a hotărîrii S.U.A. de a iniția un dialog cu O.E.P.

MADRID

După greva generală

Convocată de cele două mari centrale sindicale, Comisiile muncitorești (de tendință comunistă) și Uniunea Generală a Muncitorilor (de tendință socialistă), greva generală de la 14 decembrie, precum și marea manifestație populară din Madrid, de la 16 decembrie, au înregistrat un răsunător succes, în primul rînd prin masiva participare : opt milioane de persoane (la o populație activă de aproape 12 milioane, din care nouă milioane avînd un loc de muncă).

Miercuri 14 decembrie, transmitea corespondentul la Madrid al ziarului belgian „Le Soir", „străzile capitalei și ale altor orașe spaniole arătau ca un tablou al lui De Chirico : un mare deșert urban...". În Spania, la 14 decembrie, — scria cotidianul italian „La Repubblica" — „s-au oprit pînă și ceasurile"... În ciuda paralizării întregii activități economice, „atmosfera generală — constata agenția spaniolă de știri «EFE» — a fost calmă, toate părțile implicate în conflict subliniind desfășurarea pașnică a unei zile în care incidentele înregistrate au fost atît de nesemnificative, încît — subliniau sindicatele — nu merită nici măcar a fi menționate". Două zile mai tîrziu — vineri 16 decembrie —, peste un milion de persoane s-au concentrat în centrul Madridului, la Puerta del Sol, pentru a-și exprima satisfacția față de „succesul istoric" al acestei prime greve generale din ultimii 54 de ani. Însuși premierul socialist Felipe González a recunoscut „succesul politic" al grevei generale, în timp ce un comunicat oficial al guvernului semnala că masiva participare a oamenilor muncii reprezintă „o dură lovitură politică" pentru puterea executivă. Drept urmare, primul ministru a avansat propunerea unei reuniuni comune de lucru, joi 22 decembrie, la care să participe reprezentanți ai guvernului, sindicatelor și patronatului, pentru a analiza situația economico-socială a Spaniei.

Rezultatul acestui protest popular, au declarat liderii U.G.M. și Comisiilor muncitorești, obligă la „negocierea unor decizii politice" cu guvernul. Dar aceste negocieri — precizează sindicatele — trebuie să fie strict bilaterale (guvern — sindicate, deci excluzînd patronatul). Propunerea guvernului privind desfășurarea de negocieri tripartite (incluzînd patronatul) este considerată de U.G.M. și Comisiile muncitorești drept inadecvată, deoarece, „înainte de orice", guvernul „ar trebui să-și asume" cele cinci revendicări concrete ce au dus la declanșarea grevei. Este vorba, între altele, de înlocuirea planului guvernamental privind crearea de locuri de muncă pentru tineret (care, potrivit sindicatelor, i-ar transforma pe tineri în forță de muncă ieftină) printr-un plan global de creare de noi locuri de muncă și de majorarea cu două procente a pensiilor și salariilor funcționarilor, avîndu-se în vedere că inflația a crescut, contrar previziunilor oficiale, de la 3 la 5 la sută. O eventuală întîlnire — a subliniat Nicolás Redondo, secretarul general al U.G.M. — trebuie să abordeze nu politica macroeconomică, ci revendicările concrete ale oamenilor muncii. În ciuda faptului că la greva generală au participat opt milioane de oameni ai muncii, nici U.G.M. și nici Comisiile muncitorești nu consideră că acest lucru ar trebui să ducă la alegeri anticipate. Totuși, după părerea secretarului general al Comisiilor muncitorești, Antonio Gutierrez, în cazul în care se va produce o schimbare în politica economică a guvernului, unii dintre membrii săi ar trebui înlocuiți, deoarece — era de părere și Nicolás Redondo — „sînt anumiți miniștri ce n-au calificarea necesară pentru a participa la negocieri".

Apreciind greva generală drept expresie a „protestului național", Julio Anguita, secretarul general al P. C. din Spania, a subliniat că „ceea ce reprezenta o revendicare a sindicatelor a căpătat noi dimensiuni, devenind o stare de opinie". La rîndul său, Adolfo Suárez, fost premier și actualul lider al Centrului Democratic și Social (C.D.S.), afirma că „guvernul a obținut succese considerabile în politica sa economică, dar a neglijat aspectele sociale. Acum este evident că va trebui să-și revizuiască politica".

R.D.

ATENA. Negocieri prelungite în legătură cu viitorul bazelor americane

Inițiate la 14 noiembrie 1987 și urmînd a se încheia, în principiu, pînă la sfîrșitul lui 1988, cînd expiră vechiul acord dintre cele două părți, semnat în 1983, negocierile greco-americane privind viitorul bazelor militare ale S.U.A. de pe solul elen au fost prelungite, totuși, pentru anul viitor, datorită dificultăților și deosebirilor de vederi manifestate pe toată durata lor. Anunțată săptămîna trecută, la încheierea celei de-a 12-a runde de tratative, de la Atena, această decizie constituie, fără îndoială, o soluție de ultim moment, deși oarecum previzibilă, menită a permite reluarea problemelor controversate și pornind, sub aspect procedural, de la prevederile deseori invocate ale documentului ce continuă să reglementeze, pentru moment, prezența militară americană din Grecia. Practic, potrivit procedurii preconizate de acesta (și pe care Atena a respectat-o riguros, pînă acum, denunțînd, la 13 iulie, acordul din 1983 și oferind, astfel, „preavizul" necesar partenerului american), S.U.A. vor dispune, de la sfîrșitul anului, de un termen de 17 luni — nici mai mult, nici mai puțin — pentru retragerea trupelor lor de la cele patru mari baze militare și alte 20 de instalații auxiliare amplasate pe solul elen. Prevedere clară, neechivocă, urmînd a intra în vigoare în cazul în care, așa cum s-a întîmplat, noul acord asupra bazelor americane nu a putut fi realizat pe parcursul lui 1988.

Pornind de aici, cea de-a 12-a rundă de tratative, de săptămîna trecută, a adus, ca singură opțiune importantă, decizia partenerilor de a continua dialogul și pe durata celor 17 luni afectate, în principiu, desființării instalațiilor americane. Aceasta înseamnă, pe de o parte, cum menționează agențiile de presă, că ea nu a marcat nici un progres substanțial pe calea depășirii divergențelor manifestate timp îndelungat ; pe de alta, că realizarea propriuzisă a unui nou acord bilateral de cooperare economică și militară (cel din 1983 fiind valabil doar pentru cinci ani) s-ar putea să fie amînată pînă după viitoarele alegeri generale din Grecia, programate pentru iunie 1989. Confirmînd această impresie generală, purtătorul de cuvînt al guvernului elen, Sotiris Kostopoulos, declara, săptămîna trecută, la încheierea ultimelor negocieri, că „există încă semnificative deosebiri de vederi asupra mai multor chestiuni, deși nu se poate vorbi de un impas". Tratativele, a adăugat el, vor fi reluate în luna ianuarie, reafirmînd intenția Atenei de a supune orice eventual nou acord cu S.U.A. aprobării unui referendum popular. „Însemnate deosebiri de vederi" asupra unor probleme discutate au fost menționate și într-o declarație a purtătorului de cuvînt al Departamentului de Stat, Charles Redman, care a arătat că S.U.A. și Grecia vor continua să acționeze pentru realizarea unui acord „reciproc acceptabil" pe durata celor 17 luni prevăzute pentru retragerea bazelor.

Natura exactă a dificultăților apărute în cursul negocierilor nu a fost precizată nici la Atena, nici la Washington. Totuși, după cum relevă comentatorii, ele s-ar referi la două aspecte mai importante ale controversatei prezențe militare americane din Grecia. De la bun început, negocierile au fost însoțite de exigențele Atenei ca orice eventual nou acord asupra bazelor să-i garanteze „interesele naționale majore", ceea ce ar implica, între altele, o preocupare constantă pentru menținerea echilibrului de forțe în Marea Egee, datorită problemelor în suspensie din relațiile greco-turce. Or, se pare că punctul de vedere american în această privință nu satisface doleanțele părții elene. În al doilea rînd, este vorba de hotărîrea fermă și irevocabilă a Greciei de a închide baza aeriană americană de la Hellenikon, din apropierea Atenei, una dintre cele mai mari de pe teritoriul său. Anunțată încă în luna august și reiterată, oficial, la începutul lui septembrie, această măsură „nu este negociabilă", s-a precizat în capitala elenă, ceea ce ar implica, oricum, o diminuare a prezenței militare americane. Confruntate cu asemenea probleme, tratativele dintre cele două părți se desfășoară lent, iar deznodămîntul lor nu poate fi întrevăzut deocamdată.

I.M.

SAARC: „Cei șapte“ în preajma unei noi reuniuni la nivel înalt

La 29 decembrie, liderii celor șapte state membre ale Asociației Asiei de Sud pentru Cooperare Regională (SAARC) se vor întîlni la Islamabad, în Pakistan.

Este a patra întîlnire la nivel înalt a statelor SAARC : Bangladesh, Bhutan, India, Maldive, Nepal, Pakistan, Sri Lanka. Reuniunile anterioare au avut loc în 1985 — la Dhaka, în Bangladesh ; în 1986 — la Bangalore, în India ; și în 1987 — la Katmandu, în Nepal. Fiecare dintre aceste forumuri a însemnat un pas înainte pe calea înțelegerii, bunei vecinătăți și cooperării regionale.

De altfel, însăși nașterea Asociației Asiei de Sud pentru Cooperare Regională se datorează dorinței împărtășite de cele șapte țări membre de a promova înțelegerea și colaborarea dintre ele, în scopul rezolvării problemelor dezvoltării economice și sociale, pentru progresul fiecăreia dintre ele, al regiunii sud-asiatice, în genere. Ideea creării unei asociații de cooperare regională în Asia de Sud a fost evocată, pentru prima oară, în 1980, de către președintele de atunci al Bangladeshului, Ziaur Rahman. În urma propunerii sale, reprezentanții ministerelor de externe din cele șapte țări au avut patru reuniuni : la Colombo, în aprilie 1981, la Katmandu, în noiembrie 1981, la Islamabad, în august 1982, și la Dhaka, în martie 1983. De asemenea, în acest răstimp, s-au desfășurat o serie de întîlniri ale unor înalți funcționari și experți. Toate aceste întruniri au pregătit terenul cooperării regionale, au definit obiectivele sale, au delimitat domeniile specifice și recomandat un program de acțiune în sectoare stabilite de comun acord. La cea de-a patra reuniune a secretarilor afacerilor externe, de la Dhaka, s-a convenit asupra convocării primei reuniuni a miniștrilor de externe — la Delhi, la 2 august 1983. Potrivit deciziilor luate în cursul reuniunilor succesive amintite, nouă grupuri de studiu au fost formate și, apoi, transformate în grupuri de lucru, însărcinate cu punerea la punct, coordonarea și conducerea programelor privind nouă arii de cooperare, și anume : agricultură ; dezvoltare rurală ; telecomunicații ; meteorologie ; sănătate și demografie ; servicii poștale ; transporturi ; știință și tehnologie ; sport, artă și cultură.

O Declarație asupra cooperării regionale în sudul asiatic a fost semnată la Delhi, în august 1983, de miniștrii de externe. Prima reuniune la nivel înalt a avut loc în decembrie 1985, la Dhaka. Cu această ocazie, a luat naștere, oficial, Asociația Asiei de Sud pentru Cooperare Regională (SAARC), avînd, între altele, următoarele obiective : promovarea bunăstării popoarelor din Asia de Sud și ameliorarea calității vieții lor ; accelerarea creșterii economice, a progresului social și dezvoltării culturale în regiune ; contribuția la creșterea încrederii reciproce, la înțelegerea și aprecierea programelor respective ; promovarea unei colaborări active și a unei asistențe mutuale în domeniile economic, social, cultural, tehnic, științific ; întărirea cooperării cu celelalte țări în curs de dezvoltare ; consolidarea cooperării dintre statele membre în problemele de interes comun, în forumurile internaționale, și cooperarea cu organizațiile regionale și internaționale avînd scopuri și obiective similare. La baza promovării acestor obiective — consemna Declarația de constituire a SAARC — vor sta principii precum : egalitatea în drepturi, respectarea integrității teritoriale și a independenței naționale, neintervenția în afacerile interne ale altor state, avantajul reciproc. Colaborarea în cadrul SAARC — se preciza totodată — nu trebuie să se substituie cooperării bilaterale sau multilaterale, ci să fie complementară și, de asemenea, să nu intre în contradicție cu obligațiile bilaterale sau multilaterale.

În noiembrie 1986, la a doua întîlnire la nivel înalt, desfășurată în localitatea indiană Bangalore, participanții și-au reafirmat interesul pentru promovarea cooperării regionale. A fost instituit un organism de lucru — Secretariatul SAARC, cu sediul permanent în Nepal, la Katmandu. Declarația adoptată a reconfirmat dorința de a fi urmărite interesele păcii, stabilității, prieteniei și progresului în zonă, în conformitate cu prevederile Cartei O.N.U. și principiile nealinierii. La Bangalore au fost abordate și precizate pozițiile statelor membre într-o serie de aspecte ale vieții internaționale precum : necesitatea reorganizării relațiilor economice internaționale, pe baza echității și egalității în drepturi, a eliminării diferitelor bariere și restricții din calea comerțului internațional.

În mod semnificativ, la a treia reuniune la nivel înalt, din capitala Nepalului, în noiembrie 1987, participanții s-au pronunțat pentru o mai strînsă cooperare Sud-Sud, ca și pentru o intensificare a dialogului Nord-Sud în contextul eforturilor menite să ducă la instaurarea unei noi ordini economice internaționale. Un acord a fost semnat pentru crearea unei rezerve alimentare regionale și încheiată o convenție privind combaterea terorismului în regiune.

Din succinta trecere în revistă a evoluției SAARC se poate observa că, asemeni altor organizații similare, asociația celor șapte state din sudul Asiei a luat ființă și s-a dezvoltat ca o expresie a tendinței, tot mai pronunțate, în ultimii ani, de sporire a cooperării între țările în curs de dezvoltare. În condițiile deteriorării sistemului economic mondial, ale promovării, de către statele occidentale, a numeroase bariere protecționiste, a unor dobînzi excesive, îngreunînd încercarea țărilor în curs de dezvoltare de a-și achita datoriile externe, aceste țări au căutat soluții pentru ieșirea din impas și combaterea efectelor crizei. În afara măsurilor luate pe plan intern, cooperarea dintre ele s-a relevat statelor în curs de dezvoltare drept o posibilitate de rezolvare a dificultăților cu care se confruntă. Realizarea de noi sisteme de relații de colaborare și schimburi în domenii de interes comun, înființarea de organizații regionale, bazate pe dorința conlucrării economice, a sprijinului reciproc pe multiple planuri, reprezintă, totodată, o modalitate viabilă și eficientă de sporire a încrederii și cooperării, de garantare a bunei înțelegeri. Iar efectele creșterii încrederii și înțelegerii, ale amplificării colaborării între state nu pot fi decît benefice pentru cauza păcii și progresului în diverse regiuni ale globului, în întreaga lume.

Liana Enescu

În această săptămînă...

Tokio. Vizita ministrului de externe al U.R.S.S. în Japonia

La invitația guvernului nipon, ministrul de externe al Uniunii Sovietice, Eduard Șevardnadze, a efectuat o vizită oficială în Japonia între 19 și 21 decembrie. În cadrul convorbirilor avute cu omologul său japonez, Sosuke Uno, Eduard Șevardnadze a arătat — precizează agenția „TASS“ — că Uniunea Sovietică acordă o atenție primordială reducerii nivelului de opoziție militară în regiunea Asiei și Pacificului și este gata să înceapă, oricînd, în orice loc și la orice nivel, convorbiri privind reducerea în zonă a potențialelor militare. U.R.S.S. contează, în acest proces, pe o participare activă a Japoniei — a declarat Șevardnadze. Cei doi miniștri au examinat, de asemenea, aspecte ale relațiilor bilaterale, exprimîndu-și intenția de a continua eforturile pentru dezvoltarea unor contacte reciproc avantajoase și a relațiilor în diferite domenii, inclusiv a dialogului politic, a colaborării comercial-economice, a schimburilor în sfera culturii și altele. În legătură cu perspectivele încheierii tratatului de pace dintre cele două țări, a fost examinată, în spirit constructiv, ideea creării unui mecanism de negocieri pentru analizarea tuturor aspectelor încheierii acestui tratat.

La încheierea convorbirilor dintre cei doi miniștri de externe, a fost semnată o notă privind intrarea în vigoare a programului de realizare a acordului dintre guvernele U.R.S.S. și al Japoniei referitor la relațiile culturale pe perioada 1989—1991, exprimîndu-se, totodată, dorința de a se acționa în vederea înfăptuirii ei.

În legătură cu rezultatele convorbirilor, a fost adoptat un Comunicat comun sovieto-japonez.

În timpul vizitei sale în Japonia, Eduard Șevardnadze a avut o întîlnire cu premierul nipon Noboru Takeshita, căruia i-a transmis un mesaj din partea lui Mihail Gorbaciov, informează agenția „TASS“. Premierul japonez a declarat că țara sa apreciază relațiile cu Uniunea Sovietică drept una dintre direcțiile importante ale politicii sale externe. Eduard Șevardnadze a avut, de asemenea, convorbiri cu secretarul general al Partidului Liberal-Democrat din Japonia, S. Abe, cu fostul prim-ministru Yasuhiro Nakasone și cu președintele Comitetului Central Executiv al Partidului Socialist, T. Doi.

În cursul întîlnirii cu Yasuhiro Nakasone, Eduard Șevardnadze a relevat — după cum transmite agenția „Kyodo“ — că, în cadrul a trei grupuri de lucru separate, s-au purtat discuții privind pregătirea unei reuniuni la nivel înalt sovieto-japoneze.

Ministrul de externe sovietic a exprimat speranța că discuțiile din grupurile de lucru vor fi extinse pentru a acoperi probleme politice, economice, comerciale și din alte domenii.

CIPRU

O nouă etapă de eforturi politice

Intr-un climat împovărat de incidentul care a avut loc, la 11 decembrie, în apropierea hotelului „Ledra Palace" din Nicosia (un soldat cipriot-turc a fost împuşcat de un membru al Gărzii naţionale cipriote, după ce pătrunsese, potrivit declaraţiilor oficiale, în „zona-tampon" dintre cele două comunităţi din insulă, aflată sub supravegherea forţelor O.N.U. de menţinere a păcii), preşedintele Ghiorghios Vassiliou şi liderul cipriot-turc, Rauf Denktaş, au inaugurat, luni, printr-o întrevedere desfăşurată în prezenţa reprezentantului special al Naţiunilor Unite, Oscar Camillon, o nouă etapă a tratativelor menite să ducă la soluţionarea politică, paşnică, a situaţiei din Cipru.

Actuala lor rundă de tratative (a doua, după un impas de mai bine de trei ani) urmează celei din intervalul 15 septembrie — 7 noiembrie, organizată, de asemenea, sub auspiciile O.N.U., cu participarea nemijlocită a reprezentantului forului mondial în insulă. La reşedinţa oficială a acestuia, situată în apropierea aeroportului internaţional din Nicosia, şeful statului şi liderul cipriot-turc au avut, cu acea ocazie, nu mai puţin de 19 întrevederi prelungite, fără a reuşi, însă, potrivit observatorilor, să facă un pas decisiv în direcţia obiectivului stabilit de comun acord : degajarea cadrului unei rezolvări politice globale a problemei cipriote pînă spre data de 1 iunie anul viitor. Evoluţia negocierilor, progresele realizate sau schiţate şi dificultăţile întîmpinate au fost evaluate, în totalitate, la convorbirile pe care, conform calendarului stabilit anterior, cei doi interlocutori ciprioţi le-au avut, încă o dată, la sediul O.N.U. din New York, cu secretarul general al Organizaţiei mondiale, Javier Perez de Cuellar. Desfăşurate în zilele de 22—23 noiembrie, în mijlocul unui interes explicabil, aceste întrevederi au relevat, deopotrivă, angajamentul serios al părţilor pe calea negocierilor, a unei soluţii paşnice, durabile, dar şi diferitele obstacole ce mai trebuie depăşite. Din dorinţa evidentă de a înainta într-o atare direcţie, de a asigura continuitatea şi ritmul negocierilor, preşedintele Vassiliou şi Rauf Denktaş au acceptat, atunci, sugestia lui Perez de Cuellar de a începe, la 19 decembrie, o nouă rundă de convorbiri aprofundate şi de a proceda, în comun, la un al doilea bilanţ, în prima jumătate a lunii martie 1989. Cum s-a precizat cu acea ocazie, printr-un comunicat al cărui laconism nu a rămas nesesizat de observatori, noile tratative vor fi consacrate explorării unui „larg cîmp de opţiuni asupra fiecăruia din aspectele conflictului" şi evaluării lor „în lumina intereselor şi preocupărilor reciproce".

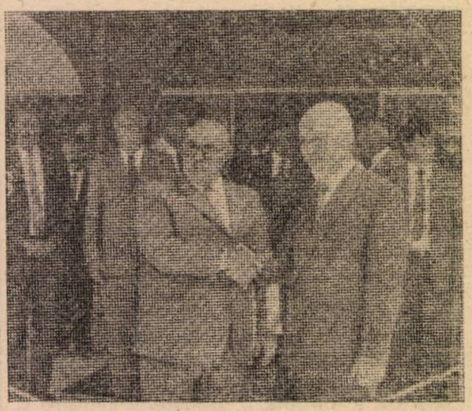

Preşedintele Ghiorghios Vassiliou (dreapta) şi liderul cipriot-turc, Rauf Denktaş, la inaugurarea noului proces de convorbiri intercomunitare

Iniţiat după un impas prelungit, datorat poziţiilor divergente ale părţilor asupra unor chestiuni esenţiale, noul dialog intercipriot comportă, desigur, un grad apreciabil de dificultate. Printre aspectele care ar urma să-şi afle rezolvarea, în cadrul lui, figurează, îndeosebi, stabilirea modalităţilor de transpunere în practică a acordului de principiu privind crearea unui stat federal cipriot, pe bază comunitară, retragerea trupelor turce (estimate la 30 000 de militari) şi a colonilor turci din partea de nord a insulei, garanţiile internaţionale „eficiente" solicitate de cipriotii-greci pentru noul statut federal, asigurarea libertăţii de mişcare, stabilire şi proprietate a tuturor cetăţenilor, pe întreg teritoriul naţional, conform, de asemenea, doleanţelor exprimate de guvernul de la Nicosia.

În legătură cu toate aceste probleme, de importanţă primordială, părţile şi-au expus, în repetate rînduri, poziţiile sensibil diferite, fără a reuşi, după cum se relevă, să ajungă la o abordare substanţial nouă cu ocazia convorbirilor din intervalul 15 septembrie — 7 noiembrie. De altfel, potrivit unor comentarii apărute între timp, întrevederile menţionate nici nu şi-au propus obiective prea ambiţioase, apreciate, poate, ca nerealiste în actuala etapă a căutărilor politice. Desfăşurate într-un climat constructiv, de lucru, deşi, conform unui consens iniţial, ambele părţi s-au abţinut de la declaraţii publice asupra fondului negocierilor, ele au fost consacrate, mai curînd, unui inventar general al problemelor litigioase, sub toate aspectele lor, şi, firesţe, prezentării detaliate a punctelor de vedere ale celor două comunităţi. „Toate chestiunile importante, pentru ei, ca şi pentru noi, au fost evocate, şi, pentru moment, ne-am expus fiecare poziţiile — declara preşedintele Vassiliou, într-un interviu acordat ziarului «Le Monde». Este pentru prima dată cînd întreprindem un asemenea demers : să înţelegem modul de a gîndi al celuilalt".

Pornind de aici, noua rundă de convorbiri, inaugurată luni, este chemată să ducă la aprofundarea dialogului, la cristalizarea de progrese şi compromisuri pe calea spre o soluţie paşnică, viabilă, în consens cu interesele de fond ale Republicii Cipru, ale celor două comunităţi din insulă. Momentul, se subliniază, este al unor opţiuni importante, al asumării unor răspunderi sporite, cu atît mai mult cu cît drumul spre obiectivul propus nu se profilează cu claritate, iar dificultăţile iniţiale se menţin. În plus, pe fundalul de „optimism moderat" generat de tratative, de organizarea şi de continuarea lor susţinută, incidente ca cel de la 11 decembrie pot avea consecinţe nedorite, resuscitînd temeri şi aprehensiuni frecvent exprimate. Aflat la Istanbul, liderul cipriot-turc, Rauf Denktaş, declara că s-ar putea ajunge chiar la întreruperea dialogului, ceea ce, firesţe, nu e cîtuşi de puţin de dorit în etapa actuală.

În această săptămînă...

Deteriorarea relaţiilor dintre Zair şi Belgia

Autorităţile din Zair au ordonat tuturor întreprinderilor publice zaireze, care au birouri de reprezentare în Belgia, să le transfere în alte ţări din Europa — a anunţat agenţia zaireză de presă „A.Z.A.P.", recepţionată la Bruxelles. Această măsură, ce vizează nouă întreprinderi, a fost anunţată de „A.Z.A.P." într-un amplu comentariu referitor la vizita efectuată în Belgia de o delegaţie zaireză la nivel înalt. Membrii acestei delegaţii anunţaseră, încă de la 11 decembrie, încetarea relaţiilor privilegiate dintre Zair şi fosta putere colonială.

Agenţia „A.Z.A.P." reaminteşte, totodată, că hotărîrea zaireză de a renunţa la orice reducere a datoriei sale faţă de Belgia este „irevocabilă". O ofertă în acest sens — pentru suma de un miliard de franci belgieni — fusese făcută de primul ministru belgian, W. Martens, la sfîrşitul lunii octombrie, în cursul unei vizite oficiale efectuate la Kinshasa. Propunerea amintită a suscitat comentarii critice în Belgia din partea unor cercuri politice, precum şi a unor ziare influente. Pentru a pune capăt la ceea ce s-a considerat a fi „o campanie de denigrare şi ostilitate" din partea autorităţilor belgiene, Kinshasa a respins, în urmă cu două săptămîni, oferta belgiană şi s-a angajat să ramburseze integral datoriile zaireze faţă de Belgia.

Mişcarea Populară a Revoluţiei (partid de guvernămînt, unic în Zair) a cerut studenţilor zairezi din Belgia să părăsească această ţară la sfîrşitul anului şcolar în curs. Cetăţenii zairezi din Belgia au primit dispoziţia să-şi lichideze bunurile de care dispun în această ţară şi să le transfere în străinătate — informează agenţiile internaţionale de presă.

Sub o formă sau alta, la nivelul reafirmării unor poziții de principiu sau al analizei detaliate, chestiunile legate de desfășurarea noii runde de negocieri intercipriote s-au aflat pe agenda unor susținute contacte, demersuri și preparative din ultimul timp. Rauf Denktaș, interlocutorul președintelui Vassiliou, s-a aflat în Turcia, unde a avut convorbiri cuprinzătoare asupra diferitelor aspecte ale tratativelor. La începutul lunii, Oscar Camillon, care îl reprezintă la convorbiri pe secretarul general al O.N.U., a călătorit la Ankara și la Atena, conferind cu oficialități din cele două capitale asupra conținutului noii etape a dialogului. De asemenea, problemele de fond ale tratativelor s-au aflat, la 9 decembrie, pe ordinea de zi a unei reuniuni a Consiliului Național cipriot (organ suprem de decizie, alcătuit din liderii principalelor partide cipriote-grecești), desfășurată sub conducerea președintelui Gh. Vassiliou. Participanții au hotărît să se întîlnească din nou, în cursul lunii, în încercarea de a stabili o „strategie comună" pentru actuale convorbiri cu reprezentanții comunității cipriote-turce. Și aceasta, deoarece, după cum relevă agențiile de presă, în cursul reuniunii au fost exprimate aprecieri diferite asupra dialogului în curs, a modului lui de desfășurare. Astfel, liderii Partidului Progresist al Oamenilor Muncii din Cipru (A.K.E.L.) și Adunării Democratice, cele mai mari din insulă, și-au reafirmat sprijinul deplin față de poziția șefului statului privind purtarea de „negocieri necondiționate", în vederea unei soluții globale ; în același timp, fostul președinte Spyros Kyprianou, care conduce Partidul Democratic, și liderul Partidului Socialist (E.D.E.K.) au manifestat, arată „China Nouă", rezerve asupra continuării dialogului, insistînd asupra necesității abordării prioritare a chestiunii retragerii trupelor turce din nordul țării (unde se află de la evenimentele din iulie — august 1974) și a altor aspecte controversate.

Cu toate că are de depășit numeroase dificultăți, că premisele lui nu sînt unanim acceptate, actualul dialog intercipriot marchează o etapă calitativ nouă în evoluția situației din insulă, integrîndu-se în tendința mai generală de abordare politică, negociată, a unor probleme și conflicte nesoluționate. O tendință spre pace, aprecia președintele Vassiliou, exprimîndu-și speranța că aceasta nu va ocoli țara sa. Într-un recent raport adresat Consiliului de Securitate, prilejuit de prelungirea cu încă șase luni a mandatului forțelor O.N.U. de menținere a păcii în insulă (U.N.F.I.C.Y.P.), secretarul general al forului mondial sintetiza astfel condițiile de desfășurare și semnificația noilor negocieri : „Este pentru prima oară, în ultimii 25 de ani, cînd liderii celor două comunități și-au declarat clar atașamentul față de eforturile vizînd reglementarea globală a problemei cipriote și dorința de a asigura realizarea acestei reglementări pînă la 1 iunie 1989". Cu aceeași ocazie, demnitarul O.N.U. își manifestă speranța că cele două părți vor persevera pe calea inițiată, subliniind necesitatea ca, în lunile viitoare, ele să-și dovedească „disponibilitatea de a renunța la vechile poziții", trecînd „la căutarea unor soluții de compromis, care să țină seama de interesele ambelor comunități". Rezultatele concrete ale noului dialog se vor vedea în luna martie anul viitor, cînd președintele Vassiliou și Rauf Denktaș vor proceda, la New York, împreună cu Perez de Cuellar, la al doilea bilanț al tratativelor, stabilind, în funcție de el, căile și modalitățile de acțiune pentru etapa următoare, considerată ca decisivă.

I. Madoșa

BEIJING

Convorbiri chino-indiene

La începutul acestei săptămîni, premierul indian Rajiv Gandhi a sosit la Beijing într-o vizită oficială de cinci zile (19—23 decembrie) ; în cadrul acesteia a purtat convorbiri cu premierul Li Peng și alte oficialități chineze cu privire la relațiile dintre cele două țări și la probleme internaționale. Pe lîngă Beijing, demnitarul indian urmează să viziteze Xian — „ o veche capitală legată de tradiționala prietenie chino-indiană" (agenția „China Nouă") — și Shanghai, cel mai mare oraș al Chinei.

Vizita pe care Rajiv Gandhi o efectuează în R. P. Chineză, la invitația premierului Li Peng, este prima la acest nivel în ultimii 34 de ani, după cea întreprinsă în 1954 de Jawaharlal Nehru. Agenția „China Nouă" aprecia, în preajma evenimentului, că actuala vizită „poate constitui un nou start pentru dezvoltarea relațiilor de prietenie și cooperare dintre cele două țări."

După o perioadă bună — notează „China Nouă" —, relațiile chino-indiene s-au deteriorat în ultimii ani ai deceniului cinci și în primii ani ai deceniului șase, în primul rînd ca urmare a unor dispute de frontieră. În 1976, cînd cele două țări au restabilit relațiile diplomatice la nivel de ambasadă, a început o perioadă marcată de reducerea încordării. De atunci, relațiile bilaterale s-au dezvoltat permanent, deși nu pe măsura așteptărilor. Cu toate că sînt țări cu sisteme politice diferite, India și China au multe probleme și obiective similare — se arată în comentariul agenției citate. Fiind cele mai populate țări în curs de dezvoltare — totalul populației lor reprezintă peste o treime din populația globului —, India și China au nevoie de un climat internațional pașnic, pentru a-și putea pune în aplicare programele naționale de dezvoltare economică și culturală. India este o importantă țară membră fondatoare a mișcării de nealiniere. China, care promovează o politică externă pașnică și independentă, și-a exprimat hotărîrea de a nu se alinia niciodată vreuneia dintre cele două superputeri. Ambele țări au ajuns, se pare, la concluzia că pot colabora, în mod eficient, în vederea promovării dezarmării și păcii pe plan mondial. Cu toate că punctul de vedere al Indiei în problemele Kampuchiei și Afganistanului este diferit de cel al Chinei, ambele țări se pronunță pentru retragerea trupelor străine și soluționarea conflictelor pe cale politică. Ele au poziții similare în probleme importante, cum ar fi cooperarea Sud-Sud, dialogul Nord-Sud și stabilirea unei noi ordini economice mondiale — conchide agenția „China Nouă".

Opinia publică indiană acordă, la rîndul său, o mare atenție vizitei lui Rajiv Gandhi în China. Recent, premierul indian a declarat, în parlament, că vizita sa la Beijing are ca obiectiv pregătirea creării unui climat care să înlesnească o reglementare a problemelor comune. Reluarea dialogului este în interesul relațiilor bilaterale, păcii și stabilității în Asia și în lume în general, a spus el.

Potrivit comentariilor apărute în presa indiană, reluarea dialogului va reactualiza spiritul Conferinței de la Bandung din 1955, în cadrul căreia India și China au jucat un rol important în elaborarea principiilor promovării păcii și colaborării internaționale, ale coexistenței pașnice între state cu sisteme sociale diferite.

În ajunul acestei vizite — relatează din Delhi agenția „ADN" —, atît India cît și China și-au exprimat dorința de a elimina tensiunile, de a discuta probleme legate de frontiera dintre ele și căile de soluționare a acestora. În problema frontierei, pînă în prezent au avut loc opt runde de convorbiri. S-a convenit ca, în zona de frontieră, să se instaureze pacea și ordinea pînă cînd va fi găsită o soluție acceptabilă.

Primele aprecieri după runda întîi de convorbiri chino-indiene evidențiază dorința celor două țări de a situa pe o treaptă superioară relațiile reciproce. Astfel, premierul Li Peng a declarat că această vizită reprezintă un eveniment important după suspendarea contactelor directe dintre conducătorii celor două țări, în urmă cu peste 30 de ani. Rajiv Gandhi a relevat că atît India, cît și China sînt confruntate cu probleme similare. Ca urmare, ele ar trebui să-și intensifice contactele directe. În cadrul convorbirilor cu premierul indian, Rajiv Gandhi, primul ministru chinez, Li Peng, a mai declarat — informează agenția „China Nouă" — că problema frontierei dintre cele două țări, care constituie un impediment în calea îmbunătățirii relațiilor bilaterale, poate fi soluționată pe baza principiului înțelegerii reciproce. La rîndul său, premierul Gandhi a menționat că, în timp ce ambele țări urmăresc găsirea unei soluții în problema frontierei, în această zonă trebuie menținut un climat de calm. India este hotărîtă să soluționeze această chestiune în spiritul avantajului reciproc. El a reafirmat că guvernul indian consideră Tibetul o regiune autonomă a Chinei.

În programul vizitei sînt cuprinse și convorbiri la nivelul miniștrilor de externe. În cadrul întrevederii cu omologul său indian, Narasimha Rao, ministrul chinez al afacerilor externe, Qian Qichen, a subliniat necesitatea îmbunătățirii relațiilor bilaterale, în pofida persistenței unor divergențe și dispute.

În seara primei zile a vizitei la Beijing a înaltului oaspete indian, premierul chinez a oferit o recepție în onoarea acestuia. În toastul rostit, Li Peng a afirmat că R. P. Chineză nutrește sincere speranțe că se va obține o soluționare rațională și echitabilă a importantei probleme de frontieră dintre China și India prin intermediul unor consultări prietenești, desfășurate într-un spirit de înțelegere reciprocă. „Sîntem încrezători — a spus Li Peng — în faptul că China și India, fiind inițiatori ai celor cinci principii ale coexistenței pașnice, pot ajunge la o dezvoltare sănătoasă a relațiilor bilaterale, pe baza acestor principii". La rîndul său, premierul Rajiv Gandhi și-a exprimat dorința de a respecta cele cinci principii ale coexistenței pașnice în soluționarea problemelor dintre cele două țări. „Trebuie să găsim soluții durabile, bazate pe înțelegerea punctelor de vedere ale celor două părți, ceea ce va fi în interesul nostru reciproc". El și-a manifestat încrederea că problema de frontieră va fi soluționată pe căi amiabile.

Ilie Olteanu

CASABLANCA

Apel la valorificarea echitabilă a resurselor continentului african

În 1973, fostul şef al statului Niger, Hamani Diori, a avut iniţiativa convocării unei întîlniri la nivel înalt între Franţa şi ţările africane francofone. Au fost, atunci, 11 participanţi. În continuare (cu excepţia anului 1974, cînd, din cauza decesului preşedintelui Georges Pompidou, întîlnirea n-a avut loc), asemenea conferinţe s-au ţinut alternativ, fie în Franţa, fie pe sol african, numărul ţărilor reprezentate crescînd constant (pînă la 38 cîte au fost, acum, la Casablanca), lărgindu-se şi aria lor lingvistică — anglofone, lusofone şi arabofone.

Cea de-a 15-a întîlnire franco-africană, găzduită de capitala economică a Marocului, a reţinut atenţia prin mai multe date, care depăşesc simplul caracter statistic. Mai întîi, este vorba de prima ţară maghrebiană în care are loc o asemenea conferinţă. De asemenea, dacă observatorii insistă asupra numărului record de state reprezentate — 38 — şi, de asemenea, amintesc despre cei 22 şefi de stat prezenţi în Palatul regal din Casablanca, o fac spre a evidenţia şi bunele raporturi ale Marocului cu celelalte state africane, în condiţiile în care Rabatul a părăsit, în 1984, organizaţia panafricană din cauza unor dezacorduri în problema saharianã. Or, evoluţiile înregistrate între timp, în legătură cu mai multe conflicte de pe continent (inclusiv în ce-l priveşte pe cel saharian) au contribuit la crearea unei atmosfere de destindere politică.

În legătură cu ordinea de zi a întîlnirilor de acest gen, nu a fost una stabilită dinainte. Însă, în mod constant, intervenţiile s-au oprit asupra problemelor politice şi, îndeosebi, economice, care preocupă statele africane, în principal cooperarea între ţările francofone, relaţiile lor cu Piaţa comună, seceta, dialogul Nord-Sud, sprijinul pentru dezvoltarea lor, sistemul monetar internaţional, situaţia ţărilor enclavate, inflaţia şi, înainte de orice, datoria lor externă crescîndă.

După cum se constată, fiecare dintre problemele evocate mai înainte ar putea figura, doar ea singură, pe agenda dezbaterilor unei întîlniri. De pildă, astfel s-a întîmplat în 1975, cînd conferinţa a fost consacrată, în exclusivitate, noii ordini economice internaţionale, sau la cea din 1977 (Dakar), cînd a fost abordată problema securităţii statelor continentului şi, legat de aceasta, cea a dezvoltării economice, care, treptat, a început să domine subiectele asupra cărora se concentrează liderii africani prezenţi la aceste întîlniri.

Şi, la Casablanca, unele dintre problemele amintite au reţinut aproape în exclusivitate atenţia vorbitorilor. De pildă, preşedintele francez François Mitterrand arăta că „Africa nu trebuie marginalizată" din cauza atitudinii, în primul rînd a ţărilor industrializate.

O cuvîntare aşteptată a fost cea a preşedintelui ivorian, Félix Houphouet Boigny, decanul şefilor de stat africani, prezent la Casablanca, pentru prima oară, după mai mulţi ani, la o întîlnire de acest gen, gest interpretat ca o „reconciliere". În discursul său, preşedintele Houphouet Boigny arăta între altele: „Cînd unul dintre partenerii industrializaţi impune un preţ materiilor noastre prime, un alt preţ produselor sale fabricate, cel mai adesea pornind de la materiile noastre prime insuficient plătite, nu mai există legea pieţei, ci legea celui mai puternic!". În aceeaşi direcţie s-au făcut auzite avertismentele la adresa acelor „forţe egoiste", care „folosesc arma teribilă a divizării africanilor", şi, în consecinţă, s-a făcut apel la „coeziunea necesară apărării produselor agricole" ale continentului, la „valorificarea bogăţiei sale latente, neexploatate".

Regele Marocului, Hassan al II-lea, care a prezidat întîlnirea, devenind preşedinte în exerciţiu, a preconizat, între altele, ca, la mijlocul mandatului său, să aibă loc o întîlnire a miniştrilor de externe ai statelor prezente la Casablanca, spre „a evalua ceea ce s-a întreprins şi, deopotrivă, spre a pregăti viitoarea conferinţă la nivel înalt". Pornind de la ideea că aceste întruniri nu au „structuri rigide", că „există concertare între statele ce participă", suveranul marocan a pledat pentru impulsionarea raporturilor interafricane şi a evocat „dreptul şi obligaţia morală a celor prezenţi la Casablanca şi, în primul rînd, obligaţia sa, ca preşedinte în exerciţiu, de a face să fie ascultată vocea Africii, de a purta mesajul african". Principala problemă a ţărilor africane o constituie faptul că, în momentul accesului lor la independenţă, bazele lor economice nu erau suficient de solide, a relevat regele Hassan al II-lea. „Africa este bogată, dispunînd de importante resurse minerale şi energetice, dar trebuie să formăm un om nou, cu o conştiinţă africană", a apreciat suveranul Marocului.

Ceilalţi şefi de stat s-au referit, de asemenea, la rolul STABEX, organism însărcinat, în cadrul acordurilor de la Lomé (dintre Piaţa comună şi ţările membre ale A.C.P. — grupul ţărilor din Africa, zona Caraibilor şi Pacificului, asociate la C.E.E.), de a compensa pierderile la produsele agricole suferite de ţările producătoare. Invazia de lăcuste din unele state africane, deja afectate în ultimii ani de secetă, a fost, şi ea, evocată din cauza riscurilor de foamete pe care le implică.

Pe plan general se poate spune că examinarea situaţiei economice a avut, ca fundal, problemele politice şi speranţele suscitate de posibilitatea reglementării principalelor conflicte cu care s-a confruntat, în ultimii ani, Africa. În legătură cu aceasta, din sursă autorizată de la Elysée, se menţiona că reuniunea de la Casablanca s-a desfăşurat într-un „context deosebit de favorabil": în Ciad, un proces de normalizare a intervenit între N'Djamena şi Tripoli, care s-a concretizat prin restabilirea relaţiilor diplomatice între cele două ţări şi, mai recent, prin schimbul de ambasadori. În ce priveşte Sahara occidentală, principiul unui referendum privind autodeterminarea, sub egida O.N.U., a fost acceptat de cele două părţi, chiar dacă mai există probleme. În privinţa Africii australe — se aprecia — procesul de pace pare, de acum, ireversibil".

Reuniunea de la Casablanca a permis, de asemenea, şefilor de stat şi guvern numeroase întîlniri bilaterale.

La încheierea întîlnirii, declaraţia finală a fost citită de regele Hassan al II-lea al Marocului, care a exprimat satisfacţia în legătură cu perspectivele de reglementare a problemelor privind Angola şi Sahara occidentală, restabilirea păcii în Ciad, accesul Namibiei la independenţă, eforturile de soluţionare a conflictului din Orientul Mijlociu. Referitor la problemele economice ale Africii, a fost exprimată îngrijorarea faţă de deteriorarea raporturilor de schimb, de scăderea preţurilor unor materii prime şi produse, „situaţie care paralizează orice proiect de dezvoltare şi face insuportabilă povara datoriei pentru toate ţările africane". Participanţii la reuniune şi-au exprimat „sprijinul activ" faţă de procesul de destindere şi de dezarmare.

C. Dumitru

În această săptămînă...

S.U.A. Formarea noului cabinet

Preşedintele ales, George Bush, a continuat să-şi definitiveze echipa (după numirile comentate de revista noastră în nr. 51), urmărind aceleaşi criterii: o anume continuitate a politicii şi, în egală măsură, căutarea unor noi personalităţi, capabile să răspundă, în alt mod decît pînă acum, problemelor pe care le va avea de înfruntat Administraţia republicană. Clayton Yeutter a fost desemnat viitor ministru al agriculturii. Experienţa dobîndită, anterior, în problemele comerciale îl va ajuta pe Yeutter, afirmă analiştii, în abordarea dificilului dosar agricol, care cuprinde, între altele, dispute nerezolvate cu Piaţa comună. El va avea, în paralel, o influenţă sporită în elaborarea politicii comerciale americane în domeniul agricol.

În funcţia de ministru al apărării, George Bush l-a desemnat pe fostul senator din Texas, John Tower, care declară că Statele Unite vor trebui să dispună de „o apărare cel puţin egală ca putere, dar cu fonduri mai reduse", ceea ce înseamnă că acest domeniu nu va fi evitat în tentativa de a reduce imensul deficit bugetar — prioritatea numărul unu a viitoarei Administraţii. John Tower consideră că trebuie modificat sistemul de achiziţii (care a generat, în trecut, atîtea fraude, una de mari proporţii fiind dezvăluită la jumătatea acestui an) şi că este nevoie de o mai strînsă colaborare între Administraţie şi Congres în elaborarea bugetelor. Experienţa sa în domeniu este vastă, deoarece s-a ocupat, în Congres, de probleme militare, după care a făcut parte din grupul negociatorilor în problemele apărării, în tratativele cu Uniunea Sovietică. În acelaşi timp, Tower este un susţinător al proiectului S.D.I.

REPORTAJ PE GLOB

Belgrad '88

Vasile Crișu

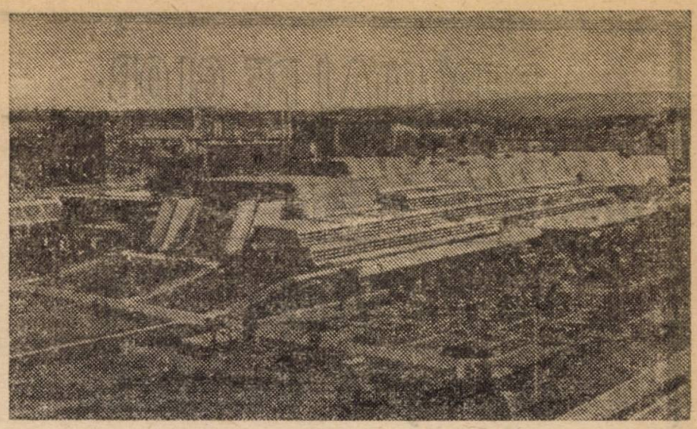

„Centrul Sava" din Belgrad, sediul unor reuniuni internaționale de prestigiu

În februarie trecut, cînd am revăzut Belgradul, semaforul vremii își schimba culorile într-un ritm pe care nu cred să-l mai fi întîlnit, altundeva, pe timp de iarnă. Pentru mine, el era instalat la intersecția acoperișurilor spre care dădea fereastra camerei de hotel, și dimineața, îmi amintesc, pași nerăbdători mă purtau spre geam pentru prima informație meteorologică a zilei. Deconcertantă, într-adevăr, alternanța. După puful de un alb sclipitor al zăpezii, cenușa mohorîtă a ploii. După scamele norilor imobilizate pe streșini, tăioasele pale ale Kosavei, crivățul autohton ce-și adună tăriile din vîrtejul de ape ale Dunării.

Regretam, firește, absența razelor de soare, oricît de firave, deoarece, asemenea unui tablou, și peisajul urban are nevoie de lumină pentru a-și dezvălui detaliile ce-i conferă trăsătura distinctă, personalitatea, farmecul. Cu atît mai mult simțeam nevoia lor aici, la Belgrad, cu cît știam, din călătorii anterioare, ce bogăție de nuanțe apar de sub magnificul reflector solar într-un oraș atît de heteroclit în alcătuirea sa arhitecturală unde, nu de puține ori, îți este rezervată șocanta surpriză a alăturării unei străduțe — încremenită în pulberile de liniște și romantism atribuite, mai întotdeauna, chiar împotriva realităților, unui veac de mult apus — de un bulevard ultramodern, ce subliniază, cu prisosință, pulsul trepidant al vieții la acest sfîrșit de secol.

Dar, dacă nu mi s-au putut, de această dată, releva, în plenitudinea lor, pastelurile de pe Skadarlija, un adevărat Montmartre belgrădean, din Kalemegdan, cel mai iubit și, implicit, mai populat parc al capitalei iugoslave, de pe cochetul pasaj pietonal în care a fost transformată artera centrală Kneza Mihaila, cele ale priveliștii unice ce se deschide asupra insulei Veliko Ratno, unde se îngemănează apele Dunării cu ale Savei, sau cele ale originalelor construcții din Novi Beograd, domeniu exclusiv al arhitecturii contemporane —, o altă dimensiune a orașului și-a făcut simțită, pregnant, prezența. Cea de tradițională gazdă a unor reuniuni internaționale de pondere în viața politică europeană și, firește, pe un plan geografic mai larg.

Am avut privilegiul, în luna de iarnă la care mă refer, să iau contact direct cu această dimensiune — mai puțin perceptibilă vizitatorului obișnuit — participînd, în calitate de trimis special al Agenției române de presă — Agerpres, la lucrările reuniunii miniștrilor de externe din țările balcanice (24—26 februarie). Un eveniment a cărui semnificație profundă este subliniată și de faptul că era pentru prima dată în istorie cînd se întîlneau în aceeași sală, în jurul aceleiași mese, cu mandatul expres exprimat al promovării relațiilor de bună vecinătate și colaborare multilaterală, șefii diplomațiilor din toate cele șase state balcanice. Legat, însă, de ospitalitatea Belgradului în direcția amintită, aș dori să adaug că orice cronică a evoluției sale contemporane va mai avea înscrisă, la capitolele vizînd activitatea sa postbelică în planul politicii internaționale, găzduirea primei Conferințe a șefilor de stat și de guvern ai țărilor nealiniate, a unei etape, de certă importanță, a Conferinței general-europene pentru securitate și cooperare, a unei Adunări generale a UNESCO, a Reuniunii UNCTAD-VI, o conferință europeană a miniștrilor transporturilor, științei și tehnologiei, ca să le enumăr doar pe cele mai însemnate. De altfel, numai din 1977, cînd a fost inaugurat „Centrul Sava", aici s-au ținut peste 150 de întîlniri avînd caracter internațional, cu peste 40 000 de participanți.

Aș dori să revin, însă, la cele trei zile cînd, la „Centrul Sava", miniștrii de externe ai statelor din Balcani se reuniseră în același efort de dialog constructiv multilateral. Am fost, între altele, martorul ocular al atenției concentrate, al interesului cu care a fost urmărit Mesajul adresat întîlnirii de președintele Nicolae Ceaușescu, șeful statului ce-și a cîștigat un unanim prestigiu și ca promotor neobosit al relațiilor de înțelegere interbalcanică, al promovării ideii contactelor bi și multilaterale între țările acestei părți a lumii. Se exprima, în partea finală a Mesajului, „încrederea că, prin eforturile unite ale tuturor participanților, se vor obține rezultate pozitive, care să ducă la dezvoltarea relațiilor dintre țările balcanice, să deschidă noi perspective luptei pentru instaurarea în această regiune — atît de frămîntată în trecut — a unui climat trainic de încredere și securitate, de colaborare și pace". Aș mai menționa că bilanțul reuniunii a justificat speranțele investite în ea, permițînd un schimb larg de opinii asupra căilor de extindere a conlucrării în domeniile de interes reciproc, nu puține, fiind exprimată, cu fermitate — fapt mai mult decît semnificativ pentru o regiune considerată, pînă mai ieri, „butoiul cu pulbere" al Europei —, disponibilitatea tuturor statelor balcanice de a întări pacea și securitatea în Balcani. Mi-am notat, ascultînd cuvîntările miniștrilor de externe, evocarea unei alocuțiuni rostite în urmă cu peste cinci decenii de un om politic în fața unor reprezentanți balcanici, subliniind tocmai virtuțile dialogului purtat nemijlocit. Cînd ne gîndim la vechile noastre probleme — se arăta în respectiva alocuțiune — credem că distanța ce ne separă este mare ; cînd, totuși, intrăm în contact direct, observăm că sîntem foarte aproape unul de altul, că semănăm mult, mai mult decît ne-am putea chiar imagina. Cred, cu certitudine, că așa s-a întîmplat și la Belgrad, că întîlnirea directă a reușit să-și releve avantajele, iar decizia de menținere a contactelor între miniștrii de externe, de amorsare a altora, la diferite niveluri, și, de asemenea, de studiere a propunerii privind organizarea unei întîlniri a șefilor de stat sau guvern ai țărilor balcanice — idee formulată de țara noastră, pentru prima oară, încă în 1982 — în vederea creării condițiilor corespunzătoare pentru transpunerea ei în viață pledează tocmai în acest sens.

În ședința finală a reuniunii de la „Centrul Sava", ministrul de externe român, Ioan Totu, adresînd mulțumiri organizatorilor iugoslavi, nu omitea să releve aportul lui Raif Dizdarevici, care a inițiat această întîlnire și a și lucrat, efectiv, pentru buna desfășurare a sa, o perioadă de timp (avînd funcția de secretar federal pentru afacerile externe al Iugoslaviei pînă la sfîrșitul lui decembrie 1987).

Din mai a.c., Raif Dizdarevici deține înalta funcție de președinte al Prezidiului R.S.F. Iugoslavia. Iar în această calitate va efectua, la invitația tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, o vizită oficială de prietenie în țara noastră.

Relațiile de prietenie și conlucrare fructuoasă româno-iugoslave se situează, după cum se știe, constant pe o linie ascendentă, un rol determinant avîndu-l, în acest sens, întîlnirile bilaterale la nivel înalt. Frecventele convorbiri dintre tovarășul Nicolae Ceaușescu și conducătorii iugoslavi de partid și de stat, înțelegerile convenite cu aceste prilejuri au conferit, de fiecare dată, noi impulsuri dezvoltării raporturilor reciproce pe multiple planuri, au deschis orizonturi noi, mereu mai ample, conlucrării rodnice, mutual avantajoase.

Opinia publică din țara noastră nutrește profunda convingere că noul dialog la nivel înalt româno-iugoslav, întîlnirea și convorbirile dintre tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășul Raif Dizdarevici, înțelegerile la care se va ajunge vor constitui un nou și semnificativ moment pentru ridicarea raporturilor strînse dintre țările noastre pe trepte superioare de afirmare, în beneficiul celor două popoare, al cauzei păcii, înțelegerii și colaborării în Balcani și Europa, în întreaga lume.

REPORTAJ PE GLOB

Bloc-notes cubanez (II)

Viața cu ușile deschise

Rodica Dumitrescu

Pe o stradă din Havana

Hotelul „Lincoln" în care locuiesc la Havana, în stil colonial, se află în imediata vecinătate a centrului comercial, pe Avenida Italia, căreia însă toată lumea îi spune aici pe numele vechi — Galiano. Și, ca orice centru comercial al unei mari metropole, este înțesat de lume. E ora opt dimineața. În fața magazinului universal de pe Galiano, cîteva femei așteaptă răbdătoare deschiderea porților. Discută liniștite într-o spaniolă atît de rapidă, încît mi-e greu s-o deslușesc. Ceva mai încolo, în stația de autobuz, înghesuială mare. Autobuzele — „guagua" (se citește „uaua") — vin încărcate și pleacă din stații supraîncărcate. Zilnic, cele aproape două milioane de havanezi tind, cum se exprima un coleg de la „Prensa Latina", „să-l imite pe Homer într-o reeditare obligatorie și tropicală a Odiseei. Taxiurile nu ajung, moda asiatică a bicicletei nu s-a încetățenit, iar metroul nu e decît un vis pe termen lung". În această atmosferă de presiune publică, lucrătorii din transporturi au examinat, recent, timp de cîteva zile, modalitățile de refacere a parcului de autobuze, insistînd pe factorii subiectivi. Pe de altă parte, una din soluții o va reprezenta producerea în Cuba a motoarelor „Taino", a cutiilor de viteză și a altor componente, ce va permite și o economisire de devize într-o țară a cărei datorie externă se cifrează — potrivit ultimelor date furnizate de Banco Nacional de Cuba — la 5 miliarde 657 milioane dolari.

Contraste, desigur : serviciul de transport în comun se luptă cu dificultățile, unele produse lipsesc de pe piață, dar, în același timp, se înalță enorme fabrici ultramoderne și se fac eforturi pentru substituirea importurilor. Primul aspect este tipic pentru o țară în curs de dezvoltare. Al doilea reprezintă strategia pentru viitor. Este ceea ce am desprins din discuțiile purtate cu factori de răspundere, cu colegi de breaslă, cu oameni de pe stradă sau, pur și simplu, din însuși peisajul urbanistic.

Havanezul gesticulează și comentează în stațiile de autobuz, citește cu aviditate ziarele ce abordează problemele cotidiene, își dă cu părerea, păstrîndu-și totdeauna intact spiritul tipic cubanez — o anume metaforizare a realității și, înainte de orice, o expresivă fidelitate față de revoluție. Este o formă de a fi, pe care o exteriorizează și în nopțile fierbinți, cînd caută briza golfului pe Malecon sau se oprește la o „charla" (conversație) între vecini, pe străzile liniștite ale orașului vechi. Unii joacă domino pînă în zori, alții dansează pe plajă la sfîrșit de săptămînă. Sînt aceiași — bărbați și femei — pe care îi vei întîlni cu arma în mînă la manevrele duminicale de apărare sau, pur și simplu, bucurîndu-se de o bere rece, în ritm de rumbă, pe Playa del Este, la numai 20 de minute de capitală.

Iar mulți dintre ei îți vor vorbi cu un orgoliu nedisimulat de proiectele de reconstrucție a orașului, de experiența cubaneză a „microbrigăzilor", în general de „febra constructivă" pe care o trăiește Havana. Capitala cubaneză numără 526 000 de locuințe, 56 la sută dintre ele reclamînd renovarea, în special din cauza umidității și acțiunii mării, ce contribuie la deteriorarea construcțiilor și, mai ales, a culorilor zidurilor, ce nu rezistă, se pare, mai mult de doi ani. Dar casele viu colorate — fie că sînt cochete vile în stil colonial sau impozante edificii ultramoderne — fac parte din tradiție. Nu cred că vreodată cubanezul va accepta griul neutru al multor construcții de pe vechiul continent.

La problema locuințelor într-o capitală precum Havana unde, în cei 30 de ani ce s-au scurs de la triumful revoluției, populația practic s-a dublat (de la un milion la două milioane de locuitori) ca, de altfel, și populația insulei (de la 5 milioane la 10 milioane) se referă, în discuția purtată, în elegantul edificiu al Ministerului relațiilor externe, *Omar Mendoza Sosa*, director pentru problemele presei, propagandei și relațiilor culturale.

„Inițiată în urmă cu cincisprezece ani, mișcarea microbrigăzilor reprezintă o particularitate cubaneză, ce combină munca voluntară cu interesul individual și colectiv al constructorilor de locuințe. Anul trecut — îmi spune Omar — *31 000 de persoane au lucrat în microbrigăzi care au reparat, remodelat, reconstruit, recuperat edificii dezafectate sau au construit locuințe noi, grădinițe, spitale, școli, drumuri. Anul acesta, 1988, în Havana s-au construit între 8 000 și 9 000 de noi apartamente. Iar pînă în anul 2000, alte 200 000 de apartamente urmează a fi construite, și un număr egal vor fi reparate".* Cel care lucrează în microbrigadă are dreptul ca, după doi ani, să primească o locuință. *„Principiul microbrigăzii* — îmi explică Omar — *este acela ca nimeni să nu aibă drepturi mai mari decît altul. Repartizarea locuințelor se face în mod democratic, prin votul unanim al adunării generale a oamenilor muncii".*

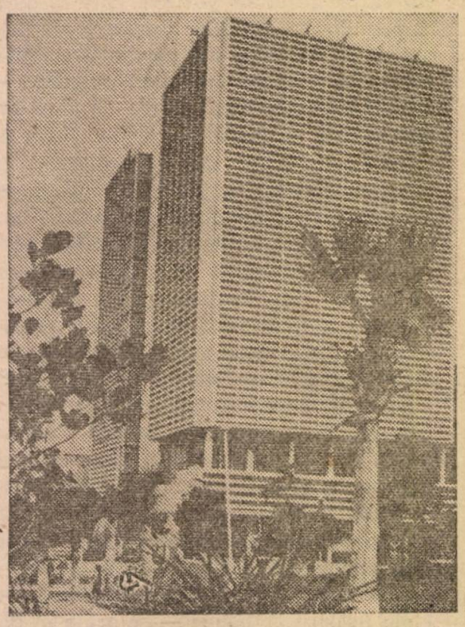

Facultatea muncitorească „Julio Antonio Mella", a Universității din Havana

Revitalizarea „mișcării microbrigăzilor" se înscrie în procesul mai larg, inițiat în urmă cu doi ani, cel al „rectificării". *„A rectifica înseamnă* — arăta președintele Fidel Castro — *a căuta soluții noi problemelor vechi".*

„Ce înseamnă, concret, acest lucru ?" îl întreb pe Omar Mendoza. *„Rectificarea* — îmi răspunde — *este un proces de aprofundare a revoluției la fiecare loc de muncă, un proces de reflecție, de analiză a muncii fiecărui cetățean al țării în parte, un proces de reașezare și reajustare a normelor de muncă, de revizuire a sistemului de retribuție a muncii".*

„Partidul Comunist Cubanez — îmi declara, în biroul său din sediul Comitetului Central, *Hugo López*, responsabil cu relațiile cu țările socialiste — *are un răspuns clar, concret și precis pentru fiecare problemă mai veche sau mai nouă. Cum spune Fidel Castro, «este necesar să ne bazăm pe încrederea oamenilor în ei înșiși, în ideile și cauza lor. Numai astfel putem îndeplini ceea ce am promis și vom fi capabili să realizăm ceea ce ne-am propus». Este necesar să acționăm prin mijloace politice, cu inteligență, fără a ignora realitățile. În momentul de față, ducem o lungă și dificilă bătălie pentru rectificarea greșelilor noastre și a tendințelor negative în gestiunea economică, în procesele productive, în munca politică și ideologică, în general în construcția socialismului în țara noastră. O asemenea bătălie generează, în același timp, noi idei și noi inițiative. Este o bătălie pentru comunism, pentru conștiință. Știm că mai avem încă un drum de străbătut pînă la edificarea comunismului. Avem însă convingerea că, pînă atunci, mulți oameni vor deveni comuniști. Iar socialismul în Cuba ne propunem să-l construim fără modele, ca pînă acum, ci adaptat condițiilor și realităților țării și continentului căruia îi aparținem."* Enumeră, în continuare, direcțiile de acțiune, atrăgînd atenția asupra *„sectorului terțiar și turismului care reprezintă pentru noi o mare șansă".*

Acest lucru îl voi constata singură, în călătoria prin această insulă asemenea unui aligator legănat de apele verzi ale mării.

„Pe o stîncă ieșită din mare"

E sîmbătă după-amiază. Mergem la San Francisco de Paula, localitate nu departe

de Havana, în care a locuit, între anii 1940 și 1961, ziaristul și scriitorul american Ernest Hemingway. În testamentul său, Hemingway și-a lăsat cele nouă hectare ale fermei „La Vigía" (în spaniolă : „foișor", „turn de pază", dar și „stîncă ieșită din mare") statului cubanez, care a deschis aici „Muzeul Hemingway".

Trecem prin Cojímar, satul de pescari unde unii din prietenii lui Don Ernesto trăiesc încă, deși au trecut de la moartea sa 27 de ani. Atmosfera este ușor impregnată de frenezia sfîrșitului de săptămînă. Lume multă în stațiile de autobuze, majoritatea femeilor au în mînă plini lungi, albe și pufoase, învelite elegant în hîrtie imaculată. Cei ajunși acasă stau pe verande sau direct pe trotuar, privind agitația străzii. Ușile și ferestrele sînt larg deschise, culoare prin care intră aerul fierbinte, pe care numai briza mării îl face suportabil.

Ajungem la ferma lui Hemingway, stîncă solitară în marea palpitînd de viață a satelor din jur.

...Stau în această după-amiază plumburie în fața ferestrelor larg deschise ale vilei în care acest om, aflat întotdeauna în miezul luptelor și evenimentelor ce-i vor servi drept materie primă pentru reportajele și romanele sale, și-a petrecut ultimii douăzeci de ani de viață și ascult explicațiile grăbite ale ghidului. Vizitarea muzeului nu se face decît din exterior, prin ferestrele larg deschise. Ghidul privește din cînd în cînd spre cer, așteptînd parcă ploaia, eu n-o aștept, știu că, la primii stropi, ferestrele se vor închide, am uitat de existența bloc-notesului, îmi imprim pe retină imaginea pereților albi, fotoliilor îmbrăcate în pînză de in de un gri-argintiu, cu flori mari albe, roz și bleu, a mobilei simple, în stil colonial. Peste tot cărți, ale căror titluri, din păcate, nu le pot deslușì. „De istorie, navigație, literatură, strategie militară, biologie, în total peste nouă mii de volume" — îmi explică ghidul. „Ciudată bibliotecă a avut omul acesta" — ar fi exclamat columbianul Gabriel García Márquez, celălalt mare scriitor care și-a ales drept casă Cuba.

Pe masa de lucru — bătrînă mașină de scris Remington, prietenul cel mai fidel. La ea și-a scris cărțile, în picioare, dănțuind claviatura, cu două degete sau chiar cu unul, preocupat doar de datele imprimate în memoria sa (a folosit prea puțin bloc-notesul) și deloc de ortografie sau sintaxă. În această „stîncă ieșită din mare" care i-a fost ultimul adăpost stabil, trofeele de vînătoare, revistele lăsate deschise, tablourile, poster-ul reprezentînd o scenă de corrida, ștampila uitată pe birou, pe care e imprimat, pentru admiratorii de peste mări și oceane, „Hemingway nu scrie niciodată scrisori", fotografiile de campanie sau de vînătoare, tot ce a rămas neatins în această casă, ce pare să-și aștepte stăpînul, dezvăluie omul de acțiune, reporterul ce nu cunoaște odihna și nici nu acceptă barierele. American, s-a simțit cubanez pînă în ultima clipă : „Noi, cubanezii — avea să declare la New York, în unul din ultimele interviuri acordate înaintea morții —, vom învinge. Nu sînt yankeu, este știut acest lucru". „Cred — a afirmat, cu alt prilej, Hemingway — în necesitatea istorică a revoluției cubaneze și cred în amplele sale obiective"...

Plouă. Ar fi trebuit să-mi dau seama de asta mai demult, de cînd ghidul n-a mai privit îngrijorat spre cer. Își prezintă sincer și deloc formal regretele, dar trebuie să închidă ferestrele dincolo de care se ascunde irepetabila aventură a Reporterului.

TOKIO

Afacerea „Recruit-Cosmos"

La jumătatea lunii iunie a.c., în Japonia a izbucnit așa numita afacere „Recruit-Cosmos" în care sînt implicați o serie de politicieni, oficialități guvernamentale și oameni de afaceri. Majoritatea celor 159 de persoane implicate au realizat profituri uriașe — arată agenția japoneză de știri „Kyodo" —, fără a plăti impozit pe venit, prin cumpărarea de acțiuni, neînscrise oficial, la prețuri reduse și revîndute publicului. Totalitatea beneficiilor realizate de cei ce au participat la fraudele bursiere se ridică la peste două milioane de dolari. Un scandal similar celui care zguduie lumea politică elenă (vezi „Lumea" nr. 48).

Președintele companiei „Recruit-Cosmos", Hiromasa Ezoe, a demisionat, refuzînd să divulge, însă, numele personalităților cărora le-a oferit acțiuni ale acestei companii.

Printre cei implicați în afacere — relatează „Kyodo" — figurează și numele secretarului fostului premier, Yasuhiro Nakasone. Vicepremierul și ministrul de finanțe, Kiichi Miyazawa, a achiziționat, și el, acțiuni pe numele său, dar „independent de voința lui", prin intermediul unui secretar particular, cum a afirmat acesta, cînd a fost interpelat în parlament — arată „Kyodo". Miyazawa a fost ținta atacurilor opoziției, deoarece el este singurul membru al cabinetului nominalizat ca beneficiar al unor acțiuni, neînscrise, la cota oficială, ale societății „Recruit-Cosmos Co". (Kiichi Miyazawa a fost numit ministru de finanțe în iulie 1986 în cabinetul condus de Yasuhiro Nakasone și a fost reales în funcție în noiembrie 1987, în actualul guvern).

Amploarea pe care a dobîndit-o afacerea „Recruit-Cosmos" în Japonia a marcat, în ultima vreme, viața politică a țării — comentează agenția de știri „Kyodo". De aproape trei luni, dezbaterile parlamentare pe tema adoptării proiectelor de reformă fiscală se află în impas. (Este vorba, în primul rînd, de instituirea, cu începere de la 1 aprilie 1989, a unui impozit indirect — o variantă a taxei pe valoarea adăugată —, denumit „impozit pe consum", asupra tuturor tipurilor de mărfuri și servicii).

În dimineața zilei de 9 decembrie, Kiichi Miyazawa a demisionat din ambele funcții, de vicepremier și ministru de finanțe, — a anunțat agenția „Kyodo". La o conferință de presă, Miyazawa a declarat că a luat această hotărîre, asumîndu-și întreaga răspundere pentru faptul că a refuzat să furnizeze detalii privind implicarea sa în afacerea „Recruit-Cosmos". De asemenea, el și-a exprimat speranța că demisia sa va contribui la adoptarea, de către Dietă, a celor șase proiecte de lege privind impozitele.

Agenția de presă niponă relatează și faptul că partidele din opoziție au exercitat presiuni asupra lui Miyazawa pentru a-l determina să demisioneze și să-și asume răspunderea în ce privește implicarea sa în această afacere, precum și pentru declarațiile contradictorii pe care le-a făcut în problema respectivă. Astfel, după ce a retractat o declarație anterioară, Miyazawa a afirmat, în cadrul unei ședințe a Dietei, desfășurată la 1 decembrie, că, la 30 septembrie 1986, secretarul său, Tsuneo Hattori, a cumpărat 10 000 de acțiuni ale societății „Recruit-Cosmos" pentru suma de 30 milioane yeni (243 000 dolari), pe care le-a vîndut cu 52,7 milioane yeni (428 000 dolari), la 30 octombrie în același an.

Partidele de opoziție au afirmat că, pentru a cumpăra acțiunile respective, Hattori a primit împrumuturi din partea filialei financiare a societății „Recruit-Cosmos" — „First Finance Co.". Opoziția a amenințat că va boicota sesiunea Dietei, dacă Miyazawa nu va prezenta dovezi materiale, care să ateste că Hattori nu a primit asemenea împrumuturi. Miyazawa a refuzat să satisfacă, însă, cererile opoziției.

În urma demisiei lui Miyazawa, primul ministru, Noboru Takeshita, a preluat, în mod temporar, portofoliul finanțelor, una din funcțiile cele mai importante ale cabinetului nipon.

Gestul ministrului de finanțe nipon este interpretat de observatorii politici de la Tokio drept înlăturarea ultimului obstacol în calea adoptării reformei financiare. În acest sens, premierul Noboru Takeshita a declarat la o conferință de presă : „Sper că Dieta va pune capăt discuțiilor controversate de pînă acum". Takeshita a afirmat, de asemenea, că așteaptă ca forul legislativ să adopte cele șase proiecte de reforme pînă la încheierea sesiunii sale, la 28 decembrie.

La 14 decembrie — relatează agenția „China Nouă" — a demisionat președintele corporației „Nippon Telegraph and Telephone" (N.T.T.), Hisashi Shinto, și el implicat în afacerea „Recruit-Cosmos" („Nippon Telegraph and Telephone Corp" are un personal de 300 000 de funcționari și este al doilea mare concern din lume, după „Telephone and Telegraph Corp", din S.U.A. Este, de asemenea, cea mai mare companie în ce privește monopolizarea pieței, cu toate că guvernul nipon deține două treimi din acțiunile sale. Se pare că Shinto a beneficiat de pe urma vînzării, de către secretarul său, Kozo Murata (din nou un secretar „întreprinzător"), a 10 000 de acțiuni la „Recruit-Cosmos" ; de altfel, el a declarat că se „simte responsabil" pentru astfel de tranzacții. Se presupune că Kozo Murata a obținut un profit de 20 milioane yeni (170 000 dolari) și a transferat nouă milioane yeni (73 000 dolari). În contul cui ? Acțiunile ar fi fost cumpărate, înainte de a fi oferite publicului, cu 3 000 yeni (24,60 dolari), fiecare, și vîndute, după afișarea lor la bursă, cu 5 200 yeni (42,60 dolari). Semn că scandalurile financiare proliferează și că gestul lui Miyazawa n-a înăbușit temerile că noi dezvăluiri vor agita scena politică niponă la începutul anului viitor.

Mihaela Brumă

1000+1

Raport

Potrivit programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (P.N.U.D.), un sfert din populația globului, adică 1,1 miliarde locuitori, trăiește în țările dezvoltate, care ocupă 40 la sută din suprafața terestră, în timp ce țările în curs de dezvoltare, cu 3,6 miliarde locuitori, ocupă 60 la sută din suprafață. Se relevă, de asemenea, că, în 1983, produsul național brut al țărilor dezvoltate se ridica la 10 500 miliarde dolari, sau 9 500 dolari pe locuitor, în vreme ce, pe ansamblul țărilor în curs de dezvoltare, se înregistrau 26 000 miliarde dolari, adică 850 dolari pe locuitor, această sumă fiind însă repartizată inegal. Din păcate, relevă raportul, o parte importantă din resursele lumii este destinată industriei militare. Astfel, experții au calculat că, dacă Statele Unite și U.R.S.S. ar încheia un acord privind reducerea la jumătate a arsenalelor lor strategice, economia anuală ar fi de 100 miliarde dolari. Numai 10 la sută din această sumă ar permite țărilor sărace să-și soluționeze, în decurs de 10 ani, problemele lor social-economice cele mai acute — relevă raportul citat de revista sovietică „Azia i Afrika Segodnia".

Cerere

Reprezentantul Congresului Național African (A.N.C.) la Tokio a cerut guvernului nipon să ia măsuri pentru reducerea drastică a comerțului cu Africa de Sud, evocînd rezoluția O.N.U., adoptată la începutul acestei luni, care relevă că Japonia este principalul partener comercial al regimului rasist de la Pretoria. La rîndul său, Katsusuke Ozawa, președintele Comitetului împotriva apartheidului al Partidului Socialist din Japonia, a subliniat, într-o declarație, că, în urma adoptării acestei rezoluții a O.N.U., s-a intensificat activitatea în vederea creării unui curent tot mai puternic în rîndul parlamentarilor niponi care să ducă la adoptarea în Dietă a unei rezoluții în acest sens — relevă agenția „Kyodo".

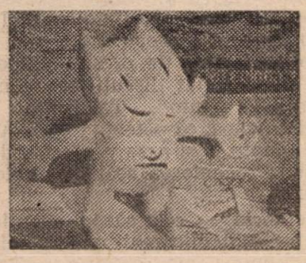

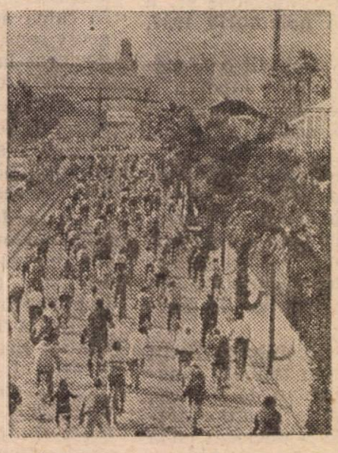

Orașul Barcelona va fi gazda Jocurilor Olimpice de vară în 1992. Pregătirile au început, însă, de pe acum. Imaginile alăturate prezintă stadionul olimpic în construcție, unde vor avea loc festivitățile de deschidere, ca și numeroase probe sportive, precum și mascota jocurilor — „COBI"; și, nu în ultimul rînd, o dovadă elocventă că barcelonezii sînt mari amatori de sport — Festivalul anual al bicicliștilor, la care au participat mii de cetățeni de toate vîrstele

S.U.A. Critici aduse programului S.D.I.

Congresul S.U.A. trebuie să reducă cheltuielile destinate Inițiativei de Apărare Strategică (S.D.I.), deoarece realizarea acestui proiect este îndoielnică, se arată într-un studiu publicat de organizația de cercetări „Council of Economic Priorities". Sumele prevăzute pentru acest program riscă să „aducă prejudicii poziției competitive deja slăbite" a Statelor Unite în lume, subliniază studiul consacrat efectelor programului S.D.I. asupra economiei și cercetării.

Consecințele S.D.I. vor fi „mai curînd de a frîna decît de a ameliora tehnologia civilă", adaugă documentul, realizat după o anchetă în rîndul a 40 de firme participante la acest program. Președintele ales, George Bush, s-a angajat să continue inițiativa lansată în urmă cu cinci ani de președintele Ronald Reagan și, dacă Bush va avea cîștig de cauză în Congres, bugetul, ce va fi aprobat, va atinge 21 miliarde dolari în cursul mandatului său de patru ani. Or, relevă studiul, este vorba de un sistem a cărui realizare nu este sigură. Mai mult decît atît, aplicațiile civile ale acestui program pur militar vor fi extrem de dificile.

Printre alte critici, Consiliul citează faptul că majoritatea contractelor de cercetare sînt atribuite unor companii gigant, pe baze necompetitive, ceea ce duce la eliminarea din cursă a micilor întreprinderi. În 1987, principalii 20 de furnizori ai Pentagonului au primit 81 la sută din suma de 8 miliarde dolari acordată unor firme care colaborează la realizarea sistemului S.D.I.

Consiliul sugerează ca bugetul să fie redus la nivelul prevăzut pentru anul 1983, adică la aproximativ 1,7 miliarde dolari în 1990, sumă suficientă pentru a se face față oricăror exigențe de progres tehnologic în acest domeniu. Economiile astfel realizate ar urma să fie, în schimb, destinate cercetării fundamentale civile, conchide studiul.

Relații

Disponibilitatea și încrederea reciprocă, prietenia dintre popoarele bulgar și albanez constituie chezășia dezvoltării relațiilor reciproce, ridicarea lor pe o treaptă calitativ nouă, se arată în articolul „Relații tradiționale rodnice", publicat în coloanele ziarului „Otecestven Front" și consacrat aniversării a 43 de ani de la restabilirea relațiilor diplomatice dintre Bulgaria și Albania. (Relațiile dintre cele două țări au fost întrerupte în anul 1939, cînd Albania a fost ocupată de Italia). Evocînd relațiile de prietenie dintre cele două popoare și făcînd o scurtă trecere în revistă a evoluției lor, în articol se subliniază că, la începutul acestui an, cele două țări au convenit să ridice relațiile diplomatice la nivel de ambasadori. De asemenea, au loc întîlniri periodice între cei doi miniștri de externe.

Hotărîre

Norvegia a hotărît să-și sporească producția de petrol cu 100 000 barili pe zi, pentru a o aduce, în prima jumătate a anului 1989, la nivelul de 1,5 milioane barili/zi. Ministrul norvegian al petrolului l-a informat în legătură cu această decizie pe secretarul general al OPEC, Subroto, care și-a exprimat totuși speranța că Norvegia va sprijini organizația în eforturile ei de stabilizare a prețurilor. Observatorii, relevă agenția „KUNA", nu exclud posibilitatea ca decizia Norvegiei să ducă la înrăutățirea relațiilor ei cu OPEC (organizație din care nu face parte).

Amendament

Camera Populară (Lok Sabha) a parlamentului indian a aprobat un proiect de amendament la Constituția țării, care prevede scăderea limitei de vîrstă pentru exercitarea dreptului de vot de la 21 la 18 ani. În cazul în care Consiliul Statelor (Rajya Sabha — camera superioară) va ratifica amendamentul, aproximativ 50 milioane de tineri vor fi incluși în procesul electoral și vor putea participa la alegerile generale, ce se vor desfășura la sfîrșitul anului 1989.

Antiterorism

Odată cu arestarea a cinci membri prezumtivi ai organizației „Iparretarrak", printre care și ultima căpetenie a acesteia rămasă în libertate, Lucienne Fourcade, autoritățile franceze consideră că au reușit să dezmembreze această grupare teroristă bască ce acționa pe teritoriul Franței. La domiciliile celor arestați au fost găsite materiale explozive, precum și diverse documente referitoare la activitatea organizației.

Cifre

Într-un raport întocmit de Agenția O.N.U. pentru Ajutoare și Lucrări pentru Refugiații Palestinieni din Orientul Mijlociu (U.N.R.W.A.), dat publicității la Viena, se arată că 85 la sută din victimele înfruntărilor din teritoriile ocupate de Israel sînt copii sub vîrsta de 15 ani. În document se relevă că, în ultimul an, aproximativ 11 000 de copii, au suferit de pe urma represiunii trupelor israeliene.

Aspect din timpul Conferinței japoneze pentru pace, — 1988, desfășurată recent în localitatea Yokosuka, prefectura Kanagawa. În timpul lucrărilor, cei 1 500 de delegați au cerut abolirea tratatului militar nipono-american, precum și desființarea tuturor bazelor străine din Japonia

Protest

Guvernul libanez a protestat, oficial, în legătură cu vetoul opus de S.U.A. în Consiliul de Securitate al O.N.U. împotriva rezoluției care condamna recentul raid israelian din Liban. Premierul ad-interim Selim Al-Hoss a conferit cu ambasadorul american la Beirut, căruia i-a remis o notă de protest. „Regretăm poziția adoptată de S.U.A. și sîntem foarte surprinși că aceasta vine din partea unei țări care se pronunță pentru drepturile omului", se afirmă în documentul respectiv.

Retragere

Ministrul apărării al Indiei, Krishna Chandra Pant, a declarat că țara sa a retras aproximativ jumătate din efectivul forțelor de menținere a păcii din Sri Lanka, aflate în acest stat în conformitate cu înțelegerea indiano-srilankeză. El a menționat că trupele Indiei rămase în Sri Lanka vor fi repatriate curînd.

Suspendare

Toate exercițiile aeriene la joasă altitudine au fost suspendate, pe întreg teritoriul Germaniei federale, pînă la data de 2 ianuarie, a anunțat secretarul de stat parlamentar din Ministerul vest-german al apărării, Peter Kurt Würzbach. Decizia, relevă agenția „E.F.E.", a fost criticată de aliații R.F.G. din cadrul N.A.T.O. Ea survine în urma unei serii de accidente aviatice înregistrate pe teritoriul acestei țări.

Arme

Potrivit publicației „U.S. News and World Report", în încercarea de a stăvili jocul cu armele, mai multe școli din S.U.A. au introdus cursuri despre pericolele folosirii armelor de foc la toate grupele de vîrstă. Mai mult, în Dade County (Florida) a fost aprobat, recent, un program special pentru copiii de grădiniță. De altfel, în Dade County, în primele nouă luni ale acestui an, au fost uciși cu focuri de armă 45 de tineri sub 20 de ani, în timp ce, în întregul an precedent, se înregistraseră 40 de victime.

Întîlnire

Primul ministru etiopian, Fikre Selassie Wogderss, aflat în vizită la Khartum, a declarat, la o întîlnire cu omologul său sudanez, Sadiq El Mahdi, că Etiopia dorește să-și îmbunătățească relațiile cu Sudanul subliniind că ambele state au drept obiectiv pacea și stabilitatea. Premierul etiopian a relevat, totodată, că țara sa și Sudanul sînt legate prin relații istorice și tradiții de luptă împotriva influenței străine.

Acord

Statele Oman și R.D.P. Yemen au încheiat primul acord de cooperare economică bilaterală. Cele două țări au hotărît constituirea unei comisii mixte care să urmărească punerea în aplicare a acordului.

Defecțiune

În cadrul unor exerciții militare din Oceanul Pacific, o rachetă de tip „Harpoon", lansată de un avion de vînătoare american împotriva unei ținte false, a deviat de la traiectoria stabilită și a lovit o navă comercială aflată în apropiere, ucigînd un marinar. Incidentul atestă, o dată în plus, pericolul pe care îl prezintă manevrele militare pentru securitatea populației din zonele în cauză.

Precizări

Ministrul de externe al Finlandei, Kalevi Sorsa, aflat în vizită oficială în Danemarca, a examinat cu omologul său danez, Uffe Elleman-Jensen, probleme de interes bilateral, în special aspecte privind Piața comună. K. Sorsa a declarat, cu acest prilej, că Finlanda este dispusă să participe la constituirea fondurilor de dezvoltare pentru regiunile mai puțin favorizate ale C.E.E., dar a exclus o eventuală aderare a țării sale la Piața comună.

Cost

Ministrul forțelor aeriene americane, Edward Aldrige, a anunțat că fiecare bombardier ultramodern B—2 „Stealth" (nedetectabil de către radar) va costa 516 milioane de dolari, față de 450 milioane, cît aprecia, cu o lună în urmă, Pentagonul. Critici ai programului respectiv, precum Federația oamenilor de știință americani, consideră că, pînă la urmă, costul unui singur avion de acest tip va ajunge la 800 milioane dolari. Potrivit organizației citate, cheltuielile legate de dezvoltarea și construirea celor 132 de bombardiere B—2, comandate de Ministerul forțelor aeriene, se vor ridica, în total, la suma de 110 miliarde dolari.

Eurorachete

Ultimele opt rachete americane de croazieră desfășurate în Belgia au fost transportate la bordul unui avion în Statele Unite, unde urmează să fie distruse. Potrivit declarației ambasadorului american la Bruxelles, citat de agenția „DPA", focoasele nucleare ale rachetelor respective fuseseră retrase anterior. De asemenea, la baza militară americană din localitatea Neu-Ulm (R. F. Germania) au fost retrase nouă rachete nucleare „Pershing II". Un număr de alte 27 de rachete „Pershing II" vor rămîne, deocamdată, la baza din Neu-Ulm, urmînd ca în baza Tratatului INF să fie retrase pînă la sfîrșitul lunii mai 1991.

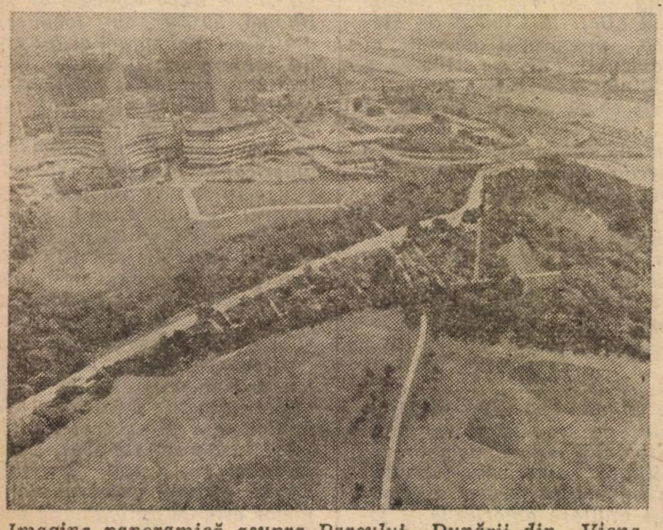

Imagine panoramică asupra Parcului Dunării din Viena, situat în apropierea centrului Națiunilor Unite, zonă în care se va organiza marea expoziție mondială din 1995

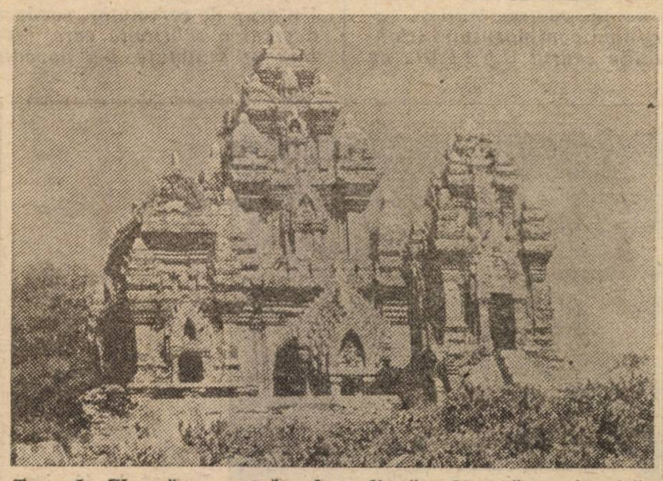

Turnul „Cham" — o străveche relicvă culturală a minorității etnice Cham construită în urmă cu 700 de ani în provincia vietnameză Thuan Hai. Restaurat de curînd, monumentul a fost redat circuitului de valori arhitectonice ale țării

1000+1

Declarații

China acordă o mare importanță dezvoltării relațiilor de prietenie și cooperare cu Iranul, a declarat Zhao Ziyang, secretar general al C.C. al P.C. Chinez, în cadrul convorbirilor cu ministrul de externe iranian, Ali Akbar Velayati, aflat în vizită la Beijing. Zhao Ziyang a exprimat dorința Chinei de a participa la reconstrucția de după război a Iranului. Ali Akbar Velayati a declarat, la rîndul său, că guvernul și poporul iranian sînt hotărîte să dezvolte relațiile de prietenie cu China. El a adăugat că salută participarea Chinei la reconstrucția postbelică a țării sale.

Respingere

Președintele Republicii Filipine, Corazon Aquino, a respins măsurile „recomandate" de Fondul Monetar Internațional, prin care se cerea fixarea unui anumit plafon al creșterii economice a țării, în schimbul acordării unor noi credite bancare. Șeful statului filipinez a precizat că achitarea datoriei externe a țării, care a ajuns la 29 miliarde dolari, nu trebuie să provoace reducerea ritmului actual de creștere economică, ajuns, în primele nouă luni ale acestui an, la 7,8 la sută.

Răpiri

Reprezentantul Comitetului Internațional al Crucii Roșii în sudul Libanului, Peter Winkler, răpit luna trecută în apropiere de Saida, a fost pus în libertate. Pe de altă parte, purtătorul de cuvînt al Forței Interimare a O.N.U. din Liban (U.N.I.F.I.L.), Timer Goksel, a anunțat că trei militari aparținînd contingentului irlandez din cadrul U.N.I.F.I.L. au fost răpiți, în timp ce se aflau într-o misiune de patrulare în sudul teritoriului libanez.

Critici

Schimburile comerciale cu țările dezvoltate duc la acumularea continuă a datoriilor țărilor în curs de dezvoltare — a declarat Jacques Chirac, primarul Parisului, într-o cuvîntare ținută la Universitatea din Lille. El a criticat Statele Unite și Japonia, care nu par dispuse să-și asume răspunderile ce le revin în acest domeniu. Fostul premier francez a cerut țărilor industrializate să renunțe la „pozițiile lor egoiste" în soluționarea problemei datoriei externe și a sugerat eliminarea dolarului ca monedă unică în mecanismele de achitare a serviciului datoriei — relatează agenția „E.F.E."

Neonazism

Presa portugheză a denunțat, în ultimele zile, apariția în Portugalia, ca de altfel și în alte țări vest-europene, a unor grupuri de tineri care nu își ascund ideologia nazistă și procedează la acte de violență. Un reprezentant al poliției portugheze a declarat săptămînalului „Espresso" că forțele securității publice „sînt foarte preocupate" de activitățile acestor bande, între care se disting îndeosebi așa-numitele „capete rase". Un grup de antifasciști din orașul portughez Porto, din nordul țării, a difuzat un manifest prin care se denunță proliferarea grupurilor fasciste din țară — relevă agenția „E.F.E."

Substanță

Un grup de cercetători suedezi a creat o substanță care, testată pe maimuțe, s-a dovedit de patru ori mai eficientă decît oricare alt medicament folosit pentru tratamentul SIDA (Sindromul imunodeficienței dobîndite). Noua substanță, denumită F.L.T., împiedică virusul S.I.D.A. să se înmulțească și reduce pericolul de infecție. Experții afirmă că F.L.T. va putea fi testat pe oameni anul viitor și, dacă rezultatele vor fi satisfăcătoare, vor fi create toate condițiile pentru producerea imediată a medicamentului.

Măsuri

Luînd cuvîntul în fața unui grup de parlamentari americani aflați la Ciudad de Mexico, procurorul general al Mexicului, Enrique Alvarez, a subliniat necesitatea intensificării cooperării între țara sa și S.U.A., inclusiv pe cale parlamentară, pentru combaterea narcomaniei și traficului de droguri. El a relevat că, în prezent, Mexicul cheltuiește zilnic în medie 30 000 de dolari pentru măsuri legate de descoperirea și anihilarea activității unor grupuri ale „narcomafiei".

Avion

În pofida opoziției manifestate de organizațiile antirăzboinice nipone, colaborarea militară americano-japoneză se intensifică. Astfel, oficialități militare americane și japoneze au căzut de acord să înceapă, pînă la sfîrșitul lunii martie, activitatea de proiectare a avionului de luptă nipon, dintr-o nouă generație, FSX. Înțelegerea a survenit după vizita efectuată între 7—12 decembrie în S.U.A. de Masaji Yamamoto, directorul general al Oficiului de echipamente al Agenției japoneze pentru apărarea națională. Prima fază a planului de realizare a avionului va costa aproximativ 165 miliarde yeni — informează agenția „Kyodo".

Consecințe

Patru ani după tragedia de la Bhopal, 50 000 de locuitori dintre cei mai săraci ai orașului suferă încă efectele poluării. Reamintim că, în decembrie 1984, a avut loc un grav accident la o uzină de pesticide aparținînd societății americane „Union Carbide", situat în orașul Bhopal din centrul Indiei. Potrivit cifrelor oficiale, 1 745 de persoane, locuind în cartierele cele mai sărace ale orașului, au murit în primele zile ale accidentului. De atunci, bilanțul cazurilor mortale provocate de efectele pe termen lung ale poluării a progresat în mod dramatic ; cifra a fost de 2 347 la doi ani după catastrofă, 2 850 în decembrie 1987, 3 323 în acest an. Astfel, potrivit datelor oficiale, numărul victimelor este de aproximativ 500 pe an.

Despre muncă și vîrstă...

Într-un studiu al Biroului Internațional al Muncii referitor la evoluția vîrstei de pensionare în țările industrializate se afirmă că angajarea unui lucrător în vîrstă este „o investiție bună" pentru o întreprindere, avînd în vedere că persoanele în vîrstă sînt astăzi „incontestabil" mai tinere, ca gîndire, decît odinioară. După ce, într-o perioadă, lucrătorii în vîrstă fuseseră obligați să se pensioneze pentru „a lăsa locul tinerilor", în prezent „există un nou curent, opus, și atitudinile s-au schimbat", se subliniază în studiu. „Toți își dau din ce în ce mai bine seama că a da la rebut un produs de calitate, care a trecut proba timpului, este un adevărat jaf". Mai mult, se afirmă în studiu, pînă în anul 2000, din cauza creșterii demografice reduse din lumea industrializată, un singur salariat va trebui să asigure pensia unui pensionar, iar în țări ca, de pildă, Canada, S.U.A., Franța, Marea Britanie, Italia și Japonia unui salariat îi vor reveni chiar doi pensionari. Îmbătrînirea mîinii de lucru în aceste țări este un proces „ireversibil" în viitor.

De altfel, lumea afacerilor din S.U.A. a recunoscut însemnătatea activității oamenilor în vîrstă și numeroase societăți solicită colaborarea acestora. În urma unei anchete în rîndul a peste 300 de societăți americane, s-a constatat că salariații mai în vîrstă își schimbă mai rar locul de muncă, decît cei tineri. Ei sînt, de asemenea, mai conștiincioși, au mai puține accidente și „un moral mai bun" la lucru. În studiu se remarcă, de asemenea, faptul că această categorie de lucrători are, rareori, nevoie de o pregătire suplimentară sau de reciclare. Mai mult, convingerea că memoria și facultățile de a acumula noi cunoștințe scad cu vîrsta este din ce în ce mai contestată. „În numeroase cazuri, capacitățile persoanelor în vîrstă scad pentru că nu mai au obligații și nici o motivație care să-i incite să-și utilizeze facultățile cerebrale".

Potrivit rezultatelor unor studii actuale, este „foarte clar că programele de calificare specială" a lucrătorilor în vîrstă sînt „rentabile", „avantajele fiind mai mari decît costurile", se arată în raportul Biroului Internațional al Muncii.

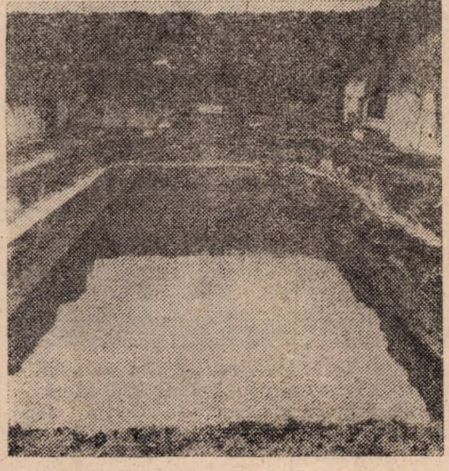

Recent, la 40 km nord de Roma, arheologii au descoperit celebrele „Terme Ceretane"

Rubrică realizată de C. Ștefan

Congresul P.C. din Uruguay

Desfăşurate la Montevideo, lucrările celui de-al XXI-lea Congres al P.C. din Uruguay au dezbătut probleme privind activitatea partidului în actualele condiţii din ţară. Congresul a trasat sarcinile pentru perioada următoare şi a ales organele de conducere ale partidului.

În numele P.C.R., al secretarului său general, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, delegaţilor la actualul Congres al P.C. din Uruguay le-a fost adresat un mesaj de salut, de către reprezentantul P.C.R., Ion Catrinescu, membru al C.C. al P.C.R. În mesaj se exprimă satisfacţia pentru bunele relaţii de prietenie şi solidaritate statornicite între cele două partide, bazate pe stimă, încredere şi respect reciproc, şi se reafirmă convingerea că aceste raporturi se vor dezvolta şi întări în continuare, contribuind, astfel, la lărgirea colaborării dintre România şi Uruguay, în interesul ambelor popoare, al cauzei păcii şi înţelegerii în întreaga lume.

În încheierea lucrărilor Congresului al XXI-lea al P.C. din Uruguay au fost adoptate o rezoluţie pe marginea Raportului Comitetului Central şi a Tezelor pentru congres, alte documente cu privire la transpunerea cît mai grabnică în viaţă a ideii privind înnoirea partidului, perfecţionarea activităţii sale ideologice şi organizatorice.

Abordînd, în discursul său la Congres, unele aspecte ale vieţii internaţionale, secretarul general al P.C. din Uruguay, Rodney Arismendi, a subliniat necesitatea vitală a înaintării pe calea proceselor în favoarea transformărilor democratice în America Latină. De asemenea, s-a referit pe larg la eforturile care se fac pentru afirmarea democraţiei şi opţiunilor socialiste de dezvoltare.

La Congres, Jaime Perez a fost ales în funcţia de secretar general, iar Rodney Arismendi în funcţia de preşedinte al partidului.

Forumul comuniştilor columbieni

La Bogota s-au desfăşurat lucrările celui de-al XV-lea Congres al P.C. din Columbia, la care au participat aproximativ 1 000 de delegaţi, reprezentînd organizaţiile partidului, precum şi oaspeţi de peste hotare.

Agenda lucrărilor a cuprins probleme referitoare la situaţia social-economică a ţării, strategia şi tactica partidului în etapa actuală, aspecte ale situaţiei internaţionale.

Au fost, de asemenea, analizate şi adoptate modificări ale Programului şi Statutului partidului şi alese organele sale de conducere.

În raportul prezentat, secretarul general al partidului, Gilberto Vieira, a arătat, între altele, că soluţia pentru criza internă din Columbia trebuie să fie politică şi nu militară. El s-a pronunţat pentru crearea unui guvern de convergenţă naţională, reprezentînd toate sectoarele politice şi sociale din ţară, care se pronunţă pentru continuarea procesului naţional de transformări democratice, populare. Conducătorul P.C. din Columbia a relevat, totodată, necesitatea lărgirii şi consolidării unităţii de acţiune a forţelor naţionale de stînga.

În numele Partidului Comunist Român, al secretarului său general, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, delegaţilor la Congres le-a fost adresat un cald salut tovărăşesc, de către reprezentantul partidului nostru, Ion Catrinescu, membru al C.C. al P.C.R. În mesaj se subliniază satisfacţia pentru bunele relaţii de prietenie, colaborare şi solidaritate militantă statornicite între Partidul Comunist Român şi Partidul Comunist din Columbia, bazate pe principiile deplinei egalităţi în drepturi, stimei şi respectului reciproc, şi se exprimă hotărîrea de a se acţiona pentru extinderea lor în continuare în interesul dezvoltării prieteniei dintre popoarele român şi columbian, al cauzei păcii, progresului economico-social, al edificării unei lumi mai bune şi mai drepte pe planeta noastră.

Congresul l-a reales, în funcţia de secretar general al partidului, pe Gilberto Vieira, cea de subsecretar, nou creată, revenindu-i lui Alvaro Vasquez.

P. C. din Spania. Obiectivul „stîngii unite"

Interviu acordat de Julio Anguita, secretar general al P.C. din Spania săptămînalului iugoslav „Komunist" *)

Partidul Comunist din Spania se află într-o etapă de înnoire, fapt atestat cel mai bine de creşterea numărului membrilor şi al alegătorilor, a declarat secretarul general al partidului, J. Anguita, în interviul acordat revistei „Komunist". Ne-am propus ca obiectiv să dezvoltăm un model alternativ de societate, de stat şi guvern. Deşigur, în ceea ce priveşte strategia P.C. din Spania, ea şi-a schimbat considerabil conţinutul în ultimul timp. Pe baza proiectului de transformare democratică a societăţii, P.C. din Spania acţionează pentru înfăptuirea unei noi politici, apropiind mişcarea muncitorească şi problemele ei de noile organizaţii care apar în societatea spaniolă. P.C. din Spania acţionează împreună cu aceste organizaţii pentru crearea unei mişcări sociale şi politice „Stînga unită" — care va fi nucleul blocului social progresist, prin intermediul căruia va fi formulată cea mai mare parte a opţiunilor de schimbări în societate.

Desigur, strategia P.C. din Spania vizează, de asemenea, conturarea unui concept european de stînga, ca şi lupta pentru pace şi dezarmare pe plan internaţional.

Cel de-al XII-lea Congres al P.C. din Spania şi-a stabilit trei sarcini fundamentale, care trebuie privite ca un tot unitar: dezvoltarea partidului, dezvoltarea „Stîngii unite" şi unitatea comuniştilor. Elementul-cheie al acestor sarcini constă în mobilizare. Această noţiune trebuie înţeleasă în sensul larg al cuvîntului; nu este vorba doar de exprimarea protestului social pe stradă, ci, aş spune, în primul rînd, de elaborarea în comun (prin mobilizarea societăţii în ansamblu) a alternativelor pentru soluţionarea problemelor. O asemenea metodă este esenţială pentru consolidarea „Stîngii unite". Trebuie subliniat că activitatea în direcţia realizării unităţii comuniştilor spanioli în cadrul P.C. din Spania a oferit rezultate importante în perioada parcursă.

Spania trece printr-o perioadă plină de contradicţii. În pofida aparenţei pe care o oferă guvernul privind „miracolul spaniol", realitatea este că politica economică se află în contradicţie cu deziderate le muncitorilor şi sindicatelor lor, sporeşte dependenţa tehnologică şi economică a ţării noastre faţă de alte state şi companii multinaţionale. Pe plan extern, Spania se orientează spre atlantism. În această situaţie, rolul P.C. din Spania — mai activ şi mai important decît în perioadele precedente — constă în a transforma actuala stare difuză de nemulţumire din societatea spaniolă într-o alternativă politică.

În ce priveşte problema unei alianţe pe arena politică spaniolă, ea nu poate fi analizată în mod abstract. P.C. din Spania şi „Stînga unită" dispun de un proiect politic autonom. Considerăm că este depăşită schema tradiţională de alianţă exclusivă între socialişti şi comunişti, respectiv între partidele lor politice. În afară de cei doi reprezentanţi ai clasei muncitoare, avem în vedere şi alţii noi, care îşi consolidează poziţia în societatea spaniolă: pacifiştii, ecologiştii, tineretul, femeile etc. Noi dorim să realizăm o asemenea alianţă prin crearea „Stîngii unite".

Poate fi realizată o înţelegere în cadrul stîngii pe baza unui program. Din păcate, însă, guvernul Partidului Socialist Muncitoresc Spaniol (P.S.M.S.) se îndepărtează de programul de schimbări şi îngreuiază posibilitatea realizării unui acord global în acest moment. Trebuie subliniat că, în cadrul sferei de influenţă a P.S.M.S., se manifestă o puternică confruntare cu politica guvernamentală, îndeosebi în rîndul muncitorilor afiliaţi la Centrala Socialistă Muncitorească — U.G.T. Astfel, se creează condiţiile pentru o unitate a acţiunii sindicale. Revenind la activitatea actuală a comuniştilor, în centrul atenţiei se află examinarea noului program al partidului, care trebuie să adapteze teoria comunistă la cerinţele actuale ale societăţii în legătură cu rolul clasei muncitoare, al revoluţiei tehnico-ştiinţifice, economiei, dezarmării, cu sublinierea necesităţii de dezvoltare în echilibru cu mediul înconjurător etc. Aceasta înseamnă redefinirea rolului comuniştilor în societatea dezvoltată a secolului XX. Aceasta înseamnă răspunsuri concrete la problemele care preocupă masele populare, ca de exemplu: creşterea nivelului de trai, democraţia, pacea, depăşirea sărăciei şi a subdezvoltării care există în societatea spaniolă, precum şi pe planeta noastră în ansamblu.

*) „Komunist" nr. 1 643/1988.

Le Monde diplomatique

PARIS

CORPORAȚIILE MULTINAȚIONALE POT, OARE, CONTRIBUI LA DEZVOLTAREA „LUMII A TREIA ?*)

Banii curg în valuri, se investesc sume colosale sau se pierd în afaceri speculative. Deceniul care e pe cale să se încheie a marcat importanța și rolul societăților multinaționale. Totuși, această afluență a capitalurilor contribuie într-o mică măsură la ceea ce, deobicei, se numește dezvoltare, ca și cum bogăția nu s-ar putea lipi decît tot de bogăție.

Ajuns la limitele expansiunii sale spațiale, capitalismul este incapabil să cîștige teren. Marginalizații Nordului (milioane de șomeri, zeci de milioane de analfabeți) au devenit legiuni, și, de altfel, au ajuns să fie majoritari, și, mîine, vor fi încă mai mulți cei care nu sînt în stare să se „integreze". Numărul celor fără muncă va crește în Europa occidentală ; în Statele Unite coexistă o clasă medie subțiată, 30 de milioane de persoane care trăiesc sub „pragul sărăciei" — din care un sfert sînt adevărați paria — și... un milion de milionari (în dolari). Peste tot, de altfel, sau aproape peste tot, orizontul este închis. Pentru a te convinge de aceasta, este suficient să citești cele mai oficiale documente, chiar dacă sînt redactate tehnocratic și cu prudență.

Și totuși... „Viitorul capitalismului va depinde de folosirea cît mai bună a spațiului", declară Arthur M. Dula, om de afaceri texan, unul din partizanii fervenți și agent influent în favoarea cuceririi acestei „noi frontiere" de către firmele particulare. Grupul japonez „Mitsui" schimbă cu lumea întreagă 110 000 informații pe zi. Mijloace științifice din ce în ce mai fantastice sînt puse în aplicare. În cîteva secunde sînt difuzate hotărîri pe întregul glob, cu consecințe incalculabile. Or, dacă ele nu cruță pe nimeni — pînă în adîncurile Amazoniei, cînd este vorba de investiții în păduri sau carne —, ele nu reușesc să deschidă, pentru mulți, ușile „paradisului dezvoltării".

În această eră a liberalismului generalizat, misiunea este încredințată firmelor particulare, în colaborare cu statele și organismele internaționale însărcinate să le ajute, pentru a promova — se spune oficial — „abundența" și „bunăstarea". Întreprinderi producătoare de mărfuri și, din ce în ce mai mult, de servicii, cele mai performante dintre ele nemaiținînd seama de frontiere. Singurul lor stimulent, unica lor rațiune de a exista este profitul și trebuie să constatăm că o imensă prăpastie separă scopul oficial declarat de mijloacele de acțiune.

Iluziile transferurilor de tehnologie

Multinaționalele neamericane, care fac investiții în primul rînd în țările lor, în Statele Unite și în cîteva țări asiatice, mutațiile tehnologice fiind zi de zi mai costisitoare, economiile sud-americane, din Orientul Apropiat și cele africane fiind tot mai copleșite de dificultăți, există pericolul ca, în viitor, țările în curs de dezvoltare să devină din ce în ce mai „marginale" pentru marile firme. În cursul primei faze de expansiune a electronicii, multinaționalele au avut un rol important în implicarea țărilor în curs de dezvoltare în diviziunea internațională a muncii ; totuși, folosirea din ce în ce mai răspîndită a tehnicilor din domeniul informaticii, a biotehnologiilor și a noilor materiale n-au permis redemararea economiilor avansate și încă mai puțin pe cea a țărilor subdezvoltate îndatorate. În acest context economic mondial, adoptarea foarte răspîndită, a informaticii a creat mai mult șomaj, decît a contribuit la realizarea creșterii. Se creează, astfel, o nouă prăpastie între Nord și Sud — căci marile grupări economice au tendința să-și „repatrieze" activitățile în Occident (ponderea mîinii de lucru în valoarea produsului fiind uneori infinitezimală) și, în aceste condiții, este straniu să vorbim de transfer de tehnologie. Cu atît mai mult cu cît s-a creat un ciclu infernal : pentru „a cîștiga" trebuie accelerat ritmul inovațiilor cu o durată de existență din ce în ce mai scurtă, deci de a înmulți acordurile încrucișate între firme. O logică implacabilă, care este o logică a excluderii.

Cîteva exemple pentru a sublinia această evoluție. Puterea financiară tot mai viguroasă a acestui sfîrșit de secol, Japonia, consacra, în 1975, un procent de 57 la sută din investițiile sale directe în străinătate în țările în curs de dezvoltare, dar, în 1986, numai 33 la sută : era vorba, în deceniul '70, de a asigura nu atît creșterea națiunilor respective, cît de a aproviziona arhipelagul cu materii prime și de a folosi o mînă de lucru foarte ieftină ; astăzi, aproape jumătate din investițiile nipone se îndreaptă spre Statele Unite. În general, trebuie spus că fluxurile de capitaluri nu pot fi atrase cu nimic spre „lumea a treia" deprimată (de căderea cursurilor produselor de bază, de creșterea exorbitantă a datoriilor etc.) și a cărei deprimare se datorează, în mare parte, strategiei centrelor financiare dominante.

În cursul anilor trecuți, firmele multinaționale care realizează o varietate de servicii foarte informatizate, cum ar fi cele bancare, financiare, de asigurare a serviciilor legate de afaceri, au investit din ce în ce mai mult în străinătate. Dar cea mai mare parte a activităților acestor companii se situează în economiile dezvoltate de piață. În domeniul băncii și financiar, investiția străină a fost asociată procesului în curs al integrării pieței financiare ale țărilor cu economie dezvoltată de piață, proces care a afectat, în totalitate, țările în curs de dezvoltare. Investițiile în țările bogate în materii prime și în mînă de lucru ieftină nu sînt neglijate, dar, chiar în aceste „sectoare", din 1980 pînă în 1985, 86 la sută din investițiile directe s-au concentrat numai în 18 țări (dintre care șapte în Asia). Catastrofa sud-americană a fost descrisă adesea. Două țări au continuat, în această regiune, să primească multe capitaluri particulare : Columbia (sectorul energetic) și Panama — înainte de criza actuală (centru financiar „off-shore"). În Africa, aflată într-o situație falimentară, 90 la sută din investițiile directe s-au concentrat în cinci țări — toate producătoare de

*) Extrase dintr-un articol din „Le Monde diplomatique" nr. 416/noiembrie 1988.

SUDAN

Obiective și preocupări economice

La 1 ianuarie, poporul sudanez sărbătorește a 33-a aniversare a proclamării independenței naționale, moment istoric în viața sa. Avînd 2 505 800 kmp, Sudanul dispune de un potențial important, îndeosebi agricol, care contribuie cu 40 la sută la formarea produsului intern brut și cu peste 90 la sută la încasările din export. Bumbacul este principalul articol de export, livrîndu-se anual pe piața externă aproximativ 140—160 000 tone. Alte produse agricole exportate sînt : arahidele, guma arabică (80 la sută din producția mondială), semințele oleaginoase. La rîndul său, șeptelul de care dispune țara (20,5 milioane bovine, 19,3 milioane ovine și 2,7 milioane cămile) contribuie substanțial la realizarea exportului.

Totodată, Sudanul are mari resurse miniere : cupru, zinc, cositor, plumb, mangan, wolfram, azbest, aur, argint, talc, mică.

Investițiile se concentrează asupra dezvoltării agriculturii, transporturilor, energeticii și industriei extractive. După cum se estimează la Khartum, se va ajunge la o creștere a rezervelor de minereu de aur, de la 175 000 tone, cu un conținut mediu de 30 grame aur/tonă, pînă la 600 000 tone.

Industria extractivă mai realizează, de asemenea, producții de ghips (10 000 tone pe an), sare marină și unele cantități de mică.

Între România și Sudan, între popoarele celor două țări s-au stabilit și se amplifică în continuare relații de colaborare pe multiple planuri, țara noastră participînd la realizarea în Sudan a unor importante obiective. S-au dezvoltat, de asemenea, relațiile culturale și tehnico-științifice, precum și conlucrarea româno-sudaneză pe plan internațional. Dialogul la cel mai înalt nivel de la București, din octombrie 1987, a constituit, prin rezultatele sale deosebite, un moment de primă însemnătate în extinderea colaborării prietenești reciproc avantajoase dintre țările noastre, contribuind, totodată, la afirmarea idealurilor de pace, înțelegere și progres în lume.

petrol (materie primă al cărei preţ este în cădere liberă). Este de la sine înţeles că Sudul este total absent din cadrul giganticei (dar fragilei) puteri financiare nebancare, care joacă un rol din ce în ce mai mare şi se află în mîinile a ceva mai mult de 20 de firme, în cea mai mare parte americane şi nipone („American Express", „Merril Lynch", „Nomura Securities" etc.).

Sute de milioane de oameni în căutarea unei slujbe

Oamenii finanţelor ştiu să tragă învăţăminte de pe urma greşelilor lor : de vreme ce, în anii '70 şi pînă în 1982, ei au îngenuncheat Sudul datorită împrumuturilor, nu mai este vorba de a finanţa ţări care au încetat să-şi mai plătească datoriile. Fluxurile de capitaluri în direcţia Sudului au descrescut, astfel, cu 52 miliarde dolari din 1981 pînă în 1986 (ele s-au inversat, de fapt). Aversiunea băncilor de a continua să acorde împrumuturi presupune faptul că, pe viitor, este puţin de aşteptat de la o finanţare externă de acest tip. În ce priveşte investiţiile directe, este greu să ne imaginăm cum ar putea acestea să-şi regăsească avîntul, chiar dacă reglementările şi legislaţiile le sînt favorabile. Pe de altă parte, un drept „excesiv de permisiv" riscă să determine dirijarea capitalurilor spre sectoare neprioritare pentru economiile locale, ceea ce n-ar contribui deloc la dezvoltare. Iar „forţele pieţei" nu provoacă decît rareori transferuri utile de tehnologie sau adaptate ţărilor respective.

Societăţile multinaţionale pot, potrivit experţilor O.N.U., să faciliteze „ajustările structurale" în măsura în care ele sînt interesate în achiziţiile de materii prime şi dezvoltarea agro-business-ului. Dar expansiunea acestui din urmă sector înseamnă „modernizarea agriculturii" ; or, aceasta necesită un sprijin financiar internaţional.

Rolul multinaţionalelor este chiar negativ în măsura în care o „puncţie" pe piaţă poate preveni acumularea pe plan local a capitalurilor şi organiza, de fapt, exportul lor. S-a demonstrat, de asemenea, că, cu cît o ţară este mai săracă în ce priveşte infrastructura şi mîna de lucru alfabetizată, cu atît mai puţin va interesa societăţile multinaţionale. Înmulţirea zonelor economice speciale confirmă această regulă ; ea simbolizează şi o concurenţă între ţările sărace, o cursă a ofertei forţei de muncă cît mai ieftină posibil.

În aceste condiţii, ar fi iluzoriu să te gîndeşti că investiţiile particulare vor da posibilitate soluţionării problemei şomajului. Potrivit Biroului internaţional al muncii, populaţia activă mondială, care era de 2 160 milioane persoane în 1975, va creşte la 2 750 milioane, în anul 2000, şi la 3 650 milioane, în 2025, masa acestei populaţii aflîndu-se în Sud. Ar trebui create 47 milioane de locuri de muncă în medie pe an... Or, multinaţionalele folosesc, direct, astăzi, 7 milioane persoane în ţările în curs de dezvoltare (şi 58 milioane în ţările dezvoltate, adică 10 la sută din populaţia activă). Pe de altă parte, mîna de lucru întrebuinţată în Sud este, adesea, în majoritate, feminină şi foarte slab remunerată, în special în zonele orientate spre export. De fapt, ponderea multinaţionalelor pe piaţa muncii a scăzut ca valoare absolută din 1980 ; ea se va reduce, în continuare, în termeni relativi în deceniul următor. Dat fiind amploarea „sfidărilor", ea va rămîne marginală, dacă nu aproape nulă.

În schimb, impactul acestor societăţi este esenţial în alte domenii : pagube, uneori ireparabile, asupra culturilor populaţiilor autohtone ; impunerea de „valori", în special prin intermediul urbanizării, pe care acest tip de „dezvoltare" o accelerează, şi a unei publicităţi dominate de cîteva grupuri foarte mari ; controlul total al forţei tehnologice, care previne, adesea, apariţia unor firme locale ; distrugerea mediului înconjurător şi scurt-circuitarea ţărilor din Sud în sectorul serviciilor — pe cale de a deveni „majoritar" —, a cărui infrastructură îşi are baza în ţările industrializate.

Admiţînd chiar ca rezolvate miile de probleme (datoriile, funcţionarea sistemului financiar internaţional), termenul „lung" — adică o generaţie — va deveni, foarte curînd, de actualitate, iar distorsiunile — traducerea economistă a tragediilor umane colective — se vor înmulţi.

Jacques Decornoy

PROFIL

RAIF DIZDAREVICI

preşedintele Prezidiului R.S.F. Iugoslavia

Preşedintele Prezidiului R.S.F. Iugoslavia, Raif Dizdarevici, s-a născut la 9 decembrie 1926, în localitatea Fojnica (Bosnia şi Herţegovina). A participat, din august 1943, la lupta de eliberare naţională. În martie 1944, a devenit membru al Uniunii Tineretului Comunist din Iugoslavia, intrînd, apoi, în martie 1945, în rîndurile Partidului Comunist din Iugoslavia (denumit, ulterior, Uniunea Comuniştilor din Iugoslavia). Din 1951, îşi desfăşoară activitatea în cadrul secretariatului federal pentru afacerile externe (ministerul de externe) al R.S.F. Iugoslavia, îndeplinind o serie de munci de răspundere în diplomaţia ţării sale. Din 1972 pînă în 1974, a deţinut funcţia de adjunct al secretarului federal pentru afacerile externe. A lucrat, de asemenea, mai mulţi ani, în posturi de răspundere în Uniunea Sindicatelor şi în Uniunea Socialistă a Poporului Muncitor. Între 1978—1982, a fost preşedinte al Prezidiului Republicii Socialiste Bosnia şi Herţegovina, după care, timp de un an (15 mai 1982 — 15 mai 1983), a îndeplinit funcţia de preşedinte al Adunării R.S.F. Iugoslavia. În 1984, i se încredinţează funcţia de secretar federal pentru afacerile externe, în care îşi desfăşoară activitatea pînă la sfîrşitul lui decembrie 1987, cînd este ales vicepreşedinte al Prezidiului R.S.F. Iugoslavia.

A îndeplinit, de asemenea, importante sarcini în cadrul Uniunii Comuniştilor. Din 1974 pînă în 1984, a fost membru al Prezidiului C.C. al U.C. din Bosnia şi Herţegovina, iar din 1984, membru al C.C. al U.C.I.

La 15 mai 1988, Raif Dizdarevici preia înalta funcţie de preşedinte al Prezidiului R.S.F. Iugoslavia.

NEPAL

Tendinţe pozitive de dezvoltare

Regatul de la poalele munţilor Himalaya, Nepalul, sărbătoreşte, în fiecare an, la 28 decembrie, ziua naţională. Este un nou prilej pentru comentatorii politici de a sublinia angajarea acestei ţări pe calea lichidării rămînerii în urmă, a propăşirii diverselor sectoare ale vieţii economice şi sociale şi, totodată, de a evoca ataşamentul constant al Katmandu-ului la cauza păcii, înţelegerii şi cooperării în lume.

Tendinţele pozitive actuale din economia nepaleză au fost subliniate de ministrul de finanţe, cu prilejul prezentării bugetului ţării pe 1988-1989 — un buget cu 43 la sută mai mare faţă de anul financiar precedent. În acest sens, au fost amintite rezervele sporite de valută, creşterea exporturilor şi a veniturilor din turism, reducerea deficitului comercial. În anul financiar încheiat în iulie, Nepalul a realizat cea mai bună producţie la culturile cerealiere, apropiindu-se de obiectivul asigurării, din producţie proprie, a necesarului de produse alimentare. De asemenea, datele privind numărul de unităţi industriale manufacturiere în funcţiune au fost, pentru prima oară, în conformitate cu recomandările O.N.U., comparabile cu statisticile acoperind domeniul respectiv din alte ţări.

Eforturile poporului nepalez pe calea dezvoltării sînt urmărite cu simpatie de poporul român. Relaţiile de prietenie, stimă şi colaborare dintre România şi Nepal evoluează pozitiv, o contribuţie de majoră însemnătate avînd, în acest sens, dialogul la nivel înalt. Un moment de excepţională importanţă în cronica relaţiilor româno-nepaleze l-a constituit vizita oficială de prietenie, întreprinsă în Nepal, în primăvara anului trecut, de către preşedintele Nicolae Ceauşescu, împreună cu tovarăşa Elena Ceauşescu. Pe baza documentelor şi înţelegerilor convenite, raporturile de prietenie, colaborarea dintre cele două ţări şi popoare au dobîndit noi dimensiuni, în interesul reciproc, al cauzei păcii şi înţelegerii în lume.

IN LUMEA ȘTIINȚEI

Din tainele Universului

Din „Caietul de vacanță — Lumea '88", cititorii noștri au aflat anumite date despre fizicianul britanic Stephen William Hawking, care a elaborat o nouă teorie despre formarea Universului. Considerat cel mai mare specialist în acest domeniu, s-a impus în lumea științifică prin asiduitatea cu care s-a dedicat cercetării teoretice, în ciuda bolii necruțătoare care îl ține imobilizat într-un scaun pe rotile. Reproducem, în cele ce urmează, ample extrase dintr-un articol apărut în revista vest-germană „DER SPIEGEL" în legătură cu această problematică și cu teoriile lui Hawking.

Ce a fost înaintea „exploziei inițiale"?

Un fulger dureros de luminos de halogen, însoțit de un tunet asurzitor îl face să tresalte de pe scaun pe vizitatorul planetariului din Baltimore, Maryland : publicului consternat i se demonstrează, pe această cale, că, în urmă cu circa 20 de miliarde de ani, Universul a luat naștere la fel de spectaculos.

Lecția, predată în sistem de șoc, îi impresionează pe nespecialiști. Ceea ce li se prezintă ca fulger și tunet reprezintă versiunea cea mai recentă a modului în care a luat naștere Universul. La început — ne învață geneza cosmologilor moderni — a fost explozia inițială : o sferă măruntă, aproape fără nici o elasticitate, formată dintr-o materie neînchipuit de puternic comprimată a Universului, s-a aprins dintr-odată și a explodat ; a început un foc cosmic miraculos, după care au apărut sori, planete, sateliți și galaxii luminoase.

Numai puțini mai sînt oamenii de știință care se îndoiesc de valabilitatea teoriei dramatice a exploziei inițiale (așa-numitul Big-Bang). Cu ajutorul unui „model standard", s-a descoperit de mult că, în cadrul Universului aparent haotic, domnesc principii severe de ordine, care permit să se urmărească procesul evoluției Cosmosului pînă în apropierea momentului apariției lui.

Ce a fost, însă, înaintea exploziei inițiale ? Legile naturii au fost valabile și înaintea apariției Universului ? Iar Universul — ca și pînă în prezent — se va extinde continuu, sau va redeveni, ca altădată, o infimă sferă de materie infinit de comprimată ? În sfîrșit, în ziua dispariției Cosmosului va înceta odată pentru totdeauna și scurgerea timpului ?

Fizicianul și cosmologul britanic Stephen Hawking este preocupat de toate aceste întrebări în volumul intitulat „Scurtă istorie a timpului". Cartea ne prezintă un om de știință, devenit legendar pentru setea lui de cunoaștere. Hawking a privit printr-un telescop numai de cîteva ori, cînd era student ; ceea ce a văzut în Cosmos nu l-a impresionat aproape deloc — avea să mărturisească el ulterior. Dar, după părerea specialiștilor, fizicianul britanic este cel mai familiarizat cu misterele cosmice, făcînd calcule uimitoare în intenția unei mai bune înțelegeri a Universului.

Renumit ca „maestru al spațiului și timpului cvadridimensional", el a descoperit, mereu, noi piste de cercetare — etape, după cum speră el, pe calea explicării definitive a „formulei Universului". În carte, mărturisește idealul său : „de a izbuti înțelegerea deplină a Universului, de ce este așa cum este și de ce există". Un răspuns la aceste întrebări — arată el în continuare — ar „reprezenta triumful definitiv al rațiunii umane".

Alături de alți oameni de știință, precum Robert Penrose, Hawking s-a dedicat, cu asiduitate, unor cercetări, ce păreau inspirate de lectura literaturii de anticipație : s-a axat pe studierea „găurilor negre", o enigmă cosmică, ce numai de puțină vreme îi preocupă pe astrofizicieni, deși ideea „stelelor-fantomă", ce își înghit chiar și propria lumină, era veche de peste două secole.

Matematicianul și astronomul francez Pierre Simon de Laplace a imaginat, încă din 1796, paradoxul corpurilor cerești invizibile. Din ecuațiile stabilite de Isaac Newton, cu un secol înainte, în legătură cu cîmpul de gravitație al stelelor și planetelor, Laplace a dedus că stelele — cînd dispun de masă suficientă — își pot apropria nu numai planete, ci și lumină. Concluzia lui îndrăzneață : „Corpurile cerești din Univers, cu radiația cea mai mare, pot fi invizibile". Astronomul Karl Schwarzschild a reînviat, în 1916, enigma stelelor lui Laplace. Cunoscînd teoria relativității a lui Albert Einstein, el a dezlegat misterul sorilor invizibili : nu vor lua înfățișarea unor „superuriași", cum a presupus Laplace, ci pe aceea a unor „pitici cosmici". Robert Oppenheimer a meditat, și el, asupra misterioaselor fenomene cosmice ; a renunțat, însă, la idee, după ce a început să lucreze la Los Alamos, la bomba atomică.

Ideea a fost reluată abia în anii '60, și anume că ar trebui să existe în Univers centre invizibile de gravitație — „cadavrele" unor stele stinse, care s-au redus din cauza presiunii exercitate de propria lor forță de atracție, devenind un conglomerat de materie puternic concentrată. Astrofizicianul american John Wheeler a botezat corpurile cerești ipotetice „găuri negre" (Black Holes), un lucru deosebit de important, după cum susține Hawking : numele dat lor, oarecum dramatic, a stîrnit curiozitatea cosmologilor.

Teoreticienii au crezut că recunosc, în „singularitatea cadavrelor comprimate ale sorilor", stadiul cosmic definitiv : concret, nimic, nici măcar particule atît de minuscule cum ar fi particulele elementare sau o rază de lumină imaterială, nu pot scăpa în Univers din cîmpul de atracție al stelelor decedate. O „gaură neagră" poate crește — în vreme ce tot ce ajunge vreodată în cîmpul gravitațional al „insulei moarte atemporale" rămîne prins pe vecie în „capcana gravitațională".

La început, fizicienii nu au dat crezare acestui scenariu dramatic, iritați de rezultatul aparent grotesc al calculelor făcute de ei. În 1965, împreună cu fostul său mentor, Penrose, Hawking și-a putut fonda, matematic și convingător, concepția sa, încît a spulberat orice dubii.

Penrose, împreună cu eminentul său elev, au împins teza „găurilor cu forță gravitațională" pînă la teoria (pînă atunci mai degrabă, vagă) a „exploziei primare" : oare Universul ar fi putut lua naștere dintr-o „singularitate" ? se întreabă ei ; adică din acea stare atît de inefabilă pentru fizicieni, în care eșuează toate calculele matematice, deoarece, asemeni cu interiorul „găurilor negre", parametrii fizici, cum ar fi temperatura și densitatea, cresc la infinit. „Aceasta a fost marea întrebare — își amintește Hawking : poate, într-adevăr, exista, aici, un început sau nu ?"

Hawking nu s-a putut împăca cu teza că „găurile negre" trebuie să rămînă invizibile la infinit, așa cum a fost ea formulată de către Einstein : este vorba de teza conform căreia corpurile cerești — a căror „rază neagră" de gravifație nu poate fi interferată de nimeni fără a fi înghițit de ele și care, în afara acestor cîmpuri magice de atracție, nu dau în Univers nici cel mai imperceptibil semn de viață — se vor sustrage oricărei cercetări și, deci, vor rămîne, pentru totdeauna, un mister ; lui Hawking o asemenea ipoteză îi apărea însă ca un adevărat coșmar.

Nu și-a găsit liniștea pînă ce nu a descifrat aceste „insule moarte" din Univers : în 1974, a adus dovada că „găurile negre" nu sînt, în nici un caz, un mormînt rămas intact la infinit ; ele pot emite o radiație bogată în energie, se pot micșora, chiar și „volatiliza" și reveni, astfel, în circuitul energetic al Universului.

Descoperirile teoretice ale lui Hawking au trezit, din nou, speranța că, într-o zi se va reuși reconstituirea apariției Cosmosului pînă la momentul zero : formula descoperită de Hawking arată că, fie și stări naturale extreme, aparent haotice (așa cum există în „găurile negre" sau în momentul exploziei inițiale) pot fi descrise științific.

Mii de ani, cerul a apărut, în ochii tuturor, ca avînd o ordine desăvîrșită, imuabilă în timp. Poeții și gînditorii au văzut, în mișcarea calmă a planetelor, imaginea opusă lumii umane haotice, imprevizibile. „Natura stelelor — spune Aristotel — este veșnică".

Nu e de mirare că au stîrnit neliniște descoperirile unor oameni de știință, cum au fost Copernic, Keppler sau Galilei, care au început să revizuiască mecanica cerească. Mulți nu au putut accepta ideea detronării Pămîntului din centrul Universului pe orbita lui în jurul Soarelui.

Totuși, Universul a reprezentat pentru astronomi, pînă în secolul al XX-lea, un uriaș mecanism de ceasornic, ale cărui roți se mișcă într-un ritm ce nu se va schimba niciodată. Imaginea a început să fie descompusă abia în anii '20, cînd astronomul american Edwin Hubble a cercetat lumina galaxiilor învecinate și a calculat deplasarea mulțimii stelelor din liniile spectrale ale mișcării cerești.

Rezultatul : una din cele mai mari revoluții spirituale ale secolului al XX-lea, după cum va declara Hawking : Hubble a stabilit că toate galaxiile observate se depărtează de Pămînt cu o viteză enormă, și anume cu atît mai rapid, cu cît sînt mai îndepărtate de noi. Aceasta înseamnă că toate sistemele solare se îndepărtează între ele în mod egal : în realitate, Universul, presupus static se extinde fără încetare.

„La început a fost un punct...“ Modul în care s-a format Universul, după „modelul standard“

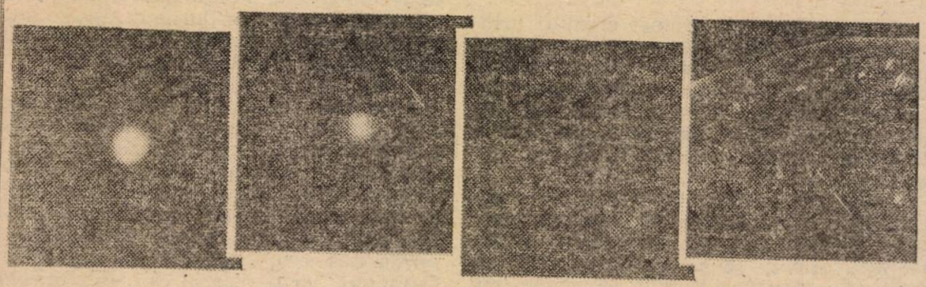

Conform „modelului standard“, elaborat de cosmologi, Universul a început să existe după „Big-Bang“, „explozia inițială“, în urmă cu 13-20 miliarde de ani. Din starea de „singularitate“, respectiv o concentrare foarte puternică de radiații fierbinți și energie, s-a produs o explozie spontană, deci a luat naștere Universul și a început scurgerea timpului și a spațiului. După secunda 10^{-43} Universul, pe care îl cunoaștem astăzi, nu avea nici măcar dimensiunea unei particule elementare, iar forțe fundamentale, cum ar fi atracția universală și forța care face ca nucleul atomic să nu se dezintegreze, erau unite într-o „superforță unică“. La 10^{-35} secunde după explozia inițială, temperatura embrionului cosmic a scăzut sub limita de 10 000 bilioane de bilioane grade ; forțele naturii și particulele elementare au început să-și dobîndească propria identitate. Trecerea spre cosmosul „rece“ a început încă din prima secundă, în timpul căreia cele patru forțe ale naturii au acționat separat. Totuși, balonul cosmic în dezumflare rapidă — consideră cosmologii pe baza simulatoarelor introduse în calculator — conținea, pe lîngă particule atomice în fuziune, și rămășițe ale nucleului incandescent inițial : „fire cosmice“ (strings). Cosmologii susțin că aceste fire sînt un ligament extrafin de masă și energie, care se deplasează în Univers aproape cu viteza luminii ; diametrul lor este atît de mic, încît nu poate fi măsurat („lungimea lui Planck“) și, totuși, fiecare bucățică de 25 de milimetri are o masă similară cu Alpii elvețieni. Cîmpurile de atracție ale acestor „strings“ ar fi putut accelera formarea galaxiilor. Unii fizicieni presupun chiar că anumite „strings“ mai traversează Universul și acum.

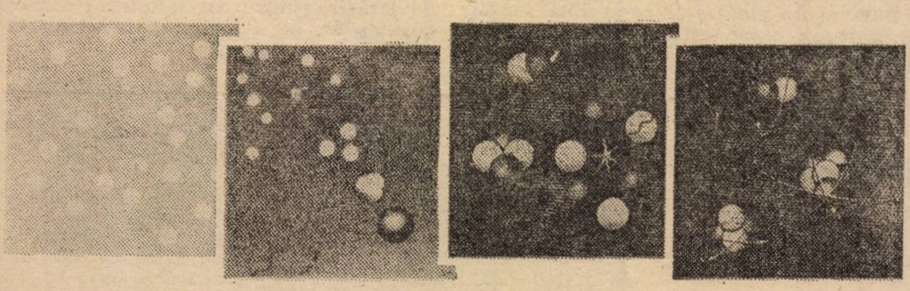

La a zecea mia parte de secundă după „explozia inițială“ se formase deja „supa inițială“ de radiație — electroni, protoni și neutroni. Primele care au luat naștere au fost nucleele atomice ale elementelor ușoare, ca hidrogenul și heliul, dar căldura imensă și concentrarea radiației nu permiteau încă formarea completă a atomilor. Abia la 300 000 de ani după „explozia inițială“ s-au putut forma atomii în Universul inundat de radiații. După unul-două miliarde de ani, au luat naștere primele galaxii. Calea noastră lactee, Soarele și Pămîntul s-au format abia acum 4,6 miliarde ani.

Pe baza vitezei de expansiune, descoperite de Hubble și precizată ulterior, astronomii au putut estima, pentru prima oară, vîrsta Universului și au putut contura, concomitent, un scenariu aproximativ al apariției lui : din „fuga galaxiilor“ s-a putut calcula că, în urmă cu 13-20 miliarde de ani, întreaga materie cosmică clocotea asemenei unei „supe inițiale“ de radiație și energie. După cum se pare, din motive necunoscute, „aluatul inițial“ a explodat, expulzînd în spațiul cosmic un număr infinit de mare de corpuri cerești, împrăștiate în toate părțile.

În 1965, o a doua descoperire, la fel de revoluționară, a confirmat că aceste concluzii, ce păreau de domeniul fantasticului, sînt aproape de adevăr. Doi americani au descoperit întîmplător un semnal de durată din Cosmos (ei supravegheau, cu ajutorul unei antene radio, semnalele sateliților) — o radiație slabă, ce sosea din toate direcțiile cerului cu aceeași intensitate. „Fosnetul cosmic“ (radiația de fond de trei grade Kelvin) a fost interpretat de oamenii de știință ca un fel de „ecou“ îndepărtat al „exploziei primare“.

Astrofizicienii au elaborat, de atunci, o istorie foarte detaliată a Universului în expansiune ; ea ajunge pînă aproape de explozia inițială. Numai prima milisecundă după „marea explozie“ nu poate fi explicată matematic : pînă în prezent, nici o formulă nu este capabilă să exprime, plauzibil, explozia cea mare.

În volumul intitulat „Primele trei minute“, fizicianul american Steven Weinberg descrie amănunțit startul vijelios al Universului. Filmul cosmic de scurt metraj începe printr-un inel de foc inimaginabil de fierbinte, care se extinde extrem de rapid ; în nucleul focului clocotește un amestec infernal de particule elementare, ce pîlpîie instantaneu și se dezintegrează imediat. La finele celui de al treilea minut, în condițiile scăderii rapide a temperaturii, haosul de particule și raze s-a rarefiat într-atît, încît au putut lua naștere nuclee atomice — primele elemente ale Cosmosului în născare.

Destinul ulterior al Universului s-a stabilit în timpul „furtunii inițiale“, însoțite de explozia primară. Weinberg s-a văzut nevoit să renunțe la descrierea „fulgerului inițial“, ceea ce a fost dureros pentru el : „Desigur, am vrea să știm ce a fost înaintea acestei clipe, pînă ce Universul a început să se extindă și să se răcească“. Oare Universul a dormitat, într-adevăr, într-o „singularitate infinit de comprimată“ ? Weinberg mărturisește că știința este încă departe de a da acest răspuns. Crede că este posibil să nu fi „existat, într-adevăr, o stare de o asemenea densitate ; a rămas, pînă în prezent, o enigmă și, probabil, va rămîne de-a pururi“.

Hawking vede, însă, în asemenea formulări, expresia unui defetism ; ca și ceilalți cosmologi, și el a început, între timp, să se îndoiască de existența „singularităților“. De aceea, cercetează asiduu, pentru a cuprinde într-o explicație teoretică, și ceea ce pare inexplicabil.

Studiind „găurile negre“, a sesizat dilema în care se află știința cosmologică, după ce a acceptat teoria „exploziei inițiale“ ca „model standard“ al explicării lumii : capcanele gravitaționale negre, a descoperit Hawking, apar inaccesibile și total separate de restul Universului, dacă sînt descrise pe baza teoriei relativității a lui Albert Einstein. Dacă sînt, însă, cercetate prin prisma mecanicii cuantice — știință ce se aplică, de obicei, numai fizicii particulelor elementare — atunci obținem o altă imagine. Hawking a descoperit că „găurile negre“ își trădează, totuși, existența.

Teoria cuantică a dezvăluit, în anii '20, că, în microcosmosul particulelor elementare, domnesc raporturi bizare : aici ia naștere un electron, o particulă cu o masă bine definită, asemeni unui val lipsit de masă ; dincolo, unii parametri, cum ar fi noțiunea de orbită, își pierd sensul, deoarece drumul unui electron nu poate fi precizat în fiecare punct, ci se poate stabili numai valoarea medie a deplasării.

Teoria cuantelor a oferit cheia unei lumi a „particulelor-stafii“, particule ce luminează eronat în Cosmos și nu pot fi observate nemijlocit de nici un detector din lume — de aceea, au fost botezate „particule virtuale“. Cînd ia naștere o asemenea pereche de particule — de pildă, două particule de lumină („fotoni“) — în orbita unei „găuri negre“, ea nimerește în „capcana gravitațională“ : dacă o particulă dispare în „gaura neagră“, în timp ce cealaltă fuge, atunci partenerul care a scăpat creează impresia unei radiații, care pare să provină direct din „gaura neagră“ — lumea științifică denumește această fugă „radiația Hawking“.

Cu cît o „gaură neagră“ este mai mică, cu atît intensitatea luminii ei este mai mare, a descoperit Hawking : deci, și „găurile negre“ emit radiații ; ele pot chiar exploda, asemenea unor bombe atomice gigantice, și pot trimite în Univers

o aversă de particule bogate în energie, similare de pildă cu razele Gamma.

Pînă în prezent, nu există, însă, o punte între cele două moduri de gîndire, respectiv între teoria relativității generale și teoria cuantelor, elaborată de Niels Bohr, Werner Heisenberg și Erwin Schrödinger. Descrierea geometrică a atracției universale de către Einstein, ca un fel de adîncitură — care întipărește „găurile negre", stelele și planetele în țesutul la fel de elastic al spațiului și timpului — s-a opus, pînă în prezent, tuturor încercărilor de legare de teoria cuantelor.

Numai după ce, cu ajutorul „teoriei unificate a cîmpurilor" („Grand Unified Theory"), se va izbuti înfrîngerea arcurilor stafiilor luminoase ale particulelor din microcosmos în raport cu curbura gravitațională a relației spațiu — timp, crede Hawking, se va putea descrie în totalitate și nașterea, și destinul Universului.

Matematicianul rus Alexander Friedmann a cercetat, cu ajutorul teoriei relativității (care definește drept o unitate indisolubilă spațiul, timpul, materia și atracția universală) evoluția Universului ; rezultatul calculelor sale : Universul nu este o structură statică, cu un Cosmos modificabil, în expansiune. Potrivit modelelor matematice ale lui Friedmann, Universul erupe mereu — fie pînă la infinit, fie corpurile cerești și galaxiile, a căror mișcare de fugă este tot mai frînată prin atracția reciprocă vor cădea înapoi după o secundă dramatică de inerție. Dacă cerul cu stele se va prăbuși sau va deveni din ce în ce mai gol, aceasta depinde de „densitatea critică" a Cosmosului, respectiv de masa materiei, astfel divizate, și de ritmul cu care se dezintegrează.

Friedman a calculat exact valoarea limită — un fel de linie a vieții Universului : dacă Universul deține mai mult de trei atomi de hidrogen pe metru cub (în conformitate cu teoria vitezei de deplasare, a lui Hubble), atunci, cîndva, se va dezintegra ; dacă densitatea materiei este mai mică, atunci va crește pe mai departe din ce în ce mai încet și va sfîrși într-o stare similară cu rigiditatea cadavrului.

Pînă în prezent, nu se știe pe ce drum va merge Universul, deoarece materia ce „plutește" în Cosmos poate fi cercetată numai foarte aproximativ. Potrivit unor calcule probabile, ea se află mult sub tensiune critică — există, însă, numeroase indicii conform cărora, între corpurile cerești luminoase, se ascunde o imensă cantitate de „materie întunecată" („Dark Matter").

Mersul înainte al dramei cosmice prin intermediul tuturor fenomenelor ce se petrec în Univers, de la galaxiile ce se deplasează pînă la homo sapiens, care le contemplă cu uimire — totul a fost decis încă din momentul „exploziei inițiale" : Hawking crede că totul stă ascuns în acel moment.

Teoria relativității a lui Einstein — susține el — ne-a condus pînă în fața porților misterului ; acum, o a doua cheie teoretică trebuie să ne ajute să descifrăm misterul ; Hawking susține că, numai cu ajutorul mecanicii cuantice și a relațiilor de imprecizie formulate de Heisenberg, se poate deduce ce s-a petrecut în clipa nașterii Universului. Fizica clasică a macrocosmului, continuă fizicianul englez, eșuează în descrierea „exploziei inițiale", care a lansat în Univers o mulțime aparent haotică de particule elementare. Comportamentul lor poate fi explicat prin fizica cuantică, astfel că, acum, nu mai există impresia unei dezordini pure — „evenimentele" la nivelul particulelor se pot prevedea cu o mare probabilitate.

Einstein, care a respins ideea factorului întîmplare, a respins și mecanica cuantică. Hawking, împreună cu cei de aceeași părere cu el, între ei și fizicianul Robert Dicke de la Universitatea americană Princeton, a elaborat un concept ce se bazează pe un Univers favorabil omului — „principiul antropic" ; ideea se bazează pe o serie de descoperiri uimitoare.

Punctul de plecare îl reprezintă faptul că întreaga construcție a Universului se întemeiază pe circa o duzină de așa numite „constante ale naturii". Dintre ele : masa constantă, nemodificabilă a componentelor atomului — protonii și electronii, încărcătura electrică a acestor particule, reacția reciprocă, puternică și slabă dintre particulele elementare și, în sfîrșit, atracția universală.

Dacă numai una singură din aceste componente ale sistemului atotprezent de forțe înregistrează o modificare minimă, Cosmosul este zguduit puternic : atomii se dezintegrează, moleculele complicate nu se mai pot forma, corpurile cerești se micșorează sau explodează — pe scurt, Universul devine de nerecunoscut.

Totuși, orice modificare cît de mică a „constantelor naturii" va împiedica apariția, undeva, în Univers, a vieții — așa cum o cunoaștem noi — și, deci, a inteligenței. Dacă, de pildă, atracția universală, cea mai slabă dintre „constantele naturii" pe care o cunoaștem, va fi numai ceva mai puternică, atunci nu s-ar mai putea forma nici sori, nici sisteme galactice ; Cosmosul va fi recăzut în sine, imediat după „explozia inițială".

Dintre toate universurile posibile — astfel atestă modelele de gîndire pe baza principiului antropic — numai Cosmosul, care există în mod real, oferă șansa apariției vieții și a conștiinței.

Oare întreaga ordine cosmică are drept scop numai apariția și afirmarea lui homo sapiens și a capacităților lui ? Oare în mintea cosmologilor, Universul gîndește despre sine însuși ? Hawking avertizează : este posibil ca „principiul antropic" să fie doar o eroare optică ; din calculele lui nu rezultă în mod obligatoriu că pretutindeni în Univers este valabil același sistem al „constantelor naturii". Este posibil, arată el, să existe infinit de multe sisteme de universuri ; Cosmosul, unde trăiește omenirea, ar putea fi unul din ele. Cine acceptă „principiul antropic" fără nici o critică se găsește, oarecum, în situația unui om bogat, care nu vede nici un fel de sărăcie, pentru că trăiește în cartierul bogătașilor, ne avertizează Hawking însuși.

Perspectivele navetei spațiale sovietice „Buran"

Într-un interviu acordat ziarului „Izvestia", constructorul principal al navetei spațiale sovietice „Buran", Iuri Semenov, membru corespondent al Academiei de științe a U.R.S.S., a arătat că plasarea pe orbită a unei nave interplanetare cu o greutate de 450 tone, pentru expediția pilotată spre Marte, constituie una dintre sarcinile pe care le va rezolva, în viitor, sistemul racheto-cosmic universal „Energhia" — „Buran". („Buran" a efectuat primul zbor experimental în regim automat la 15 noiembrie a.c.).

Navetele spațiale vor permite să se rezolve problema revenirii pe Pămînt a unor aparate cosmice unice, cum este, de exemplu, stația „Saliut—7", plasată în 1986 pe o orbită de lungă durată. După opinia lui Iuri Semenov, cu ajutorul navetei „Buran" se poate efectua, de asemenea, lansarea în Cosmos a unor observatoare orbitale, a altor obiecte costisitoare.

Spre deosebire de naveta americană „Shutile", ale cărei motoare îndeplinesc rolul de a doua treaptă, instalația motrice a rachetei „Buran", care cîntărește 105 tone, se cuplează după ce racheta „Energhia" o urcă la înălțimea de 150—160 kilometri. „Pentru a se plasa pe o orbită cu înălțimea de 250 kilometri, avînd o sarcină de 30 tone, «Buran» trebuie să fie alimentată cu 8 tone de combustibil" — arată Iuri Semenov. „În cazul alimentării cu 14 tone de combustibil, naveta poate efectua plasări pe orbită pînă la înălțimi de 450 kilometri, avînd o sarcină de 27 de tone. Dacă trebuie plasat pe o orbită la înălțimea de 800—1 000 kilometri, «Buran» poate transporta încă 14 tone de combustibil în rezervoare suplimentare".

Racheta „Energhia" poate plasa în Cosmos nu numai navete spațiale, ci și alte aparate cosmice. Fiecare dintre cele patru blocuri ale primei trepte, cu o tracțiune de 800 tone, poate ridica pe orbită 12 tone sarcină utilă. Potrivit afirmațiilor lui Iuri Semenov, este examinată posibilitatea utilizării lor pentru plasarea pe orbită a unei noi generații de nave de transport, care vor înlocui actualele nave „Progress". Transportarea în Cosmos a unui kilogram de sarcină utilă va costa de două ori mai puțin decît în prezent.

Noile soluții inginerești, materialele și tehnologiile folosite la construcția „Energhiei" și „Buranului", utilizate în economia națională, vor aduce beneficii de multe miliarde. Ca exemplu pot servi generatoarele electrotehnice de

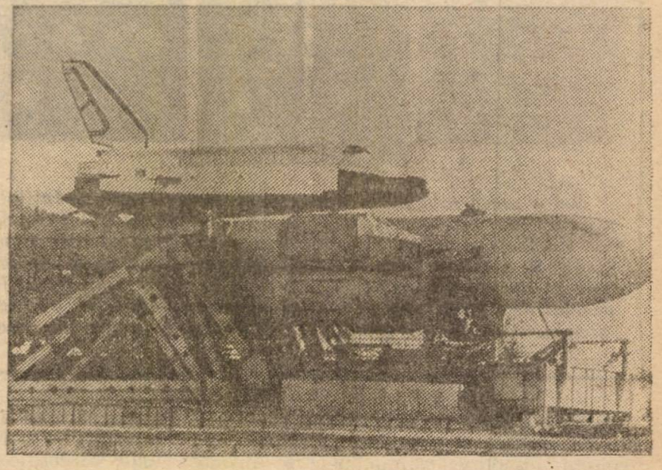

„Buran" — navetă cu multiple întrebuințări

Totuși, nu a părăsit încă „ideea antropică". Este improbabil să existe încă un Univers ca al nostru, cu același tip de galaxii și stele. Dacă ținem seama de constantele și legile ce ar fi putut apărea, atunci probabilitatea cea mai mare contrazice posibilitatea unui Univers, în care să ia naștere viața, așa cum este cazul nostru".

„Principiul antropic" este considerat de Hawking un important fir conducător în aflarea adevărului cosmologic. El nu vrea să știe numai cum funcționează el, ci și de ce există noi și Universul nostru. Colegul de breaslă al lui Hawking, Steven Weinberg, nu crede că aici se poate da un răspuns : „Pe măsură ce înțelegem mai bine Universul, totul pare lipsit de sens". El nu vede utilitatea explicării „exploziei inițiale" ; Hawking, însă, încearcă să convingă cît mai mulți fizicieni că Universul nu a luat naștere din „singularitatea unei explozii inițiale" — ceea ce semnifică o schimbare radicală de opinie. Dacă, la începutul Universului, legile fizicii nu acționau încă, atunci ele pot fi scoase din uz pretutindeni — scrie el ; și cu această teză se disociază de teoria „exploziei inițiale", care lasă o zonă marginală haotică la începuturile Universului. Hawking vede necesitatea formulării unei teorii noi, deoarece o „explozie inițială", datorată unei „singularități" nu poate fi cuprinsă în formulele fizice pe care le cunoaștem. Este pe cale de a o contura un Cosmos finit — dar infinit —, similar suprafeței Pămîntului, care nu începe și nu se termină nicăieri. „Teoria nici unei limite" are la bază descoperirile lui Albert Einstein și Werner Heisenberg și este o „propunere" la cercetări ulterioare.

Traducere și adaptare de Magda Cadia

tip modular cu componente pure din punct de vedere ecologic (hidrogen și oxigen) și materialele termoizolante care rezistă la temperaturi de 1 500—1 600 grade.

„Noi ne pronunțăm în favoarea transformării Cosmosului într-o arenă a colaborării internaționale pașnice și sîntem gata să punem la dispoziție complexul «Energhia-Buran» pentru utilizare universală", a arătat Iuri Semenov. Vorbind despre sfera folosirii „Buranului", savantul sovietic a menționat că principala sarcină a acestei navete sovietice o constituie „lansarea de obiecte costisitoare, dotate cu instrumente științifice unice, cum este, spre exemplu un mare telescop optic cu instalație electronică complexă. Pot fi menționate, de asemenea, proiectele care necesită realizarea pe orbită a unor mari radiotelescoape, a unor sisteme de antene, electrocentrale orbitale solare, complexe interplanetare, adică a unor construcții extrem de costisitoare, realizate în exemplare unice și care au nevoie să fie servite de manipulatoare, roboți și specialiști calificați".

Constructorul principal al navetei a relatat că „Buran" poate fi folosită, în anumite cazuri, și ca laborator cosmic de cercetări științifice, în timpul zborului existînd posibilitatea studierii capacității de lucru a unor complexe foarte importante ale aparaturii, pentru ca, după revenirea pe Pămînt, să fie continuată perfecționarea lor în deplină cunoștință de cauză.

DIN LUMEA CAPITALULUI

R.F.G. Peste două milioane de șomeri...

După șase ani de guvernare a coaliției UCD/UCS—PLD, bilanțul la principalul punct, și anume „crearea de noi locuri de muncă", este zdrobitor, — remarcă revista vest-germană „Einigkeit". Dacă, în septembrie, erau 1,82 milioane de bărbați și femei fără loc de muncă, azi numărul lor se ridică la 2,17 milioane, deci cu 350 000 mai mult. Situația — apreciază publicația vest-germană — se va înrăutăți și mai mult, deoarece nu se iau nici un fel de măsuri împotriva șomajului. În următorii zece ani vor fi probabil 5 milioane de persoane fără loc de muncă — scrie revista „Einigkeit", din care reproducem în continuare :*

În prezent, în R.F.Germania flagelul șomajului afectează cu 350 000 persoane mai mult decît în urmă cu șase ani

Institutul pentru cercetarea pieței forței de muncă și a meseriilor din Nürnberg apreciază că, în 1998, numărul șomerilor se va ridica la 5 milioane. Acest institut ține seama și de cele 1,4 milioane de bărbați și femei care fac parte din așa-numita „rezervă pasivă", trecută sub tăcere de statisticile oficiale.

O asemenea evoluție negativă se conturează și datorită faptului că investițiile promise nu s-au realizat.

Construcția de locuințe a scăzut rapid, și anume, în perioada 1980 pînă în 1985, cu 25 la sută. În 1987, comunele au investit cu 13 la sută mai puțin decît în 1980. Aceasta se datorează, în primul rînd, ajutorului social extrem de ridicat și datoriilor, o urmare firească a unei rate ridicate de șomaj. Practic, este vorba de un cerc vicios. Din cauză că există atîția bărbați și femei fără un loc de muncă, comunele nu pot face nimic pentru crearea unor noi locuri de muncă.

Promisiunea cancelarului federal din 4 aprilie 1985 privind șomajul nu mai este de actualitate. Crearea mai multor locuri de muncă nu este o obligație a statului, a precizat el.

Scurtarea săptămînii de lucru, prin care s-au creat noi locuri de muncă, a fost combătută de guvern. Nici noua reformă a impozitelor nu aduce vreo îmbunătățire a situației. Mulți trebuie să plătească mai mult, iar prețurile, la unele produse au crescut. Iar investiția de 50 miliarde mărci pentru crearea de noi locuri de muncă nu s-a mai realizat.

Autoritățile încearcă să creeze impresia reducerii șomajului. Bărbații și femeile de peste 58 de ani sînt scutiți să se mai prezinte la oficiul de plasare a forțelor de muncă, și, astfel, ei nu mai sînt cuprinși în statistică. Pe de altă parte, obținerea unui loc de muncă fie și numai pentru cîteva zile, cursuri de recalificare sau „neglijarea" prezentării la oficiul brațelor de muncă întrerupe, imediat, starea de șomaj. Astfel, pe hîrtie apar, la prima grupă, cu 80 000 mai puțin, iar în cea de-a doua, 90 000 de șomeri mai puțin. Astfel, dezbaterea referitoare la înfrumusețarea cifrelor de șomaj nu încetează. UCD/UCS ar dori să șteargă de pe lista șomerilor pe tinerii care, chipurile, nu s-ar ocupa suficient de intens pentru căutarea unui loc de muncă. La cele 2,17 milioane de șomeri, recunoscuți oficial, mai trebuie adăugați 600 000 de bărbați și femei cuprinși în statisticile privindu-i pe cei în căutare de locuri de muncă, aproape 100 000 de tineri șomeri, aflați la cursuri de reciclare, ca și 1,4 milioane de șomeri care fac parte din „rezervă". In total sînt 4,2 milioane de șomeri, la care nu s-au adăugat pensionații înainte de termen și șomerii de peste 58 de ani.

Toate prognozele pentru 1989 pornesc de la cifre și mai mari.

*) Extrase din „Einigkeit" nr. 11/1988

Italia. Calamitatea drogurilor

Pare aproape un paradox : pe măsură ce se înmulțesc acțiunile naționale sau internaționale, coordonate, împotriva traficului cu droguri, avertismentele, succesele poliției, conferințele la nivel regional sau internațional, flagelul tinde să se extindă. Consumatorii sînt mereu mai numeroși — desigur, din ignoranță, dar și pentru că vor să scape de insecuritatea socială prin iluzia de o clipă (dar cît de nocivă !) a drogurilor. Rețelele de trafic abundă — desigur, înainte de toate, datorită uriașelor cîștiguri obținute din acest comerț cu moartea. Consumul și traficul se extind nu numai în Statele Unite, dar și în Europa occidentală, pretutindeni. Ca în cazul Italiei, prezentat pe larg de revista „TIME" într-un articol din care reproducem în continuare.

Italienii au de înfruntat o amenințare majoră: o epidemie a drogurilor, ce pare să scape de sub control. Mai răspîndit și mai ucigător decît în alte țări vest-europene, comerțul cu droguri din Italia poartă amprenta directă a Mafiei, care a devenit mai bogată — și mai puternică decît oricînd — cu profiturile obținute din droguri, estimate la miliarde de dolari.

Potrivit prefectului Vincenzo Parisi, șeful poliției, „noua" lovitură a Mafiei, bazată pe droguri, s-a transformat într-o forță destul de puternică încît să se opună autorității statului. Domenico Sica, numit de guvern în fruntea luptei împotriva gangsterilor, în vara trecută, a declarat în fața unei comisii parlamentare că Mafia „controlează în totalitate" părți întregi din Sicilia, Calabria și Campania. Fostul premier Bettino Craxi, care părea să fi arătat cîndva o oarecare toleranță față de italienii consumatori de droguri, blamează, acum, guvernul pentru rămînerea în urmă în lupta împotriva narcotice-

lor și a Mafiei. „Întreaga Italie e în primejdie — a spus Craxi. Provinciile sale și autoritatea statului par pierdute".

Dar, în ciuda numeroaselor glasuri ce exprimă mîhnirea, războiul împotriva a ceea ce italienii numesc „Caracatița" continuă. La începutul lunii decembrie, agenți ai FBI-ului, în S.U.A., și poliția italiană au încheiat una din operațiunile lor coordonate. Autoritățile au anihilat o rețea de droguri care plătea interpuși pentru a trafica heroină din Palermo la New York și o alta care transporta cocaină cu vapoarele din Italia în Statele Unite. Aproximativ 500 de oameni ai legii din Italia au lansat un atac coordonat în nouă orașe și asupra unei vile suspecte din zona rurală a Siciliei. Poliția a arestat 80 de mafioți, de ambele părți ale Atlanticului; alți 50 sînt în continuare căutați. Șeful poliției criminale din Palermo, Ignazio D'Antone, declara: „Cu toate că are tentacule în America, în Sicilia se află de fapt capul fiarei".

Italia se găsește în situația tristă de a fi în fruntea listelor Europei occidentale în ce privește drogații cu heroină, estimați la 400 000, aproape toți tineri. În 1988, s-au înregistrat 700 de morți, datorate unor „superdoze", numărul cel mai mare de victime fiind dat de centrele industriale Milano și Torino. Statisticile i-au surprins pe mulți, inclusiv pe Frank Panessa, șeful biroului din Roma al Agenției americane de luptă împotriva traficului cu droguri (DEA), care afirmă că „cifrele s-au dublat în ultimii doi ani. Nimeni nu știe cu adevărat ce se întîmplă". Primarul orașului Milano, Paolo Pillitteri, declară că „problema a explodat în acest an. Cantitatea de heroină și de cocaină, ce a invadat străzile, este enormă". În fiecare zi, adaugă el, lucrătorii sanitari culeg pînă la 4 000 de seringi aruncate de drogați. „E o problemă tot atît de mare pe cît era, mai demult, terorismul".

Conștiința crizei a obligat guvernul de coaliție al premierului Ciriaco De Mita să intre în acțiune. Parlamentul a adoptat un buget antidrog de 369 milioane dolari, destinat atît întăririi forțelor polițienești, cît și extinderii unei rețele de centre de reabilitare, care au fost salutare unui număr mare de drogați. La cererea Romei, DEA antrenează carabinieri, agenți ai poliției și ai trezoreriei în tehnici clandestine, cu toate că guvernul nu a adoptat încă o lege care să permită poliției să recurgă la asemenea tehnici și să-și infiltreze, de pildă, în diverse rețele, agenți deghizați ca posibili traficanți. Astfel de metode sînt încă ilegale în Italia. Generalul Pietro Soggiu, șeful forței antidroguri, susține că „e stringent necesar ca Italia să adopte o legislație acordînd competențe suplimentare celor ce luptă împotrivă drogurilor, cum se întîmplă și cu legile anti-Mafia. Poliția a realizat adevărate miracole cu aceste legi inadecvate din ultimii 13 ani".

Epidemia drogurilor a aprins și o altă dezbatere în legătură cu legile italiene privind drogurile, care sînt considerate printre cele mai blînde din Europa. Potrivit legii din 1975, îi este permis unui individ să posede „modeste" cantități de droguri, inclusiv heroină și cocaină, pentru uzul personal. Traficanții, pe de altă parte, pot fi pedepsiți cu maximum 30 de ani închisoare. Pînă în toamna acestui an, întrebarea dacă legile nu sînt prea blînde nu a preocupat publicul. Apoi, Craxi a făcut apel la argumentul național, în timpul unei vizite din luna octombrie, în S.U.A., cînd a declarat că a sosit timpul ca Italia să-i pedepsească mai aspru pe traficanți, dacă dorește să nu devină o țară în care puterea acestora să sfideze guvernul.

Întors la Roma, Craxi a trecut la blocarea noilor legi antinarcotice, pregătite de Rosa Russo Jervolino, ministrul problemelor sociale, deoarece versiunea originală permitea încă deținerea unor mici cantități de droguri pentru uzul personal. Numind prea blîndă propunerea, Craxi declara că „nu poți interzice vînzarea drogurilor, pe de o parte, iar, pe de alta, să permiți ca acestea să fie cumpărate". Potrivit unui sondaj al revistei „Panorama", poziția lui Craxi e sprijinită de peste 57 la sută dintre italieni. Dar Jervolino a replicat: „Închisoarea nu i-a folosit nici unui drogat". Problema a stîrnit divergențe și între directorii celor 821 de centre particulare și publice de terapie a drogurilor, care tratează anual 33 000 de drogați. Aceștia se tem că dezbaterea în legătură cu pedepsele va distrage atenția de la nevoia stringentă de a fi luate noi măsuri, urgente, împotriva valului de drogați cu heroină.

Surprinzător, din dezbatere a lipsit rolul central jucat de Mafie. Pînă cînd agenții francezi și americani au dezmembrat rețeaua „Filiera franceză", care domina traficul cu heroină dintre Europa și Statele Unite, la începutul anilor '70, în Italia problema drogurilor nu devenise încă gravă. Apoi, Mafia siciliană a preluat treptat traficul internațional cu heroină. Prin 1981, Palermo devenise centrul mondial al heroinei, iar șefii mafioți își strînseseră legăturile cu traficanții latino-americani pentru a aduce cocaină, atît în Statele Unite, cît și în Europa occidentală.

Deși mari lovituri au fost date Mafiei în ultimii doi ani — mai ales în procesele legate de „Pizza Connection" (rețeaua pizzeriilor), încheiate cu arestarea a sute de mafioți din Sicilia —, acestea s-au dovedit a fi doar victorii parțiale. În interiorul Mafiei, un val de asasinate a dus, numai în acest an la aproape 400 de morți. Înmulțirea acestor asasinate este semnul unei alte runde în lupta, veche de șapte ani, pentru controlul pieței drogurilor, despre care se crede că valorează peste 20 miliarde dolari anual numai în Italia. Ca mulți oameni de afaceri, gangsterii și-au extins rețelele, devenite mai sofisticate, la nivel global, iar afluxul de bani proveniți din droguri a făcut ca Mafia să se angajeze în felurite întreprinderi bancare sau de construcții, ca mijloc de „spălare a banilor". Vechii arme a terorii i se adaugă, acum, și puterea economică.

Senatorul Ferdinand Imposimato — un independent de stînga și fost magistrat care s-a ocupat, vreme de 16 ani, de multe cazuri cu gangsteri — declară că „încă există mitul că Mafia nu poate fi înfrîntă. Dar ea poate fi înfrîntă, prin izolarea mafioților, așa cum s-a întîmplat cu teroriștii Brigăzilor roșii".

Primarul orașului Milano declară: „Oamenii cred că doar cei fără slujbe consumă droguri. Nu este așa. O fac și tinerii care lucrează, care au casă și familie". Flagelul drogurilor printre tineri poate deveni catalizatorul ce va mobiliza țara. Dar e nevoie de mult curaj politic.

CONTRAPUNCT

Planiglob

Știm cu toții, încă din anii de școală, că imaginea lumii — în sensul cel mai propriu al expresiei —, atunci cînd e reprezentată în plan, nu este întru totul conformă cu realitatea. De la geoid la plan, înfățișarea lumii suferă distorsiuni, mai mari sau mai mici, după criteriile adoptate de diverși cartografi. De aici, și strădaniile geografilor de a reprezenta chipul Terrei într-o ipostază cît mai apropiată de cea reală. National Geografic Society din Washington și-a propus să-și celebreze centenarul existenței, între altele, și printr-un planiglob cît mai fidel cu realitatea planetei. O corecție cît se poate mai justificată, dacă ținem seama de faptul că, în activitățile sale, respectiva societate se bazează pe hărți elaborate în baza unui sistem al inginerului Alphons Van der Grinten, cu cîțiva zeci de ani în urmă, și care a părut multă vreme drept cel mai capabil de a oferi o imagine pe cît posibil mai apropiată de starea de fapt geografică a Pămîntului. Dar viziunea lui Van der Grinten asupra lumii rămînea, și ea, mult departe de cum arată, de fapt, această lume în realitate. Mărimea, forma, distanțele sau așezarea diverselor întinderi de uscat și de ape ale Terrei contraveneau, în cazul sistemului său, „situației de pe teren".

Așa, bunăoară, suprafața Groenlandei era, pe hărțile sale, — proporțional vorbind — cu 554 la sută mai mare ca în realitate, a Uniunii Sovietice — cu 223 la sută, iar a Statelor Unite — cu 68 la sută.

Și iată că președintele Societății geografilor americani, Gilbert M. Grosvenor, este în măsură să ne dea o veste bună: există o nouă hartă a continentelor, care oferă „o viziune mai realistă asupra lumii". Această nouă imagine este rezultatul unui concurs pentru îmbunătățirea hărților globului pămîntesc, inițiat de societate, și la care au fost prezentate aproape 20 de proiecte. Cîștigător este proiectul cartografului Arthur H. Robinson. „Credem că echilibrele realizate de el între dimensiuni și forme sînt cele mai acceptabile pentru o hartă generală de referință a lumii" — apreciază John Garver Jr., cartograful șef al societății.

Într-adevăr, pe această hartă, Groenlanda este reprezentată cu numai 60 la sută mai mare — proporțional vorbind — decît în realitate, Uniunea Sovietică — cu 18 la sută mai mare, iar Statele Unite — cu numai 3 la sută mai mică.

Întru totul lăudabilă și salutară această inițiativă a cartografilor de a ne pune sub ochi „lumea cum este", chiar dacă soluția optimă rămîne, în continuare, de găsit. Efortul lor este, oricum, demn de urmat și de alți semeni de-ai noștri de pe Terra, care se apleacă asupra problemelor globale ale lumii. Iar din rîndul lor trebuie menționați, în primul rînd, factorii politici de cea mai înaltă răspundere, chemați să configureze, de data aceasta, chipul unei lumi bune și drepte.

Corneliu Vlad

„Armele inteligente“ sau iluzia supremației militare într-o nouă ipostază

(2)

Fibrele optice, sub arme

Perfecționările continuă, existînd indicii că, în unele laboratoare, se studiază transmiterea informațiilor și comenzilor de zbor prin semnale luminoase „vehiculate“ prin fibre optice. Acest mijloc asigură, afirmă unii experți, insensibilitatea la „influențe străine“, nereclamînd, în consecință, vreun blindaj special. Făcînd referire la avantajele aplicării fibrelor optice, specialiștii sînt unanimi în a susține că acestea constituie „un mijloc de comunicație inepuizabil“ în domeniul transmiterii sunetului și imaginii. Afirmația își găsește acoperire sub mai multe aspecte. Pe de o parte, în privința capacității de transmitere, existînd opinii potrivit cărora nu este departe momentul cînd un cablu din fibre optice, cu diametrul egal cu cel al unui creion, ar putea înlesni efectuarea simultană a 10 milioane convorbiri telefonice sau „transportarea“ către receptori a 10 mii de emisiuni TV. Pe de altă parte, experții relevă mari avantaje legate de viteza de transmitere, echivalentă cu cea a luminii. Ceea ce face să nu pară exagerate aprecierile că este vorba de un previzibil „adversar“, sub acest aspect, al comunicațiilor spațiale... În fine, dar nu în ultimul rînd, nu trebuie neglijat un alt mare avantaj : contribuția la economisirea unor importante resurse de materii prime, unele dintre acestea fiind extrem de deficitare : cuprul, aluminiul, plumbul. În locul acestora se recurge la cel mai răspîndit material de pe planeta noastră — bioxidul de siliciu. Așadar, sînt întrunite suficiente elemente pentru ca fibrelor optice să li se prevadă un viitor strălucit. O perspectivă neîngrădită care să concretizeze, prin aplicațiile în folosul omului, ceea ce este, acum, un simplu supranume : „mijloc de comunicație inepuizabil“. Cu atît mai mult cu cît ceea ce s-a realizat pînă în prezent confirmă pe deplin așteptările. Iată, însă, că, din ce în ce mai insistent, apar informații ce fac ca o vagă bănuială să se transforme în certitudine. Pînă de curînd, nu se făceau referiri directe la integrarea noii realizări în cursa înarmărilor. Eventuala teamă, în acest sens, se baza, ca să spunem așa, pe „argumente de principiu“, știindu-se că, potrivit unei nedorite „tradiții“, o asemenea competiție înglobează, în unele țări, o mare parte din ceea ce creează geniul uman în materie de tehnică și tehnologii. Din păcate, însă, speranța că, de această dată, va fi înregistrată o excepție, s-a dovedit iluzorie. De curînd, s-a anunțat că, în Statele Unite, este în curs de realizare o rachetă ghidată prin tehnica fibrelor optice de grosimea unui fir de păr.

Desigur, cei ce urmăresc și concretizează includerea fibrelor optice în diferite sisteme de arme nu-și motivează deschis opțiunea. Dar, nu încape îndoială că, pe lîngă avantajele enumerate anterior — valabile în sfera civilă —, au adăugat unul : excluderea, cel puțin în această fază și într-o perspectivă previzibilă, a posibilității ingerinței, în sistemele militare respective, a unor „intruși“. Cum relevă unii experți, inclusiv militari, comunicarea cu ajutorul fibrelor din sticlă face posibile legături directe, fără relee și fără pericolul bruiajului. Folos deloc de neglijat, apreciat de strategi, în condițiile în care se caută modalități menite să ducă la întîietatea primei lovituri și, respectiv, aparatură care să asigure efectiv stricta păstrare a „secretului operațiunilor“ și securitatea sistemelor informaționale.

Miliardele irosite

Omenirea resimte, însă, acută nevoie de un alt fel de securitate. O securitate care să-i garanteze existența și care se poate realiza pe o singură cale : *prin dezarmare.* Proces care ar duce inclusiv la împlinirea unui întemeiat deziderat al umanității : *știința, folosită exclusiv în scopuri pașnice.* Ceea ce confirmă și studiul O.N.U. intitulat : *„Consecințele economice și sociale ale cursei înarmărilor și cheltuielilor militare“, elaborat la inițiativa României*, document care subliniază că, *„dacă miliardele destinate cercetării și dezvoltării militare de la cel de-al doilea război mondial încoace ar fi fost afectate unor domenii ale științei și tehnicii generatoare de progres economic, lumea s-ar fi aflat astăzi într-un stadiu de dezvoltare tehnică pe care nu-l va atinge, poate, nici în anul 2000“.*

Este de la sine înțeles că „electronizarea“ mijloacelor de luptă are ca efect sporirea simțitoare a costului noilor sisteme de arme. Astfel, potrivit unor date publicate în documente O.N.U., în privința avioanelor, partea electronică reprezintă circa 50 la sută din costul lor, în cazul complexelor de rachete — 50-70 la sută, al submarinelor atomice — 50 la sută ; al navelor de suprafață moderne — 30-40 la sută. Avionul american F-3A (AWACS) destinat supravegherii spațiului aerian, echipat cu cele mai sofisticate echipamente electronice, costă circa 150 de milioane de dolari, adică de 10-15 ori mai mult decît un avion de luptă F-15.

De altfel, o atare stare de lucruri este atestată și de prețurile la care se ridică unele comenzi sau achiziții militare, ce au ca obiect arme bazate pe electronică. Racheta aer-aer „Amraam“ este destinată să înlocuiască o alta din aceeași categorie, „AJM-7 Sparrow“. Proiectanții și susținătorii săi au calificat-o ca o rachetă „inteligentă“, care permite pilotului „să tragă și să uite“. În 1986, Pentagonul a făcut cunoscut că „Amraam“ este esențială pentru forțele aeriene și marină, urmărindu-se să fie produsă „cît mai convenabil cu putință“. Cum se poate traduce un astfel de... preț ? În aceeași perioadă, costul programului era estimat la șapte miliarde dolari. Cheltuielile urmau să fie repartizate astfel : 5,2 miliarde dolari trebuiau achitați de forțele aeriene, în schimbul a 17 000 rachete, 1,8 miliarde urmau să achite marina, care s-a angajat să achiziționeze 7 000 rachete. Rămîne de văzut dacă cifrele vor rămîne aceleași, după eșecurile înregistrate în cadrul testelor, eșecuri care nu numai că pun la îndoială „inteligența“ rachetei „Amraam“, dar pun sub semnul întrebării mii sau zeci de mii de vieți care pot fi lichidate de racheta amintită, chiar și dintr-o simplă, dintr-o tragică eroare. La sfîrșitul lunii septembrie 1988, „Wall Street Journal“ informa că Pentagonul anunțase repartizarea a noi comenzi. Pe primul loc, în rîndul furnizorilor, figura corporația „Westinghouse Electric“, care urma să livreze forțelor militare aeriene radare și mijloace de apărare electronică în valoare de 155 milioane dolari. Aceeași companie, împreună cu „I.T.T.“, a primit o comandă, estimată la 114 milioane dolari, în vederea producerii de utilaje de radiolocație destinate forțelor navale americane. 60 milioane dolari urmau să intre în bugetul firmei „Rocwell International“, în schimbul livrării de aparatură pentru avioane și sateliți militari, în timp ce, în schimbul a 59 milioane dolari, „General Electric“ a încheiat un contract potrivit căruia trebuia să producă tehnică pentru rachete și motoare de avioane. Urmau pe listă alte companii : „Boeing“, „General Dynamics“, „McDonnell-Douglas“. Care, așa cum scria ziarul amintit, beneficiau de contracte „de mai multe milioane dolari“. Probabil, în cazul lor suma era sub 10 milioane dolari. De data aceasta. În alte situații, una dintre corporațiile, acum „vitregite“, luase „partea leului“.

Alteori, „armele inteligente“ sînt produse prin acțiuni ce implică participarea mai multor țări. Japonia și Statele Unite, de pildă, au semnat, în octombrie 1988, un acord pentru cercetări în comun în domeniul tehnologiei de ghidare a rachetelor. S-a convenit să se efectueze studii și să se găsească soluții pentru îmbunătățirea sistemelor de dirijare, detectare și lovire ale rachetelor. Totodată, se urmărea realizarea unui dispozitiv cu unde magnetice, care să permită submarinelor să se „eschiveze“ mult mai bine în fața aparaturii de detecție a „celeilalte părți“. Cum se vede, din păcate, în actuala fază a cursei înarmărilor, firmele ce lucrează în domeniile implicate nu se pot plînge de lipsă de comenzi. Mai ales în sectorul

microelectronicii, spre care atenţia unor strategi se îndreaptă tot mai insistent şi tot mai... vast, cu „priviri" ce trădează intenţii de acaparare totală. Intenţii care, în unele birouri şi în unele cazuri, dobîndesc contur de realităţi indubitabile. Iar, într-o asemenea situaţie, pare cel puţin iluzorie afirmaţia fostului comandant al forţelor N.A.T.O., generalul Roberts, care susţinea că limitarea costului armamentelor se poate asigura „numai apelîndu-se masiv la tehnologia electronică şi informatică".

Goana după „metale rare"

„Înrolarea" tot mai pregnantă a electronicii în sfera militară are, însă, şi alte consecinţe nefaste, acest proces implicînd mari resurse materiale şi financiare. O mărturie elocventă o oferă, în acest sens, sporirea consumului de aşa-zise metale rare, denumite din ce în ce mai des, metale strategice, fiind considerate absolut necesare în atingerea performanţelor dorite de strategi la noile tipuri de arme ce includ din plin realizări din domeniul informaticii şi microelectronicii. Aria lor cuprinde, între altele, cobalt, titaniu, uraniu, palladium, rutheniu, platinat. În ultimul timp, de mare căutare se bucură scandiumul — cu o mare supraconductibilitate, beriliul — cu proprietăţi care, în opinia experţilor, la întrec pe ale tuturor metalelor folosite în astronautică, litiul — singurul metal mai uşor decît apa, ceea ce-l recomandă de la sine, germaniul — despre despre consumul căruia se afirmă că, în viitorii 30 de ani, se va dubla la fiecare deceniu, deoarece dovedeşte calităţi deosebite, necesare fabricării aparaturii de observaţie optică nocturnă. Scandiumul este un metal foarte rar, pe întreaga planetă producîndu-se doar cîteva zeci de kilograme. Specialiştii afirmă că acest material poate fi utilizat în electronică, în calitate de foarte bun semiconductor, în industria computerelor (deoarece creşte viteza de efectuare a operaţiunilor) şi ajută la transmiterea energiei electrice pe distanţe foarte mari. Preţul scandiumului este de trei ori mai mare decît cel al aurului. După descoperirea supraconductibilităţii la 90 grade Kelvin, o nouă cursă a recordurilor a început odată cu sfîrşitul anului 1987. B. Raveau, de la Universitatea Caen, a descoperit, în septembrie 1988, prezenţa supraconductibilităţii într-un compus pe bază de bismut, formula BiSrCu. În ianuarie, Institutul japonez de cercetări asupra metalelor, de la Tzukuba, a demonstrat că sistemul oxizilor BiSrCu pierde orice rezistenţă la trecerea curentului electric la 105 grade Kelvin. La începutul verii anului 1988, în marile laboratoare industriale „Dupont I.B.M.", s-a izolat veriga care se află la originea proprietăţii de supraconductibilitate. E vorba de aliajul $Bi_4Ca_2Cu_4O_{16}$ supraconductibil la 85 grade Kelvin. J.M. Tarascon, de la laboratoarele Belcore, şi Y. Lepage, de la Centrul canadian de studii, au izolat „cristale pseudomorfe" care, la temperaturi înalte, nu au partea interioară şi partea exterioară identice. Z. Z. Sheng şi A. M. Hermann, de la Universitatea Arkansas, au avut ideea de a folosi thaliu, care are proprietăţile asemănătoare cu ale bismutului. Ei au ajuns la o fază de supraconductibilitate la 110 grade Kelvin, iar P. Grant, de la laboratoarele „I.M.B." din Almaden (California), la 120 grade Kelvin. Se ridică, însă, o problemă : compuşii pe bază de bismut şi thaliu sînt dificil de sintetizat, ultimul fiind, în plus, şi foarte toxic. Dar, cu siguranţă, asemenea obstacole vor fi învinse, ţinînd cont mai ales de interesele circumscrise sofisticării componentelor „panopliilor"...

I. Stoica

(Va urma)

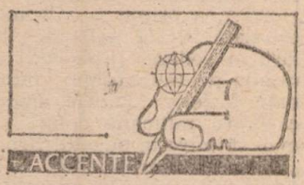

Confruntarea între teorie şi practică

Istoria omenirii este săracă în războaie mondiale. Au abundat, în schimb, conflictele locale sau regionale care au compensat cît au putut — prin longevitate şi ferocitate — aria de desfăşurare. La rîndul lor, războaiele mondiale au contabilizat, în numai două reprize, un număr de victime şi asemenea dezastre materiale, încît au depăşit imaginaţia celor mai cinici promotori ai artei măcelului.

Veacuri de-a rîndul, începînd cu zorii conştiinţei de sine a omenirii, războiul a fost o îndeletnicire curentă, o tragedie banală : meşteşugul armelor a devenit, pentru milenii, un obicei bărbătesc, apreciat drept rezonabil. Mă rog. Individul valid, ca şi statul (pe diversele sale trepte de dezvoltare) a utilizat armele cu aceeaşi stupefiantă disponibilitate, cum utilizăm noi astăzi stiloul sau săpunul. Orizontul se privea din spatele praştiei, arcului sau a altor asemenea instrumente.

Revista „U. S. Naval Institute Proceedings" notează, succint, dar elocvent : „Cu 2400 de ani în urmă, primul mare teoretician al războiului, Sun Tzu, scria că «războiul este o problemă de importanţă vitală pentru stat ; drumul către supravieţuire sau ruină. Studierea lui aprofundată este obligatorie». El nu se îndoia că cititorii săi înţelegeau exact semnificaţia cuvîntului «război». Războiul era parte a experienţei şi datoriei tuturor bărbaţilor. În mod similar, cu 1900 de ani mai tîrziu, Niccolò Machiavelli scria că un «prinţ trebuie să studieze în primul rînd războiul», ştiind precis că cititorii săi înţelegeau ce înseamnă războiul din experienţa lor directă".

Desigur, cititorii nu aveau cum să nu înţeleagă un adevăr pe care şi-l însuşiseră din generaţie în generaţie, fără nici cea mai măruntă pauză. Iată, însă, că, în zilele noastre, au apărut generaţii care nu au pus mîna pe armă decît în timpul serviciului militar. Sute şi sute de milioane de oameni au ajuns, azi, în situaţia de a aprecia războiul nu prin prisma experienţei personale, ci prin apelul la istorie, la literatura sau cinematografia consacrate acestui grav subiect.

Nu ne plîngem că aşa ceva s-a putut întîmpla. Dimpotrivă. Războiul a devenit — ţinînd cont de teribilele sale dotări tehnologice — o alternativă prea periculoasă pentru a merita o verificare pe teren şi, cu atît mai puţin, pentru a antrena o omenire luată în ansamblu.

Revista menţionată relevă în continuare : „În secolul XX, războiul a devenit, însă, atît de complex, încît cunoştinţele militare nu mai sînt de la sine înţelese în cazul conducătorilor civili. Dar experţii, conducătorii militari ştiu, în continuare, ce înseamnă războiul. Experienţa lor şi studierea războaielor din trecut au fost direct relevante pentru conflictele viitoare. Reflectînd, cu 40 de ani mai tîrziu, la perioada petrecută la Colegiul Naval de Război în anii '20, Chester Nimitz scria că studiul era «atît de aprofundat, încît după începerea celui de-al doilea război mondial, nimic din ce s-a întîmplat în Pacific nu a părut ciudat sau neaşteptat». De la generalul feudal chinez la comandantul celei mai mari campanii navale din istorie, conducătorii au ştiut, de-a lungul secolelor, că propria lor experienţă, precum şi studierea experienţei altora îi va pregăti, în mare măsură, pentru cerinţele viitorului.

La 16 iulie 1945, la Alamogordo, New Mexico, toate acestea s-au schimbat în mod irevocabil. Imensa putere de distrugere a armelor nucleare, împreună cu uşurinţa cu care ele sînt lansate, au schimbat, în mod fundamental şi calitativ, războiul, aşa cum nu o mai făcuse nimic pînă atunci — nici praful de puşcă, nici motorul cu benzină, nici avionul. Cu toate că lecţiile trecutului şi-au menţinut importanţa, ele nu puteau arunca multă lumină asupra implicaţiilor armelor nucleare".

Fapt absolut firesc. Nivelul nuclear a ridicat confruntarea nu numai de la o formă previzibilă şi abordabilă la una complet stihinică şi total evitabilă. Dacă „forma" a înregistrat un salt către neantul cel mai pur, nici conţinutul nu a rămas mai prejos. Nu te mai lupţi, în esenţă, cu un adversar, ci cu tine însuţi. Este vorba de un atac la adresa speciei, în care inamicul devine o componentă oarecare. În felul acesta, „mînuirea" războiului se „intelectualizează", devine un fel de filosofie malefică la care, în mod logic, oamenii normali şi cuminţi nu au acces şi nici nevoia reală a unui asemenea acces.

Revista americană pune punctul pe i în acest spinos context : „Confruntaţi cu armele noi, conducătorii militari de carieră şi strategii civili au reacţionat în diverse moduri. Unii, conduşi de primii teoreticieni nucleari civili, au ajuns la concluzia că singura valoare a armelor nucleare este însăşi existenţa lor, că, avînd în vedere faptul că simpla deţinere a acestor arme are un efect de descurajare, nu este necesar să se ia în considerare şi utilizarea lor efectivă. Alţii, printre care mulţi ofiţeri de marină, au lăsat, pur şi simplu, de-o parte această problemă, ca fiind prea dificilă, concentrîndu-şi, în schimb, atenţia asupra pregătirilor în vederea unui război convenţional. Ambele atitudini au fost normale şi ambele au fost greşite. Armele nucleare nu pot invalida afirmaţia lui Sun Tzu ; ele înseamnă, pur şi simplu, că acel «studiu aprofundat» trebuie să se bazeze pe intelect şi teorie, mai curînd decît pe experienţă".

Perfect de acord. Cu cît experienţa în acest domeniu se menţine nulă, cu atît intelectul îşi amplifică şansele de a fi folosit într-un scop util omenirii...

Radu Budeanu

POSTA REDACȚIEI

M. Stoica, București. Experiența nucleară franceză din Pacificul de sud, efectuată la 1 decembrie, este a opta din acest an și a 103-a de cînd au început experiențele nucleare franceze pe atolul Mururoa, în 1975. Ea a avut loc pe atolul Faungataufa și nu pe Mururoa, cum s-a procedat pînă acum. Un purtător de cuvînt al Departamentului neozeelandez de cercetări științifice și industriale a anunțat că acest ultim test nuclear a fost cel mai puternic din ultimii nouă ani. Ministrul neozeelandez de externe, Russel Marshall, a arătat că guvernul francez, transferîndu-și experiențele nucleare pe atolul Faungataufa, „nu face decît să mărească riscul acestor teste nucleare". Amintim că guvernele australian și neozeelandez au condamnat această nouă experiență nucleară franceză. (Franța nu practică sfstemul confirmării testelor sale nucleare ; penultimul, cu o putere de 40 kilotone, a avut loc la 24 noiembrie a.c.).

„J. O." moderne

G. Aioanei, Oltenița. La 25 noiembrie 1892, Pierre de Fredi, baron de Coubertin, secretar general al Uniunii Societăților franceze de sporturi atletice, lansează un prim apel la „restabilirea Jocurilor Olimpice", „concluzie necesară pentru renașterea atletismului în lume". Doi ani mai tîrziu, la 16 iunie 1894, baronul de Coubertin organizează, la Sorbona, primul „congres olimpic" cu participarea a 2 000 de persoane și a reprezentanților a 12 națiuni. La acest congres, Atena este aleasă ca sediu al primelor Jocuri ale epocii moderne. Primul președinte al Comitetului internațional olimpic (C.I.O.) este un grec, Demetrios Vikelas. Pierre de Coubertin este desemnat secretar general; va deveni președinte al C.I.O. în 1896, anul desfășurării, la Atena, a primelor „J.O." (5—14 aprilie). Pe stadionul — construit prin donația de 1 milion de drahme oferite de G. Averoff — concurează 285 de atleți din 13 țări de pe trei continente. Obținînd organizarea celei de-a II-a ediții a „J.O." la Paris, Pierre de Coubertin speră să pregătească o grandioasă sărbătoare a sportului. Din păcate, în 1900, Parisul se arată interesat doar de Expoziția universală. Totuși, la Olimpiadă participă 1 066 de concurenți (dintre care 6 femei) din 20 de țări. La fiecare patru ani, mai mulți sportivi din tot mai multe țări vor participa la „Jocuri". În 1948, de pildă, „J.O." de la Londra vor număra participarea a 4 099 sportivi din 59 de țări, pentru ca, anul acesta, la Seul, să participe 13 000 de sportivi din 160 de țări. Pierre de Coubertin a fost președinte al C.I.O. pînă în anul 1925. A participat, însă, la activitățile comitetului pînă la moartea sa, în 1937.

Gh. Popescu, București. La 14 decembrie, poliția suedeză a reținut, pentru cercetări, un bărbat în vîrstă de 41 de ani, considerat a fi asasinul prezumtiv al lui Olof Palme. Este vorba — s-a anunțat ulterior — de Christer Pettersson, membru, după cît se pare, al unei grupări neonaziste. Suspectul are un cazier încărcat : trei condamnări grave, dintre care una pentru uciderea unui tînăr, în anul 1970. De menționat faptul că acea crimă a avut loc într-un punct situat la 300 m distanță de locul unde a fost asasinat Olof Palme, iar făptașul a încercat să scape de urmăritori pe aceeași străduță prin care a dispărut în noapte și asasinul primului ministru.

Poliția se află în posesia unor informații certe, potrivit cărora arestatul a deținut o armă de calibrul celei cu care s-a înfăptuit asasinatul. În urma percheziției, polițiștii au descoperit arme albe și muniții de diferite calibre.

Potrivit comentariilor presei suedeze, semnalmentele lui Pettersson ar corespunde cu cele descrise de martorii care, în seara zilei de 28 februarie 1986, l-au văzut pe cel ce-i urmărea pe soții Palme, la ieșirea din cinematograf. Poliția l-a mai interogat, și în trecut, pe suspect, la puțină vreme după comiterea asasinatului; atunci, el a recunoscut că se aflase într-un restaurant, nu departe de locul unde s-a tras asupra primului ministru, și că nu părăsise localul înainte de momentul uciderii lui Olof Palme. Declarațiile unor martori au infirmat, însă, acest fapt.

Axel Morath, procuror general adjunct, însărcinat cu elucidarea acestui caz, a declarat presei : „Cred că l-am descoperit 'pe ucigaș". Deocamdată, în timpul interogatoriului, acuzatul a negat orice „participare la asasinat", în ciuda „multor circumstanțe care pledează în defavoarea sa", după cum se exprimă Axel Morath.

Pe de altă parte, opinia lui Morath nu este împărtășită și de Hans Holmer, cel care a condus, pînă anul trecut, investigațiile în cazul Palme. El s-a declarat sceptic în privința unei soluționări a anchetei Olof Palme, deschisă acum o mie de zile. Părerea sa este împărtășită și de fostul ministru al justiției, Anna-Greta Leijon, care, după cum se știe, a fost obligată să demisioneze, anul acesta, în urma autorizării unei anchete neoficiale, paralelă cu cea condusă de poliție, în vederea descoperirii asasinului lui Olof Palme. Deocamdată, cercetările poliției continuă. **(A. D.)**

Peste cîteva zile, va fi pus în vînzare almanahul „Lumea '89"

Mircea Constantinescu, București. În urma demisiei, la 17 noiembrie, a lui Antonio Pizzinato, secretar general al Confederației Generale Italiene a Muncii (C.G.I.L.), de tendință comunistă, a fost ales, la 29 noiembrie, Bruno Trentin (62 de ani), membru al C.G.I.L. din 1950 și care a ocupat, pînă acum, postul de secretar confederal al metalurgiștilor. C.G.I.L. este cea mai mare centrală sindicală italiană: 4 700 000 membri.

I. Cornea, Iași. În momentul de față, Parlamentul vest-european are trei sedii: Bruxelles (pentru reuniunile comisiilor), Strasbourg (pentru sesiunile plenare) și Luxemburg (secretariatul). De mai multă vreme, s-a deschis o veritabilă polemică pe tema alegerii sediului definitiv al Adunării vest-europene, dar nu s-a luat încă nici o decizie în acest sens.

Ion Popa, București. În urma cutremurului catastrofal, de la 7 decembrie, din R.S.S. Armeană, localitatea Spitak (20 000 locuitori) și satele din împrejurimi au fost complet distruse, dispărînd, practic, de pe hartă. Spitak s-a aflat chiar în epicentrul seismului, de 8 grade pe scara Richter și cu oscilații de pînă la 9 grade, mișcarea fiind pe verticală, cum au arătat oamenii de știință sovietici. Tot în zona epicentrului s-a aflat Leninakan — al doilea oraș ca mărime al Armeniei, după Erevan —, distrus în proporție de 80 la sută, în timp ce la Kirovakan — mai depărtat — procentul este de 20 la sută. În harta alăturată au fost redate undele de șoc ale seismului.

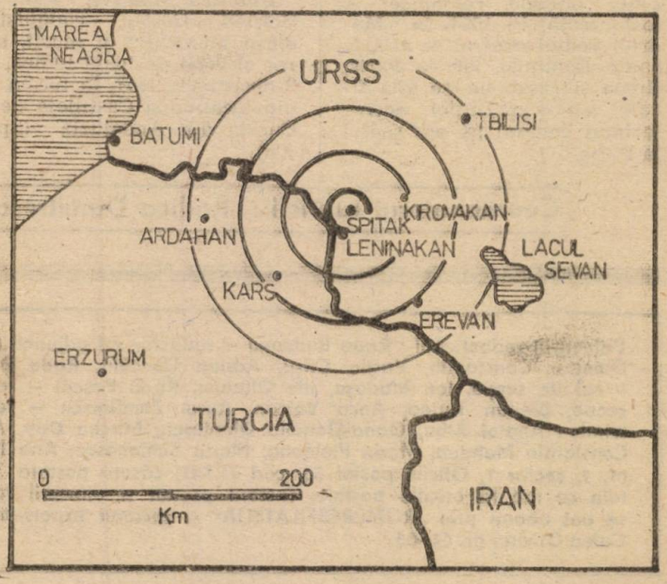

POSTA REDACȚIEI

„Agentul orange"

Carmen Florea, Pitești. Erbicidul numit „agentul orange" a fost folosit de Statele Unite în timpul războiului din Vietnam, afectînd și trupele americane. Un recent studiu publicat la Washington arată că acest agent reprezintă cauza apariției de tumori benigne ale pielii. Studiul a fost elaborat de un grup de specialiști care, timp de cinci ani, au examinat 6810 foști combatanți americani în Vietnam. S-a constatat, de asemenea, că mulți veterani ai acestui război sînt mai expuși maladiilor psihice decît alții, care au participat la conflicte armate în alte zone ale lumii. În același timp — subliniază studiul —, militarii americani ce au participat, în Vietnam, la lupte de mare anvergură sînt mai predispuși decît alții la alcoolism.

Gh. Condurache, Iași. În urma aprobării, în noiembrie a.c., de către Comitetul ministerial al Consiliului Europei occidentale, a deciziei (din octombrie a.c.) a Adunării parlamentare a Consiliului, Republica San Marino a devenit, oficial, cel de-al 22-lea membru al acestui organism. În ce privește Finlanda, aceasta și-a prezentat cererea de aderare, aflată în curs de examinare. În momentul în care Comitetul ministerial o va aproba, atunci Finlanda va deveni al 23-lea membru al Consiliului, și nu al 22-lea, cum, dintr-o eroare, a apărut în nr. 42 a.c., pag. 13, al revistei noastre.

Sanda Călinescu, București. Uniunea Latină este o organizație interguvernamentală care grupează 24 de țări cu limbi oficiale romanice. A fost creată, în 1954, la Madrid. Sediul central se află la Santo Domingo, iar, la Paris, Roma și Lisabona, se află filiale ale organizației. Secretariatul general își are sediul la Paris.

V. Alexandru, Bistrița. Pagubele provocate de incendiul care a distrus, în luna august, o mare parte a centrului istoric al capitalei portugheze (20 de edificii au ars aproape complet) au fost calculate de Uniunea comercianților din Lisabona la 500 milioane dolari. Circa 1 300 de persoane au rămas fără lucru, deoarece zona era, eminamente, comercială. Reconstrucția încă n-a început, deoarece, pînă la această oră, nu s-a căzut de acord asupra proiectelor avansate de arhitecți.

Poduri

Tudosie C. Nicolae, Rm. Vilcea. Cel mai lung pod din lume este Second Lake Pontchartrain Causeway, inaugurat în 1969, din statul Louisiana (S.U.A.). Cel mai lung pod acoperit din lume este cel din Hartland, New Bronswick, Canada, care măsoară 390,8 metri. A fost inaugurat în 1889. Podul cu cel mai lung arc de oțel din lume este New River Gorge Bridge, situat lîngă Faetteville, din Virginia de Vest (S.U.A.), terminat în 1977.

Marian Tarcea, București; Adrian Munteanu, Brăila și Carol Bács, Miercurea Ciuc. Într-adevăr, prin „noaptea cuțitelor lungi" au fost denumite evenimentele de la 30 iunie 1934, cînd, din ordinul lui Adolf Hitler, a fost lichidată conducerea „batalioanelor de asalt" (S.A.), inclusiv Ernst Röhm, și nu are nici o legătură cu așa-numita „noapte de cristal" (9 spre 10 noiembrie 1938), cînd s-a dezlănțuit teroarea sîngeroasă a naziștilor împotriva populației evreiești. **(R. N.)**

Dumitru Stamate, Ploiești. Hernán Cortés, conquistadorul Mexicului, a murit, sărac și uitat de toată lumea, la 2 decembrie 1547, la ferma sa din localitatea Castilleja de la Cuesta din Andaluzia (Spania).

Coordonatorul rubricii : Rodica Dumitrescu

LUMEA
SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ

apare în limbile română, engleză, franceză, rusă, germană, spaniolă

52 (1313) 22 decembrie 1988

ARTICOLE, CORESPONDENȚE
Strălucite confirmări ale justeței și clarviziunii politicii externe românești 1
„Adresez cele mai sincere mulțumiri tovarășului Nicolae Ceaușescu pentru sprijinul pe care îl acordă poporului palestinian" 2
Concepte de înaltă valoare teoretică și practică. Țări bogate – țări sărace : contradicția cea mai puternică a lumii contemporane (II). Revoluția științifico-tehnică și polarizarea bogăției pe plan mondial. dr. Ilie Șerbănescu 4
Geneva. Sesiunea Adunării Generale a O.N.U. Rezoluții cu ample semnificații pentru soluționarea problemei palestiniene 6
Zile și ore la Palatul Națiunilor din Geneva. Neagu Udroiu 6
Africa australă. Final de negocieri, început de noi evoluții... Dumitru Constantin 8
Madrid. După greva generală. 10
SAARC : „Cei șapte" în preajma unei noi reuniuni la nivel înalt. Liana Enescu 11
Cipru. O nouă etapă de eforturi politice. I. Madoșa 12
Beijing. Convorbiri chino-indiene. Ilie Olteanu 13
Casablanca. Apel la valorificarea echitabilă a resurselor continentului african. C. Dumitru 14
Tokio. Afacerea „Recruit-Cosmos". Mihaela Brumă 17

REPORTAJ PE GLOB
Belgrad '88. Vasile Crișu 15
Bloc-notes cubanez (II). Viața cu ușile deschise. Rodica Dumitrescu 16

1 000 + 1 18

DIN ACTIVITATEA PARTIDELOR COMUNISTE ȘI MUNCITOREȘTI
Congresul P.C. din Uruguay 21
Forumul comuniștilor columbieni 21
P.C. din Spania. Obiectivul „stingii unite" 21

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA INTERNAȚIONALĂ 22

PROFIL
Raif Dizdarevici, președintele Prezidiului R.S.F. Iugoslavia 23

ÎN LUMEA ȘTIINȚEI
Din tainele Universului. Ce a fost înaintea „exploziei inițiale" ? 24

DIN LUMEA CAPITALULUI
R.F.G. Peste două milioane de șomeri... 27
Italia. Calamitatea drogurilor 27

CONTRAPUNCT
Planiglob. Corneliu Vlad 28

SERIAL
„Armele inteligente" sau iluzia supremației militare într-o nouă ipostază (2). Ioan Stoica 28

ACCENTE
Confruntarea între teorie și practică. Radu Budeanu 30

POȘTA REDACȚIEI 31–32

Colectivul redacțional : Radu Budeanu – redactor șef-adjunct (ediția internațională), Mihaela Brumă, Ștefan Cârjă, Dumitru Constantin, Vasile Crișu, Adrian Dascălu, Radu Dobre, Rodica Dumitrescu, Liana Enescu, Crăciun Ionescu – șef de secție, Ion Madoșa, Ilie Olteanu, Radu Pascal – redactor șef-adjunct, Ilie Șerbănescu, Doina Topor – șef de secție, Stelian Turlea, Anca Voican, Aurel Zomfirescu – secretar responsabil de redacție. Secretariatul de redacție și tehnic : Anatol Albu, Oana-Daniela Dinulescu, Mircea Dub, Ana Ghinea, Eliza Iliescu, Ad. Ionescu, Tudorina Mavlea, Constantin Mendea, Marin Pieleanu, Maria Simionescu, Ana Maria Tatovici. Revista „Lumea", București, Piața Scînteii nr. 1, sector 1, Oficiul poștal 33, cod 71 341, căsuța poștală 33–29, telefon 17 60 10 ; Internațional : 18 50 81. Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții. Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA" – sectorul export-import presă, P.O. Box 12–201, telex. 10 376 prsfir București, Calea Griviței nr. 64–66.

C.P.C.S.

MINOLTA SALUTĂ ROMÂNIA

În concepția firmei „MINOLTA“
copiatorul și asistența tehnică
acordată beneficiarilor
constituie un tot unitar.
Este foarte ușor să manifești
o înaltă exigență
față de spiritul de inventivitate
și față de produsele unui mare producător.
Mult mai mult înseamnă însă pentru „MINOLTA“
faptul că un client consideră
ca un lucru de la sine înțeles
să i se acorde
cea mai bună asistență tehnică posibilă.
Iată și motivul pentru care
mașinile de copiat, imprimantele cu laser,
telefaxurile și sistemele de editare a textelor
provin și poartă tot mai des
marca „MINOLTA“.

MINOLTA

MINOLTA AUSTRIA Ges.m.b.H., Büromaschinen. Export, Hietzinger Kai 97. A-1130 Vienne, Téléphone 0222/82 69 69, Télex 132 396 MINKOA

ORGANISATION DE SERVICE: Institutul de tehnică de calcul și informatică, 167, Calea Floreasca, Sector 2, 72321 Bucarest, Roumanie, Téléphone: (90) 33 37 41, Télex: 11 846 (ITC-R)

REPRESENTATION EN ROUMANIE: Export Consult, Hôtel București AP. 25/27, 2-4, rue Luterană R-7000 Bucarest, Téléphone: (00400) 166021, Télex: 10480 exco r, Téléfax: (00400) 166021